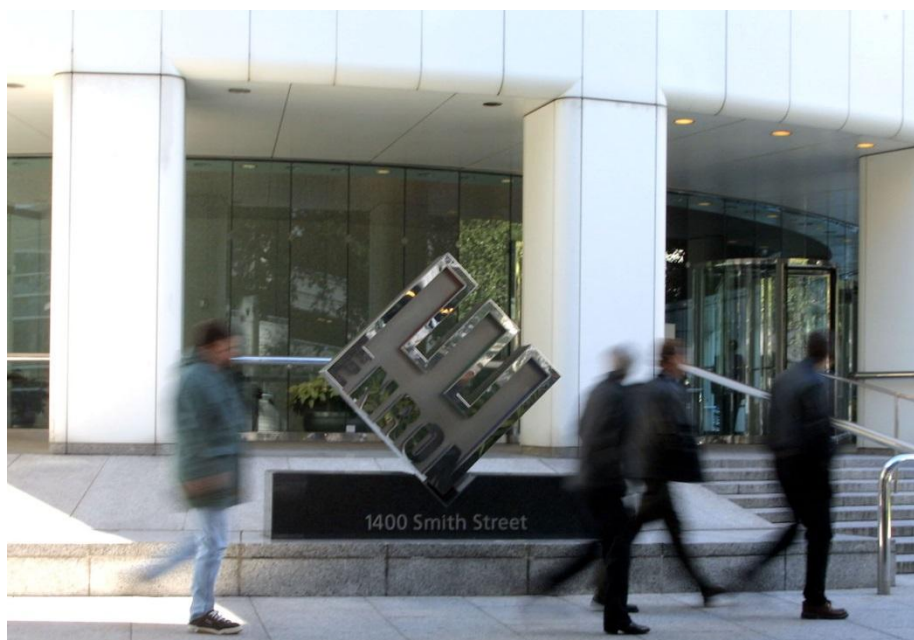

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΚΑΝΔΑΛΟ ENRON
ΙΣΤΟΡΙΚΟ
ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. Αλέξανδρος Λυγγίτσος

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: Ηλιοπούλου Μαρία

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 2011028

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2017

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Λυγγίτσο Αλέξανδρο για την ειλικρινή και αμέριστη βοήθεια του καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της πτυχιακής εργασίας μου καθώς και όλα τα ακαδημαϊκά έτη.

Επίσης, ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω προς την οικογένεια μου για την ηθική συμπαράσταση, ενθάρρυνση και οικονομική υποστήριξη που μου προσέφερε όλα τα χρόνια των σπουδών μου.

«Οι λογιστές είναι οι στυλίστες, είναι αυτοί που κατασκευάζουν στη διάρκεια όλου του χρόνου, το ένδυμα με το οποίο η επιχείρηση εμφανίζεται στον έξω κόσμο. Αν τα ενδύματα τους είναι σωστά, σε κάποιο βαθμό μπορούν να καλύψουν, όχι φυσικά να εξαλείψουν, τις αδυναμίες, να τονίσουν κάποια ιδιαίτερα θετικά χαρακτηριστικά και επομένως να αυξήσουν την ελκυστικότητα τους στο μέγιστο δυνατό βαθμό.»

Ντζανάτος,2008

«Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση μπορεί να παρουσιαστεί, είτε ως έργο του 'Πικάσο' είτε ως έργο του 'Μιχαήλ Άγγελου'. Αυτό σημαίνει ότι δύο επιχειρήσεις μπορεί να είναι καθ' όλα όμοιες και, ωστόσο, η μία να παρουσιάζει κέρδη και η άλλη ζημίες. Το τρομαχτικό είναι ότι, εφόσον η λογιστική είναι 'τέχνη', και ο δύο προσεγγίσεις είναι ορθές».

Charles Di Lullo,2006

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία γίνεται αναλυτική ανάπτυξη για το πώς στα γραφεία υψηλόβαθμων στελεχών πολυεθνικών, στη σκιά της Γουόλ Στριτ και στις αίθουσες του Λευκού Οίκου, μια συνωμοσία παίρνει σάρκα και οστά, της οποίας οι διαστάσεις είναι τρομακτικές. Το 2001, το μεγαλύτερο επιχειρηματικό σκάνδαλο στην ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών έβλεπε το φως της δημοσιότητας, όταν ο ενεργειακός κολοσσός Enron Corporation κατέρρευε αφήνοντας στο δρόμο 21.000 εργαζομένους και εξανεμίζοντας δισεκατομμύρια δολάρια επενδύσεων.

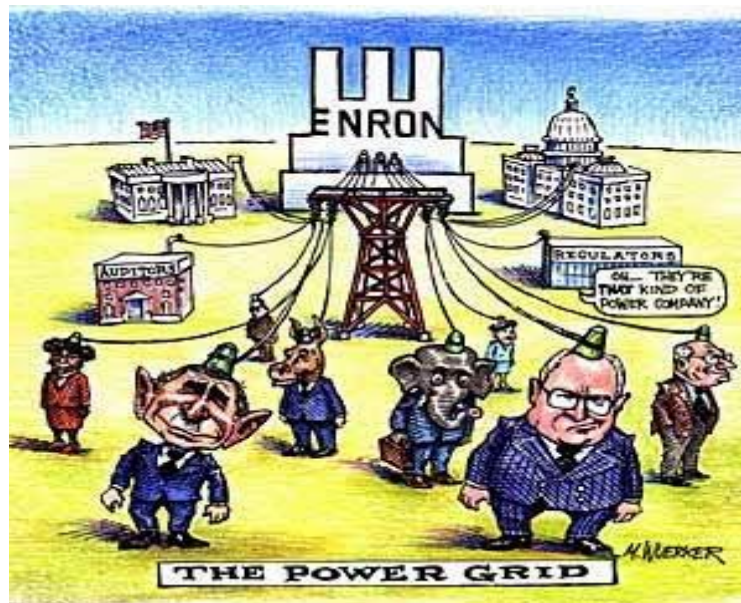
Η Enron που επί χρόνια παραποιούσε τα φορολογικά και λογιστικά στοιχεία της, προκειμένου να εμφανίζεται στο χρηματιστήριο ως κερδοφόρα, είχε στήσει ένα ολόκληρο σύστημα δωροδοκιών των ελεγκτικών αρχών, ενώ η χιονοστιβάδα των αποκαλύψεων που ακολούθησε τη χρεοκοπία της εταιρείας έφτασε μέχρι και το Λευκό Οίκο.

Ξετυλίζονται άγνωστες μέχρι σήμερα πτυχές της υπόθεσης, συνθέτοντας ένα συγκλονιστικό πολιτικοοικονομικό θρίλερ με πρωταγωνιστές πρόσωπα που καθορίζουν τη μοίρα του πλανήτη: Τζορτζ Μπους, Ντικ Τσένι, Κόλιν Πάουελ, Άλαν Γκρίνσπαν, Μπιλ Κλίντον, Ρούπερτ Μέρντοχ. Συμφέροντα πολυεθνικών, εκβιασμοί, πλεκτάνες και δολοπλοκίες σε έναν ευαίσθητο τομέα της παγκόσμιας οικονομίας, όπως είναι η ηλεκτρική ενέργεια, σοκάρουν με την ωριμότητά τους, αποκαλύπτοντας ότι συχνά η πραγματικότητα ξεπερνά ακόμα και τα ευφυέστερα κινηματογραφικά σενάρια.

Την ώρα που ο Υπουργός Δικαιοσύνης των ΗΠΑ Τζον Άσκροφτ δήλωνε ότι δεν πρόκειται να αναμειχθεί προσωπικά στις έρευνες για την κατάρρευση της αμερικανικής ενεργειακής εταιρείας, το δίκτυο BBC μετέδιδε πως η Enron Corporation και ο πρόεδρός της Κένεθ Λέι είχαν ενισχύσει οικονομικά την εκστρατεία επανεκλογής του στη Γερουσία.

Αυτή ήταν μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Στην πραγματικότητα η τεξανή εταιρεία, έβδομη σε μέγεθος επιχείρηση των ΗΠΑ, είχε αναλάβει το ρόλο του συμβούλου του αντιπροέδρου της αμερικανικής κυβέρνησης Ντικ Τσένι σε θέματα ενεργειακής πολιτικής. Η Enron και ο πρόεδρός της φιγουράριζαν πρώτοι στη λίστα των επίσημων χρηματοδοτών της προεκλογικής εκστρατείας του Τζορτζ Μπους, ενώ ορισμένοι από τους στενότερους συνεργάτες του, όπως ο ανώτερος σύμβουλος του Καρλ Ρόουβ, ο οικονομικός σύμβουλος του Λευκού Οίκου Λάρι Λίντσει, ο Υφυπουργός Εξωτερικών Ρόμπερτ Ζέλικ, ο Υφυπουργός Άμυνας Τόμας Ουάιτ, ήταν

γραμμένοι έως πρόσφατα στο βιβλίο πληρωμών της εταιρείας ως σύμβουλοι ή μάνατζερ της επιχείρησης. Όλοι τους κατείχαν σημαντικό μερίδιο μετοχών, το οποίο φρόντισαν εγκαίρως να ρευστοποιήσουν προτού χρεοκοπήσει η Enron Corporation.

Εικόνα: The New York Knicks continue to be a walking paradox

[Πηγή: <http://fansided.com/2017/04/17/new-york-knicks-2016-17-season-eulogy/>]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ & ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΑΚΛΑΔΙΑ	
1.1 Οι πρωταγωνιστές και οι ρόλοι τους	8
1.2 Οι βασικές συμφωνίες / Εταιρείες παρακλάδια	15
1.3 Χρονοδιάγραμμα	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΙΣΤΟΡΙΚΟ	
2.1 Αντιμετωπίζοντας το σκάνδαλο της βιομηχανίας ενέργειας	22
2.2 Λογιστικές απάτες παρεμφερείς με την Enron	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ	
3.1 Λογιστική μέθοδος αξιολόγησης mark to market	29
3.2 Enron: Μια αμαρτωλή εταιρεία με εξίσου αμαρτωλή ιστορία	35
3.3 Χιονοστιβάδα από το σκάνδαλο της Enron	48
3.4 Κατάρρευση της Enron / 27 Οκτωβρίου 2001- Μαϊάμι Μπιτς, Φλόριντα	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	
4.1 Έκρηξη στο Πουέρτο Ρίκο	67
4.2 Φυσικές Επιπτώσεις	67
4.3 Επιπτώσεις προς την Arthur Andersen	72
4.4 Κοινωνικές και Νομικές Επιπτώσεις	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	77

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ήταν η έδρα της Enron - της δικής του Enron - της άλλοτε ασήμαντης εταιρείας πετρελαιοειδών που μέσα σε ελάχιστα χρόνια είχε μεταμορφωθεί σε ενεργειακό κολοσσό με τεράστια πολιτική επιρροή. Η Enron ήταν πλέον η καρδιά του Χιούστον, ο παράγοντας που ρύθμιζε τα πάντα, από τις πολιτικές εξελίξεις της πόλης μέχρι τις αθλητικές δραστηριότητες.

Η Enron βρισκόταν στο χείλος της καταστροφής. Οι αγορές των δισεκατομμυρίων δολαρίων που προσφέρουν τις τρέχουσες πιστώσεις σε όλες τις μεγάλες εταιρείες για την κάλυψη των αναγκών τους-για μισθοδοσία, κάλυψη οφειλών σε προμηθευτές και, γενικά, για τη διατήρηση της δραστηριότητάς τους- είχαν αφήσει την Enron ακάλυπτη. Τα ιδρύματα χορηγούσαν μετρητά με τη μορφή βραχυπρόθεσμών δανείων, τα λεγόμενα εμπορικά γραμμάτια, είχαν χάσει την πίστη τους στην εταιρεία. Η αγορά-αυτή η ζωντανή οντότητα με τους αλάνθαστους νόμους, σύμφωνα με τα ανώτερα στελέχη της εταιρείας-είχε βγάλει την ψυχρή ετυμηγορία της· η Enron αναμενόταν να αντέξει το πολύ μία εβδομάδα.

Οι ανανεούμενες πιστώσεις ήταν τα δισεκατομμύρια δολάρια των πιστώσεων που έθεταν μόνιμα στη διάθεση της Enron οι μεγάλες τράπεζες με τις οποίες συνεργαζόταν. Ήταν κεφάλαια διαθέσιμα σε περίπτωση χρεοκοπίας, το οικονομικό ισοδύναμο ενός καταφυγίου σε περίπτωση πυρηνικής καταστροφής. Και τώρα η Enron χρειαζόταν αυτά τα χρήματα.

Σε μια συζήτηση μεταξύ του Ουόλεϊ και του Φάστοου σχετικά με τη χρήση αυτόματης ανανέωσης των πιστωτικών τους ορίων, επενέβη ο Μπόουεν και είπε: «Κύριοι, η εμπειρία μου μ' έχει διδάξει ότι, όταν μια εταιρεία αντιμετωπίζει κρίση ρευστότητας, είτε χρησιμοποιεί αμέσως τις πιστώσεις της είτε προετοιμάζεται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίσει τη στήριξη των τραπεζών και επινοεί διάφορους λόγους για την καθυστέρηση της αποστολής των μετρητών». Φυσικά, η ιδέα του κίνησε το ενδιαφέρον των παρευρισκομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ & ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΑΚΛΑΔΙΑ

1.1 Οι πρωταγωνιστές και οι ρόλοι τους

Στην Enron Corporation, Χιούστον, Τέξας

Τα ανώτατα διοικητικά στελέχη

Κένεθ Λέι, Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής

Τζέφρι Σκίλινγκ, Πρόεδρος (1997-2001), Γενικός Διευθυντής (2001)

Ριτς Κίντερ, Πρόεδρος (1989-1996)

Γκρεγκ Ουόλει, Πρόεδρος (2001)

Στην οικονομική διεύθυνση

Άντριου Φάστοου, Οικονομικός Διευθυντής (1998-2001)

Μάικλ Κόπερ, Υπεύθυνος Ειδικών Προγραμμάτων

Τζέφρι ΜακΜάον, Διευθυντής Διαθεσίμων (1999-2000), Οικονομικός Διευθυντής (2001-2002)

Ρέιμοντ Μπόουεν Τζούνιορ, Διευθυντής Διαθεσίμων (2001-2002)

Μπεν Γκλάιζαν Τζούνιορ, Διευθυντής Διαθεσίμων (2001-2002)

Τζόρνταν Μιντζ, Γενικός Σύμβουλος

Λία Φάστοου, Βοηθός Διευθυντή Διαθεσίμων

Μάικλ Τζέικιουμπικ, Αντιπρόεδρος

Τζιμ Τίμινς, Διευθυντής Ιδίων Κεφαλαίων

Τιμ Ντισπέιν, Αντιπρόεδρος

Μπιλ Μπράουν, Αντιπρόεδρος

Οι εσωτερικοί λογιστές

Ρίτσαρντ Κότζεϊ, Προϊστάμενος Λογιστηρίου

Ντέιβιντ Γουόιτεκ, Αντιπρόεδρος Εταιρικού Ελέγχου

Ρόννι Φάλντιν, Αντιπρόεδρος Λογιστικής Ομάδας Συναλλαγών

Στη Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων

Ρίτσαρντ Μπάι, Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων

Βινς Καμίνσκι, Αντιπρόεδρος Ερευνών

Στίνσον Γκίμπνερ, Αναλυτής

Βείζαντ Σάνμπονγκ, Αναλυτής

Ράκις Μπαράτι, Αναλυτής

Κέβιν Κίνταλ, Αναλυτής

Στη Διεύθυνση Εταιρικής Ανάπτυξης

Τζέι Κλίφορντ Μπάξτερ, Εκτελεστικός Αντιπρόεδρος

Μαρκ Μίλερ, Παλαιότερος Αντιπρόεδρος

Σέρον Ουότκινς, Αντιπρόεδρος (2001)

Εταιρικό προσωπικό

Ρεμπέκα Κάρτερ, Εκπρόσωπος Επενδυτικών Σχέσεων, Εταιρική Γραμματέας

Μαρκ Πάλμερ, Υπεύθυνος Εταιρικής Επικοινωνίας

Στίβεν Κιν, Υπεύθυνος Κρατικών Υποθέσεων (1998), Προϊστάμενος Προσωπικού (1999-2001)

Μαρκ Κένιγκ, Υπεύθυνος Επενδυτικών Σχέσεων

Σίντι Όλσον, Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων

Στη Νομική Διεύθυνση

Τζέιμς Ντέρικ, Γενικός Σύμβουλος

Ρομπ Γουόλς, Αναπληρωτής Γενικός Σύμβουλος

Ρεξ Ρότζερς, Βοηθός Γενικού Συμβούλου

Στη Διεύθυνση Χονδρικής Πώλησης Ενέργειας

Κένεθ Ράις, Γενικός Διευθυντής

Κέβιν Χάνον, Πρόεδρος

Γκρεγκ Ουόλεϊ, Πρόεδρος (2000)

Αμάντα Μάρτιν, Διευθύνων Σύμβουλος, Διαχείριση Ενεργητικού

Μαρκ Χέντικ, Γενικός Σύμβουλος

Κριστίνα Μόρντοντ, Συνυπεύθυνη Οικονομικής Νομικής Ομάδας (1997-1999)

Τίμοθι Μπέλντεν, Διευθύνων Σύμβουλος, Διεύθυνση Ενεργειακής Εκμετάλλευσης Δυτικών Πολιτειών

Τζον Φόρνει, Διευθυντής Γραφείου Συναλλαγών Ενεργειακής Εκμετάλλευσης Δυτικών Πολιτειών

Στιούαρτ Ζίσμαν, Ανώτερος Σύμβουλος

Μαρκ Φρίμπερτ, Πρόεδρος, Λονδίνο (1998), Πρόεδρος Τομέα (2000-2001)

Στη Διεύθυνση Λιανικής Πώλησης Ενέργειας

Άντριου Φάστοου, Διευθύνων Σύμβουλος (1996)

Λου Πάι, Γενικός Διευθυντής (1996-2001)

Ντέιβιντ Ντιλέινι, Γενικός Διευθυντής (2001)

Ρέιμοντ Μπόουεν Τζούνιορ, Αντιπρόεδρος

Στη Διεύθυνση Διεθνών Δραστηριοτήτων

Ρεμπέκα Μαρκ, Γενική Διευθύντρια

Τζόζεφ Σάτον, Αναπληρωτής Διευθυντής

Στη Διεύθυνση Εύρους Δικτύου

Κένεθ Ράις, Γενικός Διευθυντής Α' (1999), Εμπορικός Διευθυντής (2000)

Τζόζεφ Χίρκο, Γενικός Διευθυντής Β'

Κέβιν Χάνον, Λειτουργικός Διευθυντής

Ρεξ Σέλμπι, Παλαιότερος Αντιπρόεδρος

Κριστίνα Μόρντοντ, Γενική Σύμβουλος (1999-2001)

Στην επιχείρηση κοινής ωφέλειας Portland General

Κένεθ Χάρισον, Πρόεδρος

Τζόζεφ Χίρκο, Οικονομικός Διευθυντής (1991-1996)

Στην εταιρεία ύδρευσης Azurix

Ρεμπέκα Μαρκ, Γενική Διευθύντρια

Αμάντα Μάρτιν, Εκτελεστική Διευθύντρια

Κόλιν Σκέλετ, Εκτελεστικός Διευθυντής

Στο Διοικητικό Συμβούλιο

Τζον Ντάνκαν

Χέρμπερτ «Παγκ» Γουίνοκερ Τζούνιορ

Νόρμαν Μπλέικ

Τσαρλς «Μίκι» ΛεΜεστρ

Ρόμπερτ Τζέντικ

Ρόμπερτ Μπέλφερ

Γουέντι Γκραμ

Ουίλιαμ Πάουερς

Στην Arthur Andersen & Co.

Τζόζεφ Μπερραρντίνο, Διευθυντικό Στέλεχος (2001-2002)

Αντριου Πίνκους, Γενικός Σύμβουλος

Τζον Ράιλι, Διευθυντής Εφαρμογών

Ριτς Κόργκελ, Διευθυντής Εφαρμογών

Στα γραφεία του Χιούστον

Ντέιβιντ Ντάνκαν, Έταιρος

Στίβεν Γκόνταρντ, Έταιρος

Τόμας Μπάουερ, Έταιρος

Καρλ Μπας, Έταιρος

Ντέμπρα Κας, Έταιρος

Πατρίσια Γκράτζμαχερ, Συνέταιρος

Γκάρρι Γκούλσμπαϊ, Επικεφαλής Έταιρος ανά τον κόσμο

Τζέιμς Χέκερ, Έταιρος

Στην Ομάδα Επαγγελματικών Προτύπων, Σικάγο, Ιλινόις

Τζον Στιούαρτ, Έταιρος

Μπεν Νόιχαουζεν, Έταιρος

Στη Νομική Διεύθυνση, Σικάγο, Ιλινόις

Νάνσι Τεμπλ, Δικηγόρος

Στην Dynegy Corporation, Χιούστον, Τέξας

Τσακ Ουότσον, Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής

Στίβεν Μπέργκστρομ, Πρόεδρος

Κιθ Φούλενβαϊντερ, Αναπληρωτής Γενικός Σύμβουλος

Ρομπ Ντότι, Οικονομικός Διευθυντής

Στη Merrill Lynch & Company

Ντάνιελ Μπέιλι, Υπεύθυνος Παγκόσμιων Επενδύσεων & Τραπεζικών Υποθέσεων

Τζέιμς Μπράουν, Υπεύθυνος Εκμίσθωσης Στρατηγικών Στοιχείων Ενεργητικού & Χρηματοδότησης

Σάιλερ Τίλνι, Υπεύθυνος Τραπεζικών Σχέσεων, Χιούστον

Ρόμπερτ Φερστ, Υπεύθυνος Τραπεζικών Σχέσεων, Ντάλας

Τζον Όλσον, Αναλυτής Χρεογράφων

Στην Greenwich Natwest, Γκρίνουιτς, Κονέκτικατ, και Λονδίνο, Αγγλία

Γκάρρι Μαλγκρού, Διευθύνων Σύμβουλος

Τζάιλς Ντάρμπι, Διευθύνων Σύμβουλος

Ντέιβιντ Μπέρμιγχαμ, Τραπεζικό Στέλεχος

Στην J.P. Morgan Chase

Τζέιμς (Τζίμι) Λι, Αντιπρόεδρος

Ρικ Γουόκερ, Υπεύθυνος Τραπεζικών Σχέσεων

Στην Kynikos Associates

Τζέιμς Τσέινοσ, Πρόεδρος

Λοιποί Γενικοί Διευθυντές

Ντένις Κοζλόφσκι, Tyco International

Ρούπερτ Μέρντοχ, News Corporation

Σάμερ Ρέντστόουν, Viacom

Στις Νομικές Εταιρείες

Στη Vinson & Elkins, Χιούστον, Τέξας

Τζόζεφ Ντιλγκ, Διευθυντικό Στέλεχος

Ρόναλντ Άστιν, Έταιρος

Μαξ Χέντρικ Γ', Έταιρος

Στη Wilmer, Cutler & Pickering, Ουάσινγκτον

Ουίλιαμ ΜακΛούκας, Έταιρος

Τσαρλς Ντάβιντοφ, Έταιρος

Τζόζεφ Μπρένερι, Έταιρος

Ουίλιαμ Τζουρ, Έταιρος

Ριντ Μπρόντσκι, Σύμβουλος

Στη Weil, Gotshal & Manges, Νέα Υόρκη

Τόμας Ρόμπερτς, Έταιρος

Μαίρη Κόρμπι, Έταιρος

Οι Πρόεδροι

Τζορτζ Χ. Μπουσ (1988-1992)

Μπιλ Κλίντον (1992-2001)

Τζορτζ Γ. Μπουσ (2001-2004)

Στην Πολιτεία της Καλιφόρνια, Σακραμέντο, Καλιφόρνια

Γκρέι Ντέιβις, Κυβερνήτης

Στο Αμερικανικό Κογκρέσο

Στη Γερουσία

Τρεντ Λοτ, Ηγέτης Πλειοψηφίας, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος του Μισισσιπή

Φιλ Γκραμ, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος του Τέξας

Στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Γ. Τζ. (Μπίλι) Τόζιν, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος της Λουιζιάνα

Τζέιμς Γκρίνγουντ, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος της Πενσιλβάνια

Προσωπικό Υποεπιτροπής της Επιτροπής Ενέργειας & Εμπορίου, αρμοδίας για την εποπτεία & το συντονισμό των ερευνών

Μαρκ Παολέτα

Ντέιβιντ Κέβικ

Κεν Τζόνσον

Στη Wall Street Journal

Τζόναθαν Γουέλ, Δημοσιογράφος

Τζον Εμσβιλερ, Δημοσιογράφος

Ρεμπέκα Σμιθ, Δημοσιογράφος

Στο Περιοδικό Fortune

Μπέθανι ΜακΛιν, Δημοσιογράφος

Άλλα Πρόσωπα

Μπαλ Θάκρεϊ, Ηγέτης, Σιβ Σίνα, Βομβάη, Ινδία

Άρνολντ Σβαρτσενέγκερ, Ηθοποιός, Λος Άντζελες, Καλιφόρνια

Στο Λευκό Οίκο Επί Προεδρίας Τζορτζ Γ. Μπους, Ουάσινγκτον

Ντικ Τσένι, Αντιπρόεδρος

Άντριου Καρντ, Προϊστάμενος Προσωπικού

Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ

Τζον Άσκροφτ, Υπουργός Δικαιοσύνης

Λάρι Τόμσον, Υφυπουργός Δικαιοσύνης

Μάικλ Τσέρτοφ, Υπεύθυνος Ποινικών Διώξεων

Στην Ομάδα Δράσης Enron

Λέσλι Κάλντγουελ, Διευθύντρια

Άντριου Βάισμαν, Αναπληρωτής Διευθυντής

Στην Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ερευνών (FBI)

Ρόμπερτ Μίλερ, Διευθυντής

Τζόζεφ Φορντ, Ειδικός Πράκτορας

Στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Ουάσινγκτον

Άρθουρ Λέβιτ, Πρόεδρος (1993-2001)

Χάρβεϊ Πιτ, Πρόεδρος (2001-2002)

Ρίτσαρντ Γουόκερ, Διευθυντής Επιβολής Κανονισμών (1998-2001)

Στίβεν Κάτλερ, Διευθυντής Επιβολής Κανονισμών (2001-2004)

Λίντα Τσάτμαν Τόμσεν, Αναπληρώτρια Διευθύντρια Επιβολής Κανονισμών

Στην Περιφερειακή Διεύθυνση του Φορτ Γουόρθ

Σπένσερ Μπάρας, Επόπτης Περιφέρειας

Ρόμπερτ Χάναν, Δικηγόρος

Στο Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ, Ουάσινγκτον

Λόρενς Σάμερς, Υπουργός (1999-2001)

Πολ Ο' Νιλ, Υπουργός (2001-2002)

Στο Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ, Ουάσινγκτον

Ντόναλντ Έβανς, Υπουργός

Στο Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Ουάσινγκτον

Κόλιν Πάουελ, Υπουργός

Στην Πολιτεία της Καλιφόρνια, Σακραμέντο, Καλιφόρνια

Γκρέι Ντέιβις, Κυβερνήτης

Στο Αμερικανικό Κογκρέσο

Στη Γερουσία

Τρεντ Λοτ, Ηγέτης Πλειοψηφίας, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος του Μισισσιππή

Φιλ Γκραμ, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος του Τέξας

Στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Γ.Τζ. (Μπίλι) Τόζιν, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος της Λουιζιάνα

Τζέιμς Γκρίνγουντ, Ρεπουμπλικάνος Εκπρόσωπος της Πενσιλβάνια

Προσωπικό Υποεπιτροπής της Επιτροπής Ενέργειας & Εμπορίου, αρμόδιας για την εποπτεία & το συντονισμό των ερευνών

Μαρκ Παολέτα / Ντέιβιντ Κέβικ / Κεν Τζόνσον

Στη Wall Street Journal

Τζόναθαν Γουέλ, Τζον Έμσβιλερ, Ρεμπέκα Σμιθ: Δημοσιογράφοι

Στο Περιοδικό Fortune

Μπέθανι ΜακΛιν, Δημοσιογράφος

Άλλα Πρόσωπα

Μπαλ Θάκρεϊ, Ηγέτης, Σιβ Σίνα, Βομβάη, Ινδία

Άρνολντ Σβαρτσενέγκερ, Ηθοποιός, Λος Άντζελες, Καλιφόρνια

1.2 Οι Βασικές Συμφωνίες / Εταιρείες Παρακλάδια

JEDI

Joint Energy Developments. Εταιρεία συγκέντρωσης κεφαλαίου- συνιδιοκτησία της Enron και του Συνταξιοδοτικού Συστήματος Δημοσίων Υπαλλήλων της Καλιφόρνια ή Calpers - για επενδύσεις σε στοιχεία ενεργητικού στον τομέα πετρελαίου και φυσικού αερίου.

JEDI II

Επίσης, συνιδιοκτησία της Enron και του Calpers, για επενδύσεις σε ευρύτερο φάσμα στοιχείων του ενεργητικού.

CHEWCO

Συνεταιρική επιχείρηση εκτός ισολογισμού, η οποία ελεγχόταν από ένα στέλεχος της Enron. Χρησιμοποιήθηκε για την εξαγορά του μεριδίου της Calpers στην Jedi, ώστε να επιτρέψει στο συνταξιοδοτικό ταμείο να επενδύσει στην JediII.

LJM KEÏMAN

Γνωστή επίσης ως LJM1. Εταιρεία επενδύσεων, την οποία διεύθυνε ο οικονομικός διευθυντής της Enron Άντριου Φάστοου. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως για να παράσχει στην Enron προστασία ενάντια στη μείωση της αξίας της επένδυσής της σε μια εταιρεία υψηλής τεχνολογίας, στη Rhythms NetConnections.

LJM2

Επενδυτική εταιρεία ευρύτερης δραστηριότητας, ελεγχόμενη επίσης από τον οικονομικό διευθυντή της Enron. Χρησιμοποιήθηκε αρχικά για την εξαγορά επενδύσεων και στοιχείων του ενεργητικού που ήθελα να πουλήσει η Enron, καθώς και για προμήθεια ρευστού σε εταιρείες εκτός ισολογισμού που συναλλάσσονταν επίσης με την Enron.

RAPTORS

Το κουαρτέτο εταιρειών εκτός ισολογισμού, οι οποίες για ένα διάστημα ανήκαν εν μέρει στην LJM2. Δημιουργήθηκαν με σκοπό να παράσχουν στην Enron προστασία

έναντι των ζημιών που προέκυπταν από ορισμένες επενδύσεις σε άλλες εταιρείες και στοιχεία ενεργητικού.

BRAVEHEART

Κωδική ονομασία μιας συναλλαγής που αφορούσε την πώληση, εκ μέρους της Enron, ενός μεριδίου της επιχείρησης «βίντεο κατά παραγγελία», η οποία αποτελούσε κοινοπραξία με την Blockbuster. Πρόκειται και πάλι για πώληση που προοριζόταν για μια θυγατρική εκτός ισολογισμού, την οποία δημιούργησε η ίδια η Enron.

1.3 Χρονοδιάγραμμα

Ιούλιος του 1985 - Η Enron συγκροτείται από τη συγχώνευση της Natural Gas στο Χιούστον και της InterNorth στην Ομάχα, όπου ελέγχει ένα δίκτυο αγωγών φυσικού αερίου συνολικού μήκους 40.000 μιλίων.

1986 – Η Internorth μετονομάστηκε σε Enron.

1999 – Με την άνθιση του Internet, η Enron προήγαγε το μετασχηματισμό της σε μια εταιρεία «Νέας Οικονομίας» προωθώντας την Enron On Line.

2000 – Η Enron κατατάσσεται στη λίστα με τον αριθμό 7 ανάμεσα στις 500 πιο προσοδοφόρες επιχειρήσεις, εμφανίζοντας μεικτά κέρδη 101 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

14 Αυγούστου 2001 – Ο Σκίλινγκ παραιτείται από CEO και ο Λέι γίνεται πάλι CEO (Είχε υπάρξει CEO το χρονικό διάστημα 1985-2000).

15 Αυγούστου 2001 – Ο Γουότκινς στέλνει ένα υπόμνημα στο Λέι σχετικά με κάποια λογιστικά θέματα.

16 Οκτωβρίου 2001 - Η Enron ανακοινώνει απώλεια του τρίτου τριμήνου ύψους 618 εκατ. δολαρίων.

31 Οκτωβρίου 2001 - Η SEC ξεκινά επίσημη έρευνα σχετικά με τις συναλλαγές της Enron.

9 Νοεμβρίου 2001 - Οι Enron και Dynegy ανακοινώνουν συμφωνία συγχώνευσης ύψους 7,8 δισ. δολαρίων. Θα δημιουργούσε τη Dynegy Corp, στην οποία η Dynegy θα κατείχε το 64% και η Enron το 36%.

28 Νοεμβρίου 2001 - Η Dynegy ανακοινώνει ότι έχει τερματίσει τις συνομιλίες με την Enron.

2 Δεκεμβρίου 2001 - Η Enron αιτείται για την προστασία του κεφαλαίου 11, γίνοντας έτσι η μεγαλύτερη πτώχευση στην ιστορία των ΗΠΑ εκείνη την εποχή και αφήνοντας χιλιάδες εργαζόμενους με άχρηστο απόθεμα.

9 Ιανουαρίου 2002 - Το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ ξεκινά ποινική έρευνα για την κατάρρευση της Enron.

11 Ιανουαρίου 2002 - Η SEC διευρύνει την έρευνά της για να συμπεριλάβει τον κύριο ελεγκτή της Enron, την Arthur Andersen, λόγω αναφορών καταστροφής εγγράφων.

15 Ιανουαρίου 2002 - Το NYSE αναστέλλει τη διαπραγμάτευση των μετοχών της Enron.

17 Ιανουαρίου 2002 - Η Enron ολοκληρώνει τη συνεργασία της με την Arthur Andersen.

23 Ιανουαρίου 2002 - Ο Lay παραιτείται από πρόεδρος του συμβουλίου και δ/ων σύμβουλος.

25 Ιανουαρίου 2002 - Ο πρώην αντιπρόεδρος της Enron, J. Clifford Baxter, αυτοκτόνησε στο Sugarland του Τέξας.

30 Ιανουαρίου 2002 - Η Enron διορίζει τον Stephen Cooper ως προσωρινό διευθύνοντα σύμβουλό της.

4 Φεβρουαρίου 2002 - Ο Lay παραιτείται από το διοικητικό συμβούλιο της Enron.

7 Φεβρουαρίου 2002 - Ο Andrew Fastow, ο Michael Kopper, ο Richard Buy και ο Richard Causey επικαλούνται όλα τα δικαιώματά τους στην πέμπτη τροπολογία ενώπιον της Επιτροπής Ενέργειας και της Εμπορικής Επιτροπής.

12 Φεβρουαρίου 2002 - Ο Lay επικαλείται το δικαίωμά του για την πέμπτη τροποποίησή του ενώπιον της Επιτροπής Εμπορίου της Γερουσίας.

14 Φεβρουαρίου 2002 - Ο Whistleblower Watkins δίνει τη μαρτυρία του ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων.

26 Φεβρουαρίου 2002 - Οι Skilling, Watkins και Jeffrey McMahon δίνουν τη μαρτυρία τους ενώπιον της Επιτροπής Εμπορίου της Γερουσίας των ΗΠΑ.

14 Μαρτίου 2002 - Το αμερικανικό υπουργείο Δικαιοσύνης παραπέμπει στη δικαιοσύνη τη λογιστική εταιρεία Arthur Andersen για την παρεμπόδιση της απονομής δικαιοσύνης στην υπόθεση Enron.

Απρίλιος του 2002 - Η Enron ανέρχεται στο Νο. 5 από τα 500 της λίστας Fortune, παρά την κατάθεση της πτώχευσής της. Το Fortune βασίζει την κατάταξή του μόνο στους πρώτους εννέα μήνες των εσόδων του 2001, τα οποία ανήλθαν σε 138,7 δισεκατομμύρια δολάρια.

15 Ιουνίου 2002 - Η Arthur Andersen θεωρείται ένοχη για παρεμπόδιση της δικαιοσύνης.

21 Αυγούστου 2002 - Ο πρώην εκτελεστικός διευθυντής της Enron, ο Kopper, κατηγορείται για τη διάπραξη συνωμοσίας με σκοπό την απάτη και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

2 Οκτωβρίου 2002 - Ο Fastow χρεώνεται με απάτες σε τίτλους, απάτες μέσω καλωδίων, απάτες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και συνωμοσία.

1 Μαΐου 2003 - Ο Fastow, η σύζυγός του και άλλοι επτά υπάλληλοι κατηγορούνται για πράξεις σχετικές με τα οικονομικά σκάνδαλα της επιχείρησης.

8 Ιανουαρίου 2004 - Ο δικαστής Ντέιβιντ Χίτνερ λέει ότι θα αποδεχθεί τη συμφωνία του Lea Fastow με αντάλλαγμα την ομολογία της ενοχής του, που θα μπορούσε να μειώσει το χρόνο φυλάκισής του.

14 Ιανουαρίου 2004 - Ο Fastow και η σύζυγός του δηλώνουν ένοχοι, ως μέρος μιας συμφωνίας.

22 Ιανουαρίου 2004 - Ο Causey ισχυρίζεται ότι δεν είναι ένοχος σε πέντε κατηγορίες απατών για την ασφάλεια κινητών αξιών και έναν αριθμό συνωμοσίας για τη διάπραξη απάτης σε τίτλους.

19 Φεβρουαρίου 2004 - Ο πρώην διευθυντής της Enron, ο Skilling, κατηγορείται για απάτη και συνωμοσία και ισχυρίζεται ότι δεν είναι ένοχος.

6 Μαΐου 2004 - Η Lea Fastow δηλώνει ένοχη μόνο για την υποβολή ψευδούς φορολογικής δήλωσης και λαμβάνει μια ποινή 12 μηνών.

19 Μαΐου 2004 - Η πρώην αντιπρόεδρος της Enron, υπεύθυνη για τις σχέσεις με τους επενδυτές, η Paula Rieker, δηλώνει ένοχη για συναλλαγές εμπιστευτικών πληροφοριών.

7 Ιουλίου 2004 - Ο Lay κατηγορείται για 11 αδικήματα – ένα αδίκημα συνωμοσίας για τη διάπραξη απάτης, δύο αδικήματα απάτης για παραπλανητικές δηλώσεις στις συνεδριάσεις των εργαζομένων, τέσσερα αδικήματα απάτης για ψευδείς δηλώσεις σε παρουσιάσεις σε αναλυτές χρεογράφων, τρία αδικήματα για ψευδείς δηλώσεις στις τράπεζες

8 Ιουλίου 2004 - Ο Lay δηλώνει μη ένοχος για τα 11 αδικήματα και τις 11 κατηγορίες και απελευθερώνεται με μη εξασφαλισμένο ομόλογο \$ 500.000

3 Νοεμβρίου 2004 - Η πρώτη ποινική δίκη τελειώνει με την απαλλαγή της πρώην λογίστριας της Sheila Kahanek.

17 Νοεμβρίου 2004 - Η Enron βγαίνει από την πτώχευση αφού πούλησε το κεφάλαιό της σε τρεις αγωγούς φυσικού αερίου στην CCE Holdings για 2 δισεκατομμύρια δολάρια.

31 Μαΐου 2005 - Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ ανατρέπει την παρακώλυση της δικαιοσύνης της Arthur Andersen.

28 Δεκεμβρίου 2005 - Ο Causey παραδέχεται την ενοχή του για τις απάτες σχετικά με την ασφάλεια και το ρόλο που έπαιξε στο σκάνδαλο Enron. Θα υπηρετήσει μόνο επτά χρόνια με αντάλλαγμα τη συνεργασία του με τους εισαγγελείς για την αναζήτηση αποδεικτικών στοιχείων ενοχής για τα πρώην αφεντικά του, τον Lay και τον Skilling.

28 Μαρτίου 2006 - Ο δικαστής απέρριψε τρεις κατηγορίες κατά του Skilling (δύο κατηγορίες για απάτη τίτλων και μία κατηγορία για ψευδορκία απέναντι στους ελεγκτές) και μία απαρίθμηση για απάτη ασφαλειών στον Lay.

25 Μαΐου 2006 - Η κριτική επιτροπή στην υπόθεση της Enron βρήκε τον πρώην διευθυντή Skilling και τον ιδρυτή της Lay ένοχους για συνωμοσία και απάτη. Ο Lay καταδικάζεται με έξι κατηγορίες εναντίον του και ο Skilling θεωρείται ένοχος για 19 κατηγορίες συνωμοσίας, απάτης, ψευδείς δηλώσεις και εμπορία εμπιστευτικών πληροφοριών. Ο Skilling δεν έχει κριθεί ένοχος σε εννέα αδικήματα συναλλαγών εμπιστευτικών πληροφοριών. Ο δικαστής Simeon T. Lake ανακοινώνει τέσσερις

εικαστικές αποφάσεις στη χωριστή δίκη του Lay για ξεχωριστή καταμέτρηση συνωμοσίας και απάτης.

5 Ιουλίου 2006 - Ο Lay πεθαίνει στο Aspen, στο Colorado, από καρδιακή προσβολή που προκλήθηκε από σοβαρή στεφανιαία νόσο.

26 Σεπτεμβρίου 2006 - Ο Fastow καταδικάζεται σε έξι χρόνια φυλάκιση, τέσσερα χρόνια λιγότερα από τη συμφωνία του που υπεγράφη τον Ιανουάριο του 2004.

17 Οκτωβρίου 2006 - Ο κριτής Lake σβήνει τις καταδίκες για απάτη και συνωμοσία του Lay. Πρόκειται για μια μακροχρόνια νομική πρακτική των ομοσπονδιακών δικαστηρίων των Η.Π.Α., εάν ο εναγόμενος πεθάνει πριν να έχει την ευκαιρία να εκφέρει προσφυγή.

23 Οκτωβρίου 2006 - Ο Skilling καταδικάζεται σε ποινή φυλάκισης 24 χρόνων και τεσσάρων μηνών.

7 Νοεμβρίου 2006 - Ο Fastow μεταφέρεται στο ομοσπονδιακό κέντρο κράτησης Oakdale, στη Λουιζιάνα για να αρχίσει να εκτίει την εξαετή ποινή του.

15 Νοεμβρίου 2006 - Ο πρώην COO Causey καταδικάζεται σε φυλάκιση πέντε χρόνων και έξι μηνών για μία σειρά από απάτες.

16 Νοεμβρίου 2006 - Ο Skilling απευθύνει έκκληση για τις πεποιθήσεις του στο 5ο Εφετείο.

13 Δεκεμβρίου 2006 - Ο Skilling μεταφέρεται στη φυλακή στη Waseca, στη Μινεσότα, αφού ένας δικαστής αρνείται να του επιτρέψει να παραμείνει ελεύθερος εν αναμονή της έφεσης.

3 Ιανουαρίου 2007 - Ο Causey μεταφέρεται στο Ομοσπονδιακό Αναμορφωτήριο του Bastrop, έτσι ώστε να αρχίσει να εκτίει ποινή πενταετούς διάρκειας.

6 Ιανουαρίου 2009 - Το αμερικανικό Εφετείο επιβεβαιώνει την καταδίκη του Skilling, αλλά στέλνει την υπόθεσή του για επανεξέταση.

24 Ιουνίου 2010 - Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ ορίζει ότι ο Skilling διώκεται εσφαλμένα σύμφωνα με νόμο που αφορά την "απάτη για δίκαιες υπηρεσίες". Στη συνέχεια, το δικαστήριο ακυρώνει την καταδίκη του Skilling σχετικά με την κατηγορία αυτή.

6 Απριλίου 2011 - Το πέμπτο αμερικανικό εφετείο αμφισβητεί την ποινική καταδίκη του Skilling.

16 Μαΐου 2011 - Ο Fastow μεταφέρεται από μια ομοσπονδιακή φυλακή στη Λουιζιάνα σε ένα σπίτι στο Χιούστον. Αργότερα, του επιτρέπεται να μετακομίσει στο σπίτι του για να ολοκληρώσει την ποινή του.

17 Μαΐου 2011 - Ο Causey αρχίζει να εκτίει το υπόλοιπο της πενταετούς ποινής του στο σπίτι.

17 Δεκεμβρίου 2011 - Ο περιορισμός του Fastow στο σπίτι τελειώνει και αρχίζει δυο χρόνια δοκιμασίας.

16 Απριλίου 2012 - Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ παραπέμπει σε δεύτερη προσφυγή τον Skilling. Λίγες εβδομάδες αργότερα, ο πληρεξούσιος του Skilling καταθέτει αίτηση για νέα δίκη στο ομοσπονδιακό δικαστήριο του Χιούστον επικαλούμενος πρόσφατα ανακαλυφθέντα στοιχεία.

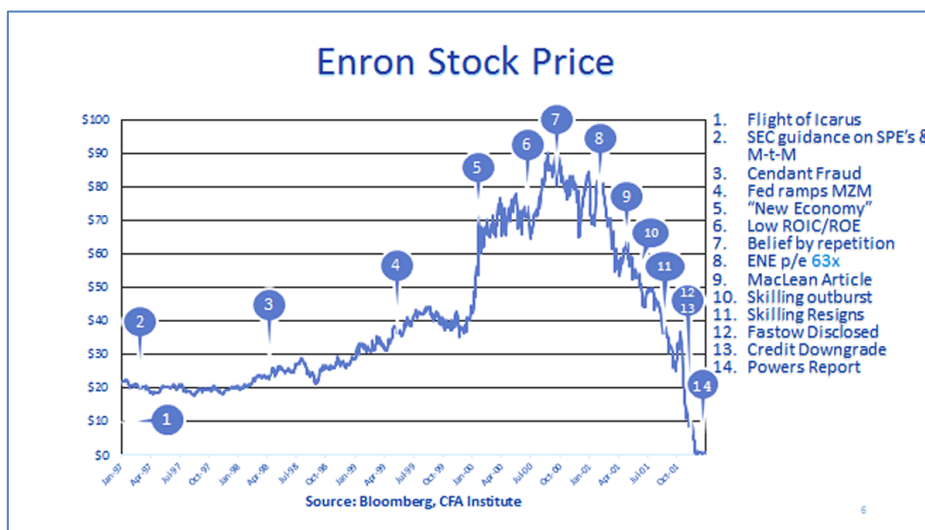
21 Ιουνίου 2013 - Ένας ομοσπονδιακός δικαστής μειώνει την ποινή του Skilling κατά περισσότερο από 10 χρόνια. Στο πλαίσιο της συμφωνίας επανεξέτασης μεταξύ των εισαγγελέων και της υπεράσπισης, ο Skilling συμφωνεί να σταματήσει να αμφισβητεί την καταδίκη του και να χάσει περίπου 42 εκατομμύρια δολάρια που θα διανεμηθούν μεταξύ των θυμάτων της απάτης της Enron.

18 Νοεμβρίου 2015 - Ένας ομοσπονδιακός δικαστής εκδίδει μια απόφαση που εμποδίζει τον Skilling να ενεργεί ως υπάλληλος ή διευθυντής οποιασδήποτε δημόσιας εισηγμένης εταιρείας και πάλι, διευθετώντας μια μακρόχρονη αστική δίκη από την Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

1 Μαρτίου 2017 - Ένας ομοσπονδιακός δικαστής απορρίπτει μια αγωγή κατηγορηματικής δράσης εναντίον της UBS, κατηγορούμενη ότι έκρυψε την απάτη που διέπραξε η Enron, ένας πρώην πελάτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΙΣΤΟΡΙΚΟ

2.1 Αντιμετωπίζοντας το σκάνδαλο της Βιομηχανίας Ενέργειας

Εικόνα: Financial Scandals, Scoundrels & Crises

[Πηγή: <https://www.econcrises.org/2016/12/07/enron-corporation-2001/>]

Οι υπαιτιγμοί για απάτη, διαφθορά και καθαρή κλεψιά εξακολουθούν να συσσωρεύονται σχεδόν καθημερινά, ενάντια στον πολιορκημένο ενεργειακό γίγαντα ENRON Corporation.

Οι περισσότεροι «ειδήμονες» των ΜΜΕ επικεντρώνουν στις οικονομικές διαστάσεις της κατάρρευσης της εταιρίας. Κατά τη γνώμη τους -μια γνώμη που αντικατοπτρίζει την κατεύθυνση που δίνει η κυβέρνηση Μπους- η πτώση του οίκου Ένρον δεν αποτελεί τίποτα παραπάνω από ένα απομονωμένο επιχειρηματικό σκάνδαλο. Η αποδοκιμασία εκ μέρους της μιντιοκρατίας, αλλά ακόμα και η περιστασιακή οργή για τις σκάρτες και αδυσώπητες επιχειρησιακές πρακτικές της Ένρον, καθώς και η μεταχείριση των υπαλλήλων της, προκύπτουν περισσότερο, καθώς φαίνεται, από αμηχανία παρά από μια γνήσια αμφισβήτηση του στάτους κβο της εταιρίας. Με τα λόγια ενός τηλεοπτικού δημοσιογράφου: «Αυτά τα χάλια της Ένρον σίγουρα έδωσαν ένα χαστούκι γερό στον κόσμο των επιχειρήσεων, αλλά η επιχειρηματική κοινότητα μπορεί να μάθει από αυτό και να κάνει το σύστημά μας, της ελεύθερης αγοράς, πιο δυνατό».

Ωστόσο, άλλοι έχουν αρχίσει να το βλέπουν πολύ διαφορετικά. Η υπόθεση Ένρον είναι κάτι πολύ παραπάνω από επιχειρηματικό σκάνδαλο. Μετατράπηκε σε πολιτικό

σκάνδαλο, σ' ένα παράδειγμα του πώς οι εταιρίες-γίγαντες καλλιεργούν την εύνοια στο Λευκό Οίκο και στις αίθουσες του Κογκρέσου με Ρεπουμπλικάνους και Δημοκράτες. Πρόσφατες αποκαλύψεις έχουν δείξει πως εκτελεστικοί διευθυντές της Ένρον έστρεψαν τα φώτα της δημοσιότητας σε διάφορες συναντήσεις στο Λευκό Οίκο και υπαγόρευσαν την ενεργειακή πολιτική της κυβέρνησης σε μια μυστική συνάντηση με τον αντιπρόεδρο Τσέινι για να καταρτιστεί το ενεργειακό σχέδιο του Μπους. Η Ένρον ήταν, επίσης, μια μεγάλη δύναμη στο Καπιτώλιο, που έμπασε την τελευταία δεκαετία εκατομμύρια δολάρια στα θησαυροφυλάκια των εκστρατειών πολλών μελών του Οίκου και της Γερουσίας.

Βεβαίως, η Ένρον δεν είναι η μόνη ένοχη. Πολλές άλλες εταιρίες έχουν ασκήσει για χρόνια την πολιτική και οικονομική τους επίδραση στο Λευκό Οίκο και στο Καπιτώλιο. Ωστόσο, ποτέ δεν ήταν τόσο μεγάλη η επίδραση των εταιριών στην κυβερνητική πολιτική απ' ότι τώρα, με τον Μπους πρόεδρο και με εκατοντάδες από τους δεξιούς -φιλικούς προς τον επιχειρηματικό κόσμο- συμμάχους του στο Κογκρέσο. Την ώρα που πολύ σημασία έχει δοθεί πρόσφατα στην παρουσία της Ένρον στην κυβέρνηση Μπους, πολλά άλλα γκρουπ ενέργειας βρήκαν μια εύκολη πρόσβαση στο Λευκό Οίκο. Ποικίλλουν από τον πρώην εργοδότη του Τσέινι, το γίγαντα των υπηρεσιών πετρελαίου HALIBURTON Corporation, τη θυγατρική του BROWN & ROOT, καθώς και τις πολλές διασυνδέσεις της με το Πεντάγωνο, μέχρι την OCCIDENTAL PETROLEUM, που έχει τη βάση της στην Καλιφόρνια. Η τελευταία θα ωφεληθεί από ένα πρόσφατα προτεινόμενο σχέδιο Μπους των 98 εκατομμυρίων δολαρίων, για να εκπαιδεύσει και να εξοπλίσει μια ειδική ταξιαρχία του Κολομβιανού στρατού, μόνο και μόνο για να προστατεύσει τον κολομβιανό αγωγό πετρελαίου της OCCIDENTAL από τις δυνάμεις των ανταρτών.

Οι τεράστιες αυτές ενεργειακές εταιρίες κάνοντας χρήση της οικονομικής, πολιτικής και στρατιωτικής δύναμης τους ασκούν τη δική τους μοναδική μορφή του «ενεργειακού ιμπεριαλισμού» από τις μέρες της STANDARD OIL του Τζον Ντ. Ροκφέλλερ. Όλοι μας γνωρίζουμε τα αναρίθμητα παραδείγματα στον περασμένο αιώνα των εθνών και των λαών που τους εκμεταλλεύτηκαν, τους εξεβίασαν και τους καταπίεσαν, των κυβερνήσεων που τις ανέτρεψαν, των εθνικών κυριαρχιών που τις παραβίασαν, των αντιπάλων που τους δολοφόνησαν και όλα αυτά στο όνομα της «διατήρησης της δημοκρατίας» ή της «προστασίας των εθνικών συμφερόντων της ασφάλειας των ΗΠΑ».

Μπαίνοντας στον 21ο αιώνα, η δύναμη και η επιρροή αυτών των θηρίων της πολυεθνικής ενέργειας έγινε τεράστια, ξεπέρασε ακόμα και αυτό που θα μπορούσαν να είχαν φανταστεί ο Ροκφέλλερ και οι φίλοι του βαρόνοι ληστές. Οι επιπτώσεις της δύναμης και της επιρροής τους ξεπερνάνε τώρα κατά πολύ την οικονομική ληστεία ή τη μόνιμη απειλή για την παγκόσμια ειρήνη. Σαν αποτέλεσμα της κυριαρχίας τους μια άλλη απειλή έγινε πραγματικότητα στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα: η απειλή για τη φυσική ζωή στον πλανήτη.

2.2 Λογιστικές Απάτες παρεμφερείς με την ENRON

Το σκάνδαλο που έκανε το νέο αμερικανικό όνειρο εφιάλτη. Το σοκ από την πρωτοφανή λογιστική απάτη της WorldCom ήταν τρομερό: σε απόλυτους αριθμούς επρόκειτο για ένα σκάνδαλο εξαπλάσιο από αυτό της Enron.

Η συγκεκριμένη είδηση δεν αποτέλεσε κεραυνό εν αιθρία. Εδώ και ένα εξάμηνο η WorldCom Inc. είχε μπει στο «μικροσκόπιο» της αμερικανικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Οι υποψίες ότι και η δεύτερη σε μέγεθος, μετά την AT&T, εταιρεία τηλεπικοινωνιών των ΗΠΑ είχε χρησιμοποιήσει μεθόδους «δημιουργικής λογιστικής» για να διατηρήσει την ελκυστικότητα της οικονομικής της εμφάνισης υπήρχαν. Επιπλέον, την Πρωτομαγιά ο ιδρυτής και διευθύνων σύμβουλος της WorldCom Μπέρνι Έμπερς είχε εξαναγκαστεί σε παραίτηση όταν αποκαλύφθηκε ότι είχε λάβει προσωπικό δάνειο 400 εκατ. δολαρίων από την εταιρεία για να πληρώσει μετοχές της που αγόρασε σε «φουσκωμένη» τιμή. Αλλά όταν η Κεφαλαιαγορά διαπίστωσε ότι κάτι σάπιο υπάρχει - εντόπισε «λογιστικές ανακρίβειες άνευ προηγουμένου» στα οικονομικά αποτελέσματα του τριμήνου Ιανουαρίου - Μαρτίου 2001 - το παραμύθι τελείωσε. Η επιχείρηση ανακοίνωσε ότι ύστερα από εσωτερική έρευνα που πραγματοποίησε διαπίστωσε ότι τα αποτελέσματα που είχε εμφανίσει από τον Ιανουάριο του 2001 ως τον Μάρτιο του 2002 ήταν φουσκωμένα κατά 3,85 δισ.

δολάρια. Άρα, τα κέρδη των 1,4 δισ. δολαρίων που είχε ανακοινώσει για την περσινή χρονιά, καθώς και τα κέρδη των 130 εκατ. δολαρίων που είχε εμφανίσει το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους ήταν πλασματικά. Παράλληλα, η WorldCom ανακοίνωσε ότι αποπέμπει τον Οικονομικό της Διευθυντή Σκοτ Σάλιβαν (δεύτερο εξιλαστήριο θύμα μετά τον κ. Έμπερς) και ότι απολύει 17.000 εργαζομένους. «Μικρή» λεπτομέρεια: κατά το 15μηνο των αλχημειών η WorldCom συνεργαζόταν με την αναμειγμένη και στο σκάνδαλο Enron λογιστική εταιρεία Arthur Andersen.

Το σοκ ήταν τρομερό για όλο τον κόσμο εξαιτίας της πρωτοφανούς έκτασης της λογιστικής απάτης - σε απόλυτους αριθμούς επρόκειτο για ένα σκάνδαλο εξαπλάσιο του σκανδάλου της Enron. Ο πρόεδρος Μπους δήλωσε τον... αποτροπιασμό του και ζήτησε τη διεξαγωγή εξονυχιστικής έρευνας. Αλλά και στην Ελλάδα ο Υπουργός Οικονομίας κ. Νίκος Χριστοδουλάκης τόνισε ότι δεν υπάρχουν «αεροστεγείς οικονομίες» και γι' αυτό «απαιτείται διαρκής ετοιμότητα και προσαρμοστικότητα, έτσι ώστε να διασφαλιστεί εγκαίρως η θεσμική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και οι μηχανισμοί ανταπόκρισης σε διεθνείς διακυμάνσεις». Ο κ. Χριστοδουλάκης διευκρίνισε ότι η ελληνική κυβέρνηση προωθεί ένα θεσμικό πλαίσιο για τον έλεγχο των εταιρειών, αλλά και μέτρα που θα διασφαλίζουν την ειλικρίνεια των ελέγχων.

Οι αναλυτές απεφάνθησαν ότι από ημέρα σε ημέρα η WorldCom ενδέχεται να κηρύξει πτώχευση. «Οι ελπίδες των μετόχων της WorldCom εξαρτώνται από την αξιοπιστία της εταιρείας έναντι των πιστωτών της. Αξιοπιστία η οποία είναι πλέον ανύπαρκτη» δήλωσε στο BBC ο Μάικλ Χόντελ, αναλυτής της Morningstar και αναρωτήθηκε: «Ποιος άραγε θα εμπιστευθεί και θα στηρίξει μια ερειπωμένη επιχείρηση που διοικείται μάλιστα από μανάτζερ σαν κι αυτούς της WorldCom;». Με μία φράση ο κ. Χόντελ άγγιξε την καρδιά της υπόθεσης. Γιατί, για να αποφύγει η WorldCom τη χρεοκοπία, πρέπει να εκταμιεύσει επείγοντως πιστώσεις 5 δισ. Δολαρίων, προκειμένου να καλύψει τα λειτουργικά της έξοδα και το κόστος των 17.000 απολύσεων. Αλλά, σύμφωνα με πηγές από τις πιστώτριες τράπεζες της WorldCom (έχουν ήδη χορηγήσει στην εταιρεία δάνεια 30 δισ. δολαρίων), όλες οι συμφωνίες που έχουν υπογράψει με την εταιρεία και δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί πρέπει να θεωρούνται άκυρες. Ο κ. Χόντελ στηλίτευσε επίσης τη συμπεριφορά των στελεχών της επιχείρησης, η οποία δήλωσε έκπληκτη από τα αποτελέσματα της εσωτερικής έρευνας (ανάλογη έκπληξη εξέφρασε και η Arthur Andersen) και φόρτωσε τα πάντα στις παρασυναγωγές που είχε στήσει μέσα στην εταιρεία ο

αποπεμφθείς Οικονομικός Διευθυντής. Αλλά, δεν ήταν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Andersen που προσυπέγραψαν το προσωπικό δάνειο του κ. Εμπερς;

Εν τω μεταξύ, οι εποπτικές αρχές, έχοντας πρόσφατη την εμπειρία τους με την Enron, επενέβησαν τάχιστα για να αποτρέψουν μια επανάληψη του φαινομένου. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς προσέφυγε στη δικαιοσύνη κατά της WorldCom για απάτη. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Χάρβεϊ Πιτ εξήγησε ότι η προσφυγή έγινε για να αποφευχθούν τυχόν αποκρύψεις εγγράφων, μαγειρέματα των παγίων της εταιρείας και παχυλά εφάπαξ σε στελέχη, όπως συνέβη με τον πτωχεύσαντα ενεργειακό κολοσσό. Ο κ. Πιτ πρόσθεσε ότι στόχος των αρχών είναι «να αποκαταστήσουν τη δικαίως κλονισθείσα εμπιστοσύνη των πολιτών γι' αυτά που ακούν και διαβάζουν».

Επιπλέον, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων του Αμερικανικού Κογκρέσου Μάικλ Οξλι κλήτευσε σε ακρόαση τρία νυν και πρώην ανώτατα στελέχη της WorldCom - τον ιδρυτή και πρώην διευθύνοντα σύμβουλο κ. Εμπερς, τον νυν διευθύνοντα σύμβουλο Τζον Σίντγκμορ και τον αποπεμφθέντα οικονομικό διευθυντή κ. Σάλιβαν - καθώς επίσης και τον ειδικό περί τα τηλεπικοινωνιακά αναλυτή της Salomon Smith Barney Τζακ Γκράμπμαν - άλλο άγχος και αυτό με τους αναλυτές, πολλοί εκ των οποίων ακόμη και μετά την έναρξη των ερευνών στα βιβλία της WorldCom συνέστηναν στους επενδυτές να αγοράσουν τη μετοχή της επιχείρησης κρίνοντάς την ελκυστική επειδή είχε χάσει το 90% της αξίας της από το «peak» του 1999. Το ζήτημα είναι ότι το σκάνδαλο WorldCom αποτελεί το πιο οδυνηρό πλήγμα στα θεμέλια του αμερικανικού καπιταλιστικού θαύματος. Γιατί δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι Η.Π.Α. έχουν τη δυναμικότερη οικονομία, τις πλέον καινοτόμες επιχειρήσεις, ακόμη και τις αυστηρότερες λογιστικές πρακτικές στον πλανήτη. Πιθανότατα θα διατηρήσουν την πρωτιά. Αλλά τίποτε δεν θα λειτουργεί πλέον όπως πριν.

Ποιοι χάνουν και ποιοι κερδίζουν; Η WorldCom χρωστά στις κορυφαίες τράπεζες, από τη Νέα Υόρκη και τη Φραγκφούρτη ως το Τόκιο, περίπου 4,5 δισ. δολάρια. Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί έχουν διανείμει τα δάνεια μεταξύ τους σε μια προσπάθεια να περιορίσουν ενδεχόμενες ζημιές. Σύμφωνα με τους αναλυτές, έχουν παγώσει περαιτέρω χρηματοδότηση προς τη WorldCom. Τα επισφαλή δάνεια ανησυχούν δεόντως τις τράπεζες, δεδομένης της γενικότερης επιφύλαξης σχετικά με τις πρακτικές της πάλαι ποτέ ισχυρής ελεγκτικής εταιρείας Andersen, η οποία είχε ως πελάτες τη WorldCom και την Enron. «Πόσες εταιρείες του Fortune 500 (της λίστας με τις 500 μεγαλύτερες εταιρείες του γνωστού οικονομικού περιοδικού) είχαν

προσλάβει την Andersen» αναρωτιέται ο Αντι Κόλινς, αναλυτής της Bancorp Piper σκιαγραφώντας τους φόβους των τραπεζών για το τι μέλλει γενέσθαι. Η έκθεση των αμερικανικών ασφαλιστικών εταιρειών ζωής στα ομόλογα της WorldCom υπολογίζεται στα 5,4 δισ. δολάρια. Οι αμερικανοί διαχειριστές αμοιβαίων κεφαλαίων έχουν δεχθεί ισχυρό πλήγμα από τις εξελίξεις με τη WorldCom. Όπως είναι φυσικό, στη χειρότερη θέση βρίσκονται τα funds τα οποία αγοράζουν μετοχές τηλεπικοινωνιακών εταιρειών και έχουν τις χειρότερες αποδόσεις με μείωση της τάξεως του 38,68% κατά μέσον όρο. Οι τηλεπικοινωνιακές εταιρείες «παλεύουν» να αντεπεξέλθουν στα τεράστια χρέη που έχουν συσσωρεύσει, τη μεγαλύτερη της ζήτησης δυνατότητα παροχής υπηρεσιών και τη μείωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών τους από τρίτες εταιρείες. Παρά το γεγονός ότι η αποκάλυψη του σκανδάλου της WorldCom οδήγησε σε τεράστιες απώλειες για μεγάλο αριθμό επενδυτών, ορισμένα αμοιβαία κεφάλαια υψηλού ρίσκου ενδέχεται να έχουν σημειώσει κέρδη.

Οι Δημοκρατικοί φώναζαν. Το μέγα σκάνδαλο της WorldCom και τη γενικότερη διαφθορά στον επιχειρηματικό κόσμο των ΗΠΑ σχεδίαζαν να χρησιμοποιήσουν ως πολιτικό «όπλο» εναντίον της κυβέρνησης του Τζορτζ Μπους οι βουλευτές του Δημοκρατικού Κόμματος. Με το σλόγκαν «οικονομικός πατριωτισμός» οι Δημοκρατικοί, οι οποίοι δεν ήταν σε θέση να ανακαλύψουν κάτι που θα τους διαφοροποιούσε πολιτικά κατά τη διάρκεια του Πολέμου κατά της τρομοκρατίας, ευελπιστούσαν να κερδίσουν ψηφοφόρους για τις εκλογές του Κογκρέσου εμφανιζόμενοι ως το κόμμα που έχει θέσει ως στόχο του την εξάλειψη των επιχειρηματικών παρανομιών. Η WorldCom υπήρξε γενναιόδωρη χορηγός τόσο του Δημοκρατικού όσο και του Ρεπουμπλικανικού κόμματος.

Πάντως, δεν φάνηκε να υπήρξαν μεγάλες επιπτώσεις απευθείας στον Λευκό Οίκο καθώς η τηλεπικοινωνιακή εταιρεία δεν είχε στενούς δεσμούς με τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου του Μπους, όπως συνέβη με την Enron. Το προηγούμενο χρονικό διάστημα, η WorldCom είχε δώσει 509.625 δολάρια στο Δημοκρατικό κόμμα και 510.055 δολάρια στους Ρεπουμπλικάνους. Παρά το γεγονός ότι οι δωρεές είναι ουσιαστικά ίσες σε κάθε κόμμα, οι δημοκρατικοί σχεδιάζουν να χρησιμοποιήσουν τα πρόσφατα σκάνδαλα προκειμένου να επωμιστούν προς όφελός τους την όλο και μεγαλύτερη έλλειψη εμπιστοσύνης της κοινής γνώμης απέναντι στις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες. Έπειτα από την 11η Σεπτεμβρίου ήταν εξαιρετικά δύσκολο για

τους Δημοκρατικούς να «κλονίσουν» τα υψηλά ποσοστά αποδοχής, τα οποία απολάμβανε ο κ. Μπους από την Αμερικανική κοινή γνώμη. Ωστόσο, ευελπιστούσαν ότι το σλόγκαν τους «οικονομικός πατριωτισμός» θα πείσει τους ψηφοφόρους ότι αυτές οι εκλογές αφορούν την ευρωστία των ΗΠΑ και την ανάγκη για τιμιότητα στα οικονομικά δρώμενα.

Οι Ευρωπαίοι το σκέφτονταν. Το σκάνδαλο της WorldCom έδωσε ακόμη περισσότερα «πυρομαχικά» σε Ευρωπαίους οι οποίοι υποστήριζαν ότι ο αμερικανικός τρόπος λογιστικής δεν είναι ο κατάλληλος για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το αμερικανικό κανονιστικό μοντέλο δεχόταν ήδη επιθέσεις στην Ευρώπη έπειτα από το σκάνδαλο της Enron και τις μεγάλες οικονομικές ατασθαλίες πολλών άλλων εταιρειών. Με την περίπτωση της WorldCom να έρχεται στο προσκήνιο οι επενδυτές τόνισαν ότι είναι πλέον πεπεισμένοι πως το αμερικανικό μοντέλο, με την έμφασή του στα νομικά «παραθυράκια» των λογιστικών κανόνων, ήταν ελαττωματικό και ότι η Ευρώπη σωστά υιοθετεί κανόνες, οι οποίοι δίνουν έμφαση σε γενικότερες «αρχές».

«Έπειτα από την Enron πολλοί έλεγαν ότι πρόκειται για μια μεμονωμένη περίπτωση» υπογραμμίζει ο Τζέιμς Κλούνι, διαχειριστής κεφαλαίων στην Aberdeen Asset Management με 2,5 δισ. στερλίνες υπό τη διαχείρισή του. «Δεν πρόκειται όμως για μεμονωμένο πρόβλημα» καταλήγει ο ίδιος. Τα προηγούμενα χρόνια η ΕΕ εστιαζόταν στη μίμηση του αμερικανικού μοντέλου. Με τα κέρδη της WorldCom όμως να έχουν εξαφανιστεί, την Enron χρεοκοπημένη και την ελεγκτική της εταιρεία Arthur Andersen καταδικασμένη για παρακώλυση του έργου της Δικαιοσύνης, οι Ευρωπαίοι είχαν αλλάξει κατεύθυνση.

Τα αμερικανικά οικονομικά σκάνδαλα είδαν το φως της δημοσιότητας, καθώς η Ε.Ε. επιχείρησε να «ξαναγράψει» τους χρηματοοικονομικούς κανονισμούς της και να ενοποιήσει τις 15 χρηματιστηριακές αγορές της ως το 2005. Επίσης, οι εξελίξεις είχαν στρέψει την Ε.Ε. στα διεθνή λογιστικά πρότυπα (IAS), τα οποία θα ήταν υποχρεωτικά για τις περισσότερες από τις 6.000 εισηγμένες στο χρηματιστήριο ευρωπαϊκές εταιρείες από το 2005. Τα IAS υποχρεώνουν τις εταιρείες να αναφέρουν ενοποιημένα στους ισολογισμούς τους ιδιωτικούς συνεταιρισμούς τους και βασίζονται σε γενικότερες «αρχές» αντί σε λεπτομερειακούς κανόνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΞΑΠΛΗΣΗΣ

3.1 Λογιστική μέθοδος αξιολόγησης “mark to market”

Το 1990, ο Jeffery Skilling εντάχθηκε στο δυναμικό της Enron Corporation και το 1997 διορίστηκε ως Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρείας. Ο Skilling απαίτησε να αλλάξει το λογιστικό σύστημα της Enron από απλό λογιστικό λογισμικό, όπου η Enron είχε αναφέρει τα πραγματικά έσοδα και το κόστος της προμήθειας και πώλησης αερίου στο λογιστικό σύστημα mark-to-market. Η μέθοδος "mark-to-market" απαιτεί εκτίμηση μελλοντικών εισοδημάτων όταν υπογράφεται μακροπρόθεσμη σύμβαση. Αυτές οι εκτιμήσεις βασίστηκαν στην μελλοντική καθαρή αξία της ταμειακής ροής, ενώ οι δαπάνες που σχετίζονται με τη σύμβαση ήταν συχνά δύσκολο να προβλεφθούν. Αυτό σημαίνει ότι τα εκτιμώμενα έσοδα από τα έργα περιλήφθηκαν στη λογιστική της Enron, παρόλο που τα χρήματα δεν είχαν ακόμη εισπραχθεί και αν υπήρχαν αλλαγές όπως τα πρόσθετα έσοδα ή ζημίες, θα εμφανίζονταν σε επόμενες περιόδους. Οι επενδυτές έλαβαν παραπλανητικές πληροφορίες εξαιτίας της απόκλισης στις εκτιμήσεις.

Η Enron ήταν η πρώτη μη χρηματοοικονομική εταιρεία που χρησιμοποίησε τη μέθοδο mark-to-market. Η Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έδωσε στην Enron την έγκρισή της να χρησιμοποιήσει τη μέθοδο στις 30 Ιανουαρίου 1992. (“The smartest guy in the room”, 2004).

Οντότητα ειδικού σκοπού

Οι οντότητες ειδικού σκοπού είναι νομικές οντότητες που δημιουργούνται μόνο για να εκτελούν συγκεκριμένες ή προσωρινές εργασίες. Οι στόχοι της είναι η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων είτε με χρηματοδότηση είτε με διαχείριση κινδύνων. Ένας χορηγός δημιουργεί τις οντότητες, αλλά η χρηματοδότηση προέρχεται από επενδυτές. Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση έχει πολλούς κανόνες σχετικά με το εάν η οικονομική οντότητα διαχωρίζεται από τον ανάδοχο. Στην περίπτωση της Enron, οι οντότητες ειδικού σκοπού δεν χρησιμοποιούνται μόνο για την αποφυγή των παραδοσιακών συμβάσεων λογιστικής, αλλά και για να αποκρύψουν τα χρέη. Οι οντότητες επέτρεψαν στην Enron να υποτιμήσει, να κρύψει τα χρέη της και να υπερεκτιμήσει την ισότητά της. Για παράδειγμα, η Enron φρόντιζε ώστε κάποιος τρίτος να επενδύσει το απαιτούμενο ελάχιστο 3% του κεφαλαίου και έπειτα πουλούσε στοιχεία του ενεργητικού της στην SPE. Αυτή με την σειρά της θα χρηματοδοτούσε την αγορά αυτών των στοιχείων με δάνεια που είχαν την εγγύηση της Enron. Σε

ορισμένες περιπτώσεις η Enron, με κρυφές συμφωνίες, προστάτευε τους εικονικούς ιδιοκτήτες των SPE's από πιθανές απώλειες στις επενδύσεις τους και στην πραγματικότητα τους εγγυόταν αναπάντεχα κέρδη. Ακόμα πιο προβληματικό ήταν το γεγονός ότι η Enron συχνά πουλούσε στοιχεία του ενεργητικού της στις SPE's σε υπερβολικά υψηλές τιμές, δημιουργώντας έτσι τεράστια πλασματικά κέρδη που συμπεριλάμβανε στις περιοδικές καταστάσεις των αποτελεσμάτων της. Επιπλέον πολλές συμβάσεις δανείων των SPE's είχαν διαπραγματευτεί από την Enron, συμπεριλαμβανομένων και των λεγόμενων price triggers- τιμών εκκίνησης. Αν η χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής έπεφτε κάτω από ένα προκαθορισμένο επίπεδο (trigger), η Enron ήταν υποχρεωμένη να διαθέτει επιπλέον μετοχές για να αντισταθμίσει το δάνειο, να κάνει σημαντικές χρηματικές πληρωμές στην SPE ή για να αναδιαρθρώσει προγενέστερες συναλλαγές με την SPE. Στην χειρότερη περίπτωση, η Enron θα εξαναγκαζόταν να διαλύσει μια SPE και να συμπεριλάβει το ενεργητικό και παθητικό της στις ενοποιημένες οικονομικές της καταστάσεις.

Λογιστική μέθοδος αξιολόγησης “mark to market”

Η χρήση της λογιστικής παρακολούθησης των αγορών αργότερα αποτυγχάνει. Η επιθετική λογιστική της εταιρείας είχε καταστρέψει τα βιβλία της Enron και επέτρεψε στην εταιρεία να είναι υπερβολικά αισιόδοξη στις υποθέσεις της για τα μελλοντικά κέρδη. Τα μετρητά είναι αναγκαία για την εκτέλεση οποιασδήποτε επιχείρησης και η Enron είχε ως επί το πλείστον έσοδα από χαρτιά, οπότε μέχρι τα μέσα του 2001 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η κρίση σε μετρητά τους έπληξε.

Λογιστικές Πρακτικές

Προβλήματα προέκυψαν από τις λογιστικές πρακτικές που ακολουθούσε η εταιρεία. Τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων είχε αναλάβει η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen που θεωρούνταν από τις κορυφαίες ελεγκτικές εταιρείες (Cooper & Neu, 2006).

Η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen το 2000 είχε αμοιβή \$25 εκατ. Για τις ελεγκτικές εργασίες που παρείχε και \$27 εκατ. Για τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρείχε. Το ποσό των συμβουλευτικών υπηρεσιών ήταν δυσανάλογα υψηλό σε σχέση με τις ελεγκτικές υπηρεσίες (Healy & Palepu, 2003).

Η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen έπρεπε να είχε κατανοήσει τις απαιτούμενες εσωτερικές δικλίδες ελέγχου και να είχε εντοπίσει τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος, βάσει των πρακτικών των διεθνών ελεγκτικών προτύπων. Οι

εντοπισμένες ελλείψεις απαιτούνταν να είχαν κοινοποιηθεί στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση και τη διοίκηση.

Τα παραπάνω προκύπτουν από το γεγονός ότι ο σκοπός του ελεγκτή είναι να εντοπίζει και να εκτιμά τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος, είτε οφείλεται σε απάτη είτε σε λάθος, σε επίπεδα οικονομικής κατάστασης και ισχυρισμού, μέσω της κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντός της, περιλαμβανομένων των εσωτερικών δικλίδων της οντότητας, παρέχοντας έτσι βάση για το σχεδιασμό και την υλοποίηση μέτρων ως απάντηση στους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος.

Στα πλαίσια αυτά η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen δεν κατόρθωσε να εντοπίσει τους κινδύνους από τη δημιουργία εκατοντάδων **οντοτήτων ειδικού σκοπού**. Οντότητα ειδικού σκοπού (special purpose entity) είναι μια οντότητα που έχει γενικά δημιουργηθεί για ένα περιορισμένο και σαφώς καθορισμένο σκοπό, όπως η πραγματοποίηση μιας μίσθωσης ή μιας τιτλοποίησης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ή για να διεκπεραιώσει δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης.

Μπορεί να λάβει τη μορφή εταιρείας, καταπιστεύματος, συνεταιρισμού ή οντότητας χωρίς νομική προσωπικότητα.

Η οντότητα, για λογαριασμό της οποίας έχει δημιουργηθεί η οντότητα ειδικού σκοπού, μπορεί συχνά να μεταφέρει περιουσιακά στοιχεία προς την τελευταία (για παράδειγμα, ως μέρος συναλλαγής που συνεπάγεται αποαναγνώριση περιουσιακών στοιχείων), να αποκτά το δικαίωμα χρήσης περιουσιακών στοιχείων της τελευταίας, ή να παρέχει υπηρεσίες για την τελευταία, ενώ άλλα μέρη μπορεί να παρέχουν τη χρηματοδότηση στην τελευταία.

Η Enron έφτιαχνε οντότητες ειδικού σκοπού, οι οποίες αγόραζαν από την μητρική εταιρεία σε τιμές πολύ μεγαλύτερες της αγοράς, σημειώνοντας έτσι πλασματικά κέρδη. Στην οντότητα ειδικού σκοπού δίνονταν εγγυήσεις ότι η μητρική θα κάλυπτε μελλοντικές απώλειες, και έτσι αυτή δανειζόταν για να αποδίδει τα πλασματικά κέρδη στη μητρική.

Μέσω των οντοτήτων ειδικού σκοπού η Enron δεν ήταν υποχρεωμένη να εμφανίζει στον ισολογισμό της δανειακές επιβαρύνσεις παρουσιάζοντας έτσι υψηλούς δείκτες απόδοσης (Thomas, 2002).

Προβλήματα προέκυψαν από τις **μεθόδους αποτίμησης των επενδύσεων** της Enron, οι οποίες βασιζόνταν στην «εύλογη αξία» με αυθαίρετα κριτήρια.

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 «Χρηματοοικονομικά μέσα: Αναγνώριση και επιμέτρηση» ορίζει την εύλογη αξία ως το ποσό για το οποίο περιουσιακό στοιχείο θα μπορούσε να ανταλλαγεί, ή υποχρέωση να διακανονιστεί, μεταξύ μερών που διαθέτουν καλή γνώση και επιθυμούν να συναλλαχθούν σε καθαρά εμπορική βάση.

Η έννοια της εύλογης αξίας συνήθως αναφέρεται σε τρέχουσα συναλλαγή, παρά σε διακανονισμό σε κάποια ημερομηνία του παρελθόντος ή του μέλλοντος. Κατά συνέπεια, η διαδικασία της επιμέτρησης εύλογης αξίας θα ήταν μια αναζήτηση για την εκτιμώμενη τιμή στην οποία θα πραγματοποιούταν αυτή η συναλλαγή.

Η Επγον εκμεταλλεύτηκε το γεγονός ότι διαφορετικά πλαίσια χρηματοοικονομικής αναφοράς μπορεί να απαιτούν ορισμένες ειδικές επιμετρήσεις εύλογης αξίας και γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις και να τις επιβάλλουν ή να τις επιτρέπουν σε διάφορους βαθμούς.

Τα πλαίσια χρηματοοικονομικής αναφοράς μπορεί:

- ✓ Να επιβάλλουν απαιτήσεις επιμέτρησης, παρουσίασης και γνωστοποίησης για ορισμένες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις ή για πληροφορίες που γνωστοποιούνται στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων ή παρουσιάζονται ως συμπληρωματικές πληροφορίες.
- ✓ Να επιτρέπουν ορισμένες επιμετρήσεις χρησιμοποιώντας εύλογες αξίες κατά την επιλογή της οντότητας ή μόνο όταν πληρούνται ορισμένα κριτήρια.
- ✓ Να επιβάλλουν συγκεκριμένη μέθοδο για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας, για παράδειγμα, μέσω της χρήσης ανεξάρτητης εκτίμησης ή συγκεκριμένων τρόπων χρήσης προεξοφλημένων ταμειακών ροών.
- ✓ Να επιτρέπουν την επιλογή μεθόδου για τον καθορισμό της εύλογης αξίας, μεταξύ διαφόρων εναλλακτικών μεθόδων (τα κριτήρια για την επιλογή μπορεί να παρέχονται ή να μην παρέχονται από το πλαίσιο χρηματοοικονομικής αναφοράς).
- ✓ Να μην παρέχουν καθοδήγηση για τις επιμετρήσεις εύλογης αξίας ή τις γνωστοποιήσεις εύλογης αξίας, εκτός από το ότι η χρήση τους είναι εμφανής λόγω εθίμου ή πρακτικής, για παράδειγμα, λόγω πρακτικής ενός κλάδου.

Ορισμένα πλαίσια χρηματοοικονομικής αναφοράς υποθέτουν ότι η εύλογη αξία μπορεί να επιμετράται αξιόπιστα για περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις, ως προϋπόθεση είτε για να απαιτήσουν είτε για να επιτρέψουν επιμετρήσεις ή γνωστοποιήσεις εύλογης αξίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η υπόθεση μπορεί να παρακάμπτεται, όταν περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση δεν έχει

προσφερόμενη τιμή σε ενεργό αγορά και για το οποίο άλλες μέθοδοι λελογισμένης εκτίμησης της εύλογης αξίας είναι σαφώς μη ενδεδειγμένες ή μη πρακτικές.

Η Enron, εκμεταλλεύτηκε το γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η υπόθεση μπορεί να παρακάμπτεται, όταν το περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση δεν έχει προσφερόμενη τιμή σε ενεργό αγορά και για το οποίο άλλες μέθοδοι λελογισμένης εκτίμησης της εύλογης αξίας είναι σαφώς μη ενδεδειγμένες ή μη πρακτικές, εμφανίζοντας αυξημένα κέρδη από την υπερεκτίμηση της αξίας των επενδύσεων της βάσει των δικών της μεθόδων εκτίμησης της «εύλογης αξίας».

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο παραπλάνησης των επενδυτών ήταν και ο λογιστικός χειρισμός των παγίων, βάσει του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 17 για την χρηματοδοτική μίσθωση.

Μίσθωση είναι μία συμφωνία βάσει της οποίας ο εκμισθωτής μεταβιβάζει στον μισθωτή το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου για μία συμφωνημένη χρονική περίοδο με αντάλλαγμα μία πληρωμή ή μία σειρά πληρωμών.

Ως χρηματοδοτική μίσθωση χαρακτηρίζεται η μίσθωση που μεταβιβάζει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη που συνεπάγεται η ιδιοκτησία ενός περιουσιακού στοιχείου. Ο τίτλος (ιδιοκτησίας) μπορεί τελικά είτε να μεταβιβαστεί είτε όχι. Λειτουργική μίσθωση είναι μία μίσθωση που δεν είναι χρηματοδοτική.

Κατά την έναρξη της μισθωτικής περιόδου, οι μισθωτές πρέπει να αναγνωρίζουν τις χρηματοδοτικές μισθώσεις ως περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις στους ισολογισμούς τους, με ποσό ίσο προς την εύλογη αξία της μισθούμενης ιδιοκτησίας ή, αν είναι χαμηλότερη, με την παρούσα αξία των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων, ή κάθε μία προσδιοριζόμενη κατά την έναρξη της μίσθωσης. Το προεξοφλητικό επιτόκιο για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων, είναι το τεκμαρτό επιτόκιο της μίσθωσης, αν αυτό είναι εφικτό να προσδιοριστεί. Διαφορετικά, πρέπει να χρησιμοποιείται το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού. Κάθε αρχικό άμεσο κόστος του μισθωτή προστίθεται στο ποσό που αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο.

Ο λογιστικός χειρισμός και η παρουσίαση των συναλλαγών και των λοιπών γεγονότων πρέπει να γίνεται σύμφωνα με την ουσία και την οικονομική φύση τους και όχι μόνο με το νομικό τύπο τους. Μολονότι από το νομικό τύπο ενός

μισθωτηρίου συμβολαίου ενδέχεται να μην προκύπτει δικαίωμα του μισθωτή να αποκτήσει την κυριότητα του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου, στην περίπτωση της χρηματοδοτικής μίσθωσης, η ουσία και η οικονομική φύση της πράξης αυτής υποδεικνύει την απόκτηση του μισθωτή του οικονομικού οφέλους από τη χρήση του μισθωμένου στοιχείου κατά το μεγαλύτερο μέρος της ωφέλιμης ζωής του, με αντάλλαγμα τη δέσμευσή του να καταβάλλει για το δικαίωμά του αυτό ένα ποσό, στην έναρξη της μίσθωσης, το οποίο προσεγγίζει την εύλογη αξία του στοιχείου, προσαυξημένη με τη σχετική χρηματοδοτική επιβάρυνση.

Αν τέτοιες συναλλαγές που αφορούν μισθώσεις δεν απεικονιστούν στον ισολογισμό του μισθωτή, τούτο θα προκαλέσει παραμόρφωση των οικονομικών δεικτών της οικονομικής οντότητας, αφού θα υπάρχει υποεκτίμηση τόσο των οικονομικών πόρων, όσο και του ύψους των δεσμεύσεών της. Κατά συνέπεια, η χρηματοδοτική μίσθωση είναι σκόπιμο να περιλαμβάνεται στον ισολογισμό του μισθωτή, τόσο ως περιουσιακό στοιχείο, όσο και ως δέσμευση για την καταβολή των μελλοντικών μισθωμάτων. Κατά την έναρξη της μισθωτικής περιόδου, τόσο το περιουσιακό στοιχείο, όσο και η υποχρέωση των μελλοντικών μισθωμάτων, αναγνωρίζονται στον ισολογισμό στα ίδια ποσά, εκτός από οποιαδήποτε αρχικά άμεσα κόστη του μισθωτή που προστίθενται στο ποσό που αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο.

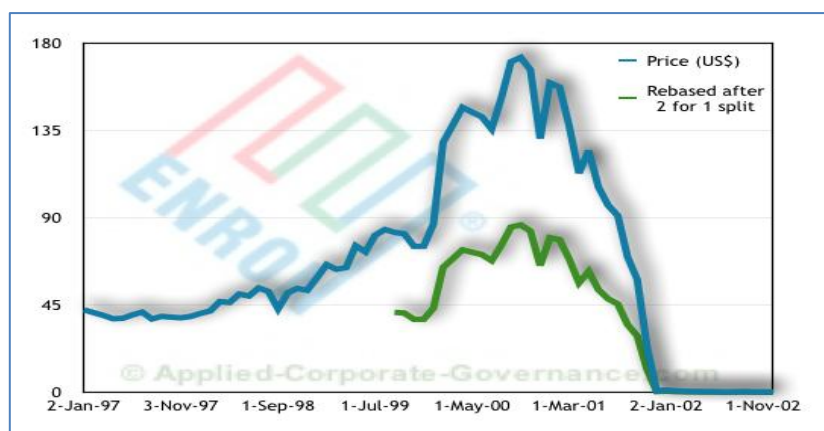
Η χρηματοδοτική μίσθωση δημιουργεί ένα έξοδο απόσβεσης των αποσβέσιμων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και ένα χρηματοοικονομικό έξοδο για κάθε λογιστική περίοδο. Η μέθοδος αποσβέσεων των μισθωμένων αποσβέσιμων περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να είναι συνεπής προς τη μέθοδο που ακολουθείται για τα αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στην οικονομική οντότητα και η αναγνωριζόμενη απόσβεση πρέπει να υπολογίζεται σύμφωνα με τα οριζόμενα από το ΔΛΠ16 Ενσώματα πάγια και το ΔΛΠ38 Άυλα περιουσιακά στοιχεία. Το αποσβέσιμο ποσό ενός μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου κατανέμεται σε όλες τις λογιστικές περιόδους κατά τις οποίες αναμένεται να χρησιμοποιηθεί το στοιχείο αυτό, με τρόπο συστηματικό και σύμφωνα με τη μέθοδο αποσβέσεων που ακολουθεί ο μισθωτής για τα αποσβέσιμα στοιχεία της ιδιοκτησίας του. Αν υπάρχει μια εύλογη βεβαιότητα ότι μέχρι τη λήξη της μισθωτικής περιόδου, ο μισθωτής θα αποκτήσει την κυριότητα, τότε ως αναμενόμενη περίοδος χρησιμοποίησης λαμβάνεται η ωφέλιμη ζωή του περιουσιακού στοιχείου, διαφορετικά η απόσβεση γίνεται στο συντομότερο χρόνο

μεταξύ της διάρκειας της μίσθωσης και της ωφέλιμης ζωής του περιουσιακού στοιχείου. Η Enron δεν τήρησε τον συστηματικό τρόπο κατανομής των αποσβέσεων, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται παραποιημένα οικονομικά αποτελέσματα.

Η Enron εκμεταλλεύτηκε το γεγονός ότι οι επενδυτές και οι πιστωτές αναζητούσαν εταιρείες με υψηλές λειτουργικές ταμειακές ροές. Ουσιαστικά, οι λογιστικοί χειρισμοί απέκρυπταν το γεγονός ότι η εταιρεία δεν είχε ταμειακές λειτουργικές ροές. Η λειτουργική ταμειακή ροή είναι τα μετρητά που παράγει η επιχείρηση, σε μια περίοδο μέσα από το παραγωγικό και συναλλακτικό της κύκλωμα. Τροφοδοτείται από τα κέρδη, την αύξηση των πιστώσεων και τη ρευστοποίηση απαιτήσεων και αποθεμάτων, ενώ αποδυναμώνεται από τις ζημιές, την αύξηση των κυκλοφορούντων και τη μείωση των πιστώσεων. Από τα παραπάνω γίνεται φανερή η δυνατότητα αποτίμησης της θετικής, ή μη, λειτουργικής δραστηριότητας της επιχείρησης, μέσω της λειτουργικής ταμειακής ροής.

Τελικά, οι λογιστικοί χειρισμοί της εταιρείας έπληξαν όχι μόνο τους επενδυτές και πιστωτές, αλλά και τους ίδιους τους εργαζόμενούς της, καθώς οι εισφορές τους για ασφαλιστική κάλυψη πήγαιναν στο μετοχικό κεφάλαιο, το οποίο κατέρρευσε στο χρηματιστήριο, με αποτέλεσμα να εκμηδενιστεί το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό τους πρόγραμμα.

3.2 Enron: Μια αμαρτωλή Εταιρεία με εξίσου αμαρτωλή ιστορία.

Εικόνα: Enron Case study

[Πηγή: <http://www.applied-corporate-governance.com/enron-case-study.html>]

Μια προσπάθεια συγκέντρωσης των δημοσιευθέντων στοιχείων για την χρεωκοπία της Enron, αλλά και για άλλες της δραστηριότητες τα 16 χρόνια που μεσουρανούσε στην οικονομία της Αμερικής.

Τα περισσότερα στοιχεία έχουν καταγραφεί κατά τη διάρκεια των ημερών της πτώχευσης αλλά και πιο νωρίς. Και σίγουρα πάρα πολλά άλλα είτε δεν έχουν δημοσιευτεί, είτε δεν έχουν καν καταγραφεί.

Τα θέματα που συγκεντρώθηκαν έχουν χωριστεί ως εξής:

1. Σχέσεις με πολιτικά πρόσωπα με σκοπό την προνομιακή μεταχείριση
2. 401(k), το συνταξιοδοτικό πρόγραμμα στην Αμερική
3. Μπόνους σε λίγους, απολύσεις σε πολλούς
4. Ευλοδαρμός διαδηλωτών
5. Παρεμβάσεις σε τρίτες χώρες
6. Οικονομικές παρατυπίες και ατασθαλίες
7. Έλεγχος και καταστροφή εγγράφων μετά την πτώχευση.
8. Παραπλάνηση για τις μετοχές
9. Συγκάλυψη ευθυνών
10. Σχέσεις με Ελλάδα

Η Enron ιδρύθηκε το 1986 στο Χιούστον του Τέξας από τη συγχώνευση των εταιρειών κατασκευής αγωγών φυσικού αερίου Houston Natural Gas και Inter North. Στα μέσα της δεκαετίας του '90 μετατράπηκε σε μια από τις κυριότερες εταιρείες πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας, εκμεταλλευόμενη το καθεστώς απελευθέρωσης της ηλεκτρικής ενέργειας στις ΗΠΑ.

Μέσα σε 16 χρόνια κατάφερε να περάσει στην 7η θέση των 500 μεγαλύτερων εταιριών στην Αμερική με ανοίγματα στους χώρους των τηλεπικοινωνιών, των χρηματιστηριακών επενδύσεων των ασφαλίσεων της παραγωγής χαρτιού και ξύλου και της εμπορίας υδάτων. Η επιχειρηματική δραστηριότητα απλωνόταν σε 40 χώρες, ενώ είχε 28.500 πελάτες. Το προσωπικό που απασχολούσε ήταν 21000 εργαζόμενοι από τους οποίους 9000 στην Ευρώπη.

Τον Νοέμβριο του 2001 κήρυξε πτώχευση. Η χρηματιστηριακή της αξία έπεσε από τα 220 δισ. δολάρια στα 400 εκατομμύρια, ενώ η μετοχή της από τα 90 δολ. που άξιζε τον Αύγουστο του 2001, κατακύλησε στα 25 σεντς.

Σε όλη τη διάρκεια της «ζωής» της, το όνομα της Enron εμπλέκεται σε πλήθος οικονομικών ατασθαλιών, περιβαλλοντικών καταστροφών, καταπατήσεων εργασιακών δικαιωμάτων και οτιδήποτε άλλο μπορεί να φαντασθεί κανείς.

Σχέσεις με πολιτικά πρόσωπα με σκοπό την προνομιακή μεταχείριση / Πολιτικές κομπίνες

"Θέλω να σας ευχαριστήσω για τις προσπάθειές σας να βρεθεί μια μέση λύση στη διαφωνία για την αναδόμηση της βιομηχανίας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο Τέξας" αναφέρει ο Λέι σε επιστολή του προς τον Μπους με ημερομηνία 5 Ιουνίου 1997. "Φυσικά, θα θέλαμε να έχουμε επιτύχει περισσότερα αλλά, αν το δούμε ρεαλιστικά, το ζήτημα δεν θα είχε προχωρήσει τόσο χωρίς τη δική σας ανάμειξη και για αυτό η Enron ευγνωμονεί βαθιά". Αυτή η ευχαριστήρια επιστολή αποδεικνύει με τον καλύτερο τρόπο το πώς επικράτησε η Enron στην αγορά ενέργειας, ενώ υπάρχουν και άλλα παραδείγματα:

* Οι μισοί βουλευτές και τα δύο τρίτα των γερουσιαστών πέρασαν από το ταμείο του διαπλεκόμενου ενεργειακού γίγαντα που κατέρρευσε, αν και τα ποσά ήταν συντριπτικά υπέρ των Ρεπουμπλικάνων, σε αναλογία ένα προς δέκα.

* Ο πρόεδρος Μπους πήρε οικονομική ενίσχυση για την καμπάνια του από την Enron, της τάξης του μισού εκατομμυρίου δολαρίων

* Ο διευθυντής της Enron, Κένεθ Λέι, κατέβαλε 100.000 δολάρια στις προεκλογικές εκστρατείες του Μπους για τη θέση του κυβερνήτη του Τέξας. Αλλά 89.650 δολάρια κατατέθηκαν από την εταιρεία μέσα στο πρώτο τρίμηνο του 2000 υπέρ της προεδρικής του καμπάνιας

* Η Enron, λίγες εβδομάδες πριν χρεοκοπήσει, συνεισέφερε σε γερουσιαστές των Δημοκρατικών κάπου 100.000 δολάρια, σχεδόν όσα είχε δώσει την ίδια χρονιά σε Ρεπουμπλικάνους. Ο λόγος προφανής: να επηρεάσει γερουσιαστές και από τα δύο κόμματα, καθώς η πτώχευση της ήταν σχεδόν σίγουρο ότι θα προκαλούσε πολιτική θύελλα.

* Πριν από την εν λόγω χρηματοδότηση, η Enron είχε δώσει το 2001 173.000 δολάρια σε υποψηφίους και κόμματα, από τα οποία το 90% πήγαν στο ρεπουμπλικανικό κόμμα.

* Στις εκλογές του 1989-90 η Enron είχε δώσει 5,8 εκατ. δολάρια σε προεκλογικές ενισχύσεις, με 73% προς τους Ρεπουμπλικάνους υποψηφίους, ενώ ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Κένεθ Λέι έδωσε ο ίδιος 250.000 δολάρια στο

ρεπουμπλικανικό κόμμα και συγκέντρωσε άλλα 100.000 δολάρια για τον Μπους από άλλους δωρητές.

* Ο Λιούις Λίμπι, επικεφαλής Προσωπικού του αντιπροέδρου Τσέι, μέχρι πρότινος ήταν κάτοχος μετοχών της Texaco, της ExxonMobil, της Chesapeake Energy και της Enron.

* Ο Κάρλο Ροβ, επικεφαλής πολιτικής στρατηγικής του προέδρου Μπους, μέχρι πρότινος ήταν κάτοχος μετοχών της Enron αξίας 100.000 δολαρίων. Είχε επίσης σημαντικές επενδύσεις στη BP Amoco και στη Royal Dutch Shell.

* Ο Λόρενς Μπ. Λίντσεϊ, επικεφαλής οικονομικού συντονισμού, είχε εισπράξει, το 2001, 50.000 δολάρια από την Enron ως σύμβουλος

* Ο υπουργός Δικαιοσύνης, Τζον Άσκροφτ, δεσμεύτηκε ότι δεν θα εμπλακεί στην ποινική διερεύνηση της υπόθεσης, διότι η εταιρεία είχε χρηματοδοτήσει προεκλογικές εκστρατείες του. Ωστόσο είναι μάλλον απίθανο να πιστεύει κανείς ότι τα δικαστήρια του Τέξας, που θα εξετάσουν πολλές προσφυγές, θα είναι αδέκαστα, όταν ο πρόεδρος του ανωτάτου δικαστηρίου της πολιτείας και άλλοι επτά ανώτατοι δικαστές έχουν λάβει "βοήθεια" πολλών εκατομμυρίων για την εκλογή τους.

Ο Μπους, όταν το Κογκρέσο είχε αρχίσει τις ανακρίσεις για την υπόθεση Enron, είχε πει: Όμως το Κογκρέσο πρέπει επίσης να παραμείνει προσηλωμένο στον αμερικανικό λαό. Βρισκόμαστε σε πόλεμο. Πρέπει να βεβαιωθούμε ότι η χώρα μας είναι ασφαλής και ότι ο κόσμος μπορεί να βρει δουλειά". Τόνισε επίσης ότι δεν πρόκειται να δώσει στη δημοσιότητα λεπτομέρειες για τις επαφές της Ένρον με στελέχη του Λευκού Οίκου τα οποία είχαν συντάξει το ενεργειακό πρόγραμμα της κυβέρνησης. "Αν κάποιος έχει κάποια κατηγορία να μου το πει", δήλωσε με στόμφο. Αλλά και στη Βρετανία, η Enron χρηματοδότησε ευαγή ιδρύματα και προεκλογικές καμπάνιες.

"Στις αρχές του '90 ο Κάρολος είχε φιλοξενηθεί από τον Κένεθ Λέι, πρώην πρόεδρο της εταιρείας, στο σπίτι του στο Χιούστον, είχε κατ' επανάληψη δείπνα με ανώτατα στελέχη της Enron στο Λονδίνο και τις ΗΠΑ και το βασικό του φιλανθρωπικό ίδρυμα, το Prince's Trust, είχε δεχθεί μέχρι και το 1996 το χρηματικό ποσό του 1 εκατ. στερλινών (1,315 εκ. ευρώ), ως δωρεά", γράφουν οι Times. Εκπρόσωπος του φιλανθρωπικού ιδρύματος του Καρόλου, Prince's Trust, αρνήθηκε να σχολιάσει τις αποκαλύψεις των Times

Αλλά και η κυβέρνηση των Εργατικών δεν έμεινε μακριά από την χρηματοδότηση της Enron. Μετά την πτώχευση, αυξήθηκαν οι πιέσεις για να αποκαλύψουν το μέγεθος της σχέσης τους με την προβληματική Enron.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες των Times, η Enron στις αρχές του '90 ήταν ένας καινούριος παίκτης στην Ευρώπη και τα κίνητρά της ήταν ξεκάθαρα. «Επιχειρούσε να καθιερωθεί ως σημαντικός παίκτης και να αποκτήσει ισχυρές διασυνδέσεις στο βρετανικό κατεστημένο, προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντά της, ειδικά τα σχέδιά της για εγκαταστάσεις παροχής υγραερίου στη Βρετανία», γράφουν χαρακτηριστικά οι Times.

Εκπρόσωπος του Βρετανού πρωθυπουργού δήλωσε ότι σειρά υπουργών της κυβέρνησης είχαν επαφές με ανώτατα στελέχη της Enron από το 1992 μέχρι και το 2000 - "όπως άλλωστε είχαν επαφές και με στελέχη άλλων εταιρειών ενέργειας, όπως για παράδειγμα οι Mobil, Esso και η SWEB". Διέψευσε κατηγορηματικά όμως ότι οι εισφορές που δέχθηκαν οι Εργατικοί "εξαργυρώθηκαν" με οικονομική πολιτική της κυβέρνησης που ευνοούσε την Enron. "Οι Εργατικοί δεν είναι υπόλογοι. Δεν έχουν κάνει τίποτε μεμπτό. Πάντοτε το κόμμα είχε τη δυνατότητα να θέτει διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις πολιτικές εισφορές και την πολιτική που ακολουθεί", είπε χαρακτηριστικά ο εκπρόσωπος του Μπλερ

Οι Φιλελεύθεροι Δημοκράτες επιμένουν ότι πρέπει να διερευνηθούν οι σχέσεις των Εργατικών και με την Arthur Andersen, εταιρεία που ενώ είχε αποκλειστεί από την ανάληψη κυβερνητικών μελετών έργων μέχρι το 1997, αναμίχθηκε πάλι στα της Βρετανίας ύστερα από τη νίκη των Εργατικών το 1997.

Οι Συντηρητικοί και οι Φιλελεύθεροι Δημοκράτες πιέζουν ειδική κοινοβουλευτική επιτροπή να διεξαγάγει έρευνα για "τις ιδιαίτερες στενές σχέσεις" των Εργατικών με τις δύο εταιρείες και ζητούν συγκεκριμένα να ερευνηθούν οι οικονομικές εισφορές της Enron προς το κυβερνών κόμμα.

Ιδιωτικοί Συνταξιοδοτικοί λογαριασμοί. Το συνταξιοδοτικό πρόγραμμα στην Αμερική. Επιρροή στα εργατικά ζητήματα.

Το σύγχρονο συνταξιοδοτικό σύστημα των ΗΠΑ σχεδιάστηκε ύστερα από την εμπειρία ανάλογων με της Enron χρεοκοπιών επιχειρήσεων στη δεκαετία του '60, που άφησαν επίσης τους εργαζόμενους απροστάτευτους. Στις αρχές της δεκαετίας του '70 μάλιστα, η αμερικανική κυβέρνηση αποφάσισε ότι μόλις το 10% των αποθεματικών συνταξιοδοτικού προγράμματος μιας επιχείρησης μπορεί να επενδυθεί σε μετοχή της.

Παρόλα αυτά περίπου τα μισά από τα επιχειρηματικά συνταξιοδοτικά προγράμματα των ΗΠΑ -με αποθεματικά μεγαλύτερα των 5 δισ. δολαρίων- επενδύουν σήμερα περισσότερο από το 25% των περιουσιακών τους στοιχείων στη μετοχή της εταιρείας τους. Παρομοίως το ένα στα τέσσερα επιχειρηματικά συνταξιοδοτικά προγράμματα των ΗΠΑ, με αποθεματικά μεγαλύτερα των 10 δισ. δολαρίων, επενδύει περισσότερο από το 50% των κεφαλαίων που συγκεντρώνονται από τις εργασιακές εισφορές στη δική τους μετοχή, ενώ ένα στα δέκα επενδύει περισσότερο από το 75% στην ίδια μετοχή. Το σύστημα αυτό εγκυμονεί διπλό κίνδυνο για τους εργαζόμενους ακόμη και των καλύτερων αμερικανικών επιχειρήσεων, καθώς αυτοί ρισκάρουν να χάσουν εργασία αλλά και αποταμιεύσεις αν κάτι πάει στραβά.

Το σχέδιο 401(k) της έβδομης μεγαλύτερης επιχείρησης των ΗΠΑ είχε αποθεματικά ύψους 1 δισ. δολαρίων, εκ των οποίων τα 500 με 600 είχαν επενδυθεί στη μετοχή της. Όταν λοιπόν η Enron κατέρρευσε, μαζί με τη μετοχή της κατέρρευσε και το συνταξιοδοτικό της πρόγραμμα αφήνοντας "στον αέρα" χιλιάδες ανθρώπους, καθώς από τους 24.000 εργαζόμενους της Enron παγκοσμίως, περίπου οι 11.000 συμμετείχαν στο συμμετοχικό πρόγραμμα ασφάλισης της εταιρείας. Καθώς η Enron δεν είναι σήμερα η μοναδική επιχείρηση που οι εργαζόμενοί της εξαρτώνται τόσο πολύ από την υγεία των οικονομικών της στις ΗΠΑ, η κατάρρευσή της προκαλεί γενικότερους φόβους για το σύγχρονο αμερικανικό συνταξιοδοτικό σύστημα.

Στην περίπτωση της Enron, οι ζημιές που υπέστησαν οι εργαζόμενοί της ανέρχονται σε ένα δισ. δολάρια, καθώς τα λεφτά για συντάξεις είχαν δεσμευτεί σε μετοχές της εταιρείας, μέσω των περιβόητων ιδιωτικών συνταξιοδοτικών λογαριασμών 401(k). Πρόκειται για λογαριασμούς εν είδη αμοιβαίων κεφαλαίων, στα οποία ο εργοδότης καταθέτει την εισφορά μαζί με τον εργαζόμενο σε μετοχές διαφόρων εταιρειών, με την υπόσχεση βέβαια μιας αδράς σύνταξης στο μέλλον.

Οι εργαζόμενοι στην Enron δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τις μετοχές αυτές πριν από την ηλικία των 54 ετών και λίγες εβδομάδες πριν από την πτώχευση, όλοι οι λογαριασμοί είχαν παγώσει. Το διοικητικό συμβούλιο της Enron είχε ήδη ξεπουλήσει ένα χρόνο πριν το μεγαλύτερο μέρος των μετοχών του, αποκομίζοντας 1,1 δισ. δολάρια.

Για παράδειγμα, αυτοί που μπορούσαν να πουλήσουν την κατάλληλη στιγμή, αποκόμισαν:

- ο πρόεδρος της εταιρείας, Κεν Λέι, σχεδόν 38 εκατομμύρια δολάρια,
- ο νυν διευθύνων σύμβουλος σχεδόν 63 εκατομμύρια δολάρια

- ο πρώην, που είχε αποχωρήσει τον Αύγουστο, σχεδόν 15 εκατομμύρια δολάρια!

Έτσι, περίπου 1,5 δισεκατομμύρια δολάρια από κέρδη της εταιρείας εξαφανίστηκαν μέσω ενός καλοστημένου δικτύου παρά-εταιρειών (partnerships) που είχαν σκαρώσει τα μεγαλοστελέχη της εταιρείας, με την ανοχή και την κάλυψη της εταιρείας ορκωτών λογιστών, που τους ήλεγχε, η οποία, όμως, κέρδισε και αυτή εκατομμύρια από την όλη υπόθεση και κατά συνέπεια είχε χάσει την αντικειμενικότητά της.

Μπόνους σε λίγους, απολύσεις σε πολλούς.

Παρόλη την άθλια αντιμετώπιση των περισσότερων εργαζομένων της και παρόλη την σχεδιαζόμενη και αναμενόμενη πτώχευση της η διοίκηση της Enron τον Νοέμβριο του 2001, προσέφερε μπόνους 50 εκατ. δολαρίων -περίπου 20 δισ. δρχ.- σε 75 ανωτέρους υπαλλήλους της, traders ηλεκτρικού ρεύματος και φυσικού αερίου κυρίως, προκειμένου αυτοί να παραμείνουν στις θέσεις τους. Τα χρήματα αυτά είναι ανεξάρτητα από τα 55 εκατ. δολάρια πριμ επίσχεσης, που προσέφερε η Enron σε περίπου 500 υπαλλήλους της λίγο πριν καταθέσει αίτηση για δικαστική προστασία από τους πιστωτές της, στις 2 Δεκεμβρίου.

Από αυτό το πριμ, περίπου το 26% πήγε, ως συνήθως, σε 11 ανώτατα στελέχη της διοίκησης, εκ των οποίων τα δύο από τη θυγατρική εταιρεία εμπορίας ενέργειας της Enron.

Η Enron, που ήθελε να διατηρήσει τους υπαλλήλους της που εργάζονται στο εμπόριο ενέργειας, δεν δίστασε να δώσει μπόνους 5 εκατ. δολαρίων ή το 9% των παραπάνω 55 εκατ. δολαρίων στον πρόεδρο της Enron Americas και 2 εκατ. δολάρια σε άλλο ανώτατο στέλεχος της ίδιας θυγατρικής. Την ίδια στιγμή, βέβαια, η χρεοκοπημένη εταιρεία απέλυσε 4.500 υπαλλήλους. Αυτοί και θα χάσουν τη δουλειά τους και θα λάβουν αποζημιώσεις μόλις 4.500 δολαρίων έκαστος, ούτε καν δηλαδή τη συνηθισμένη αποζημίωση που δίνει η Enron (10.000 δολάρια για κάθε εργαζόμενο χρόνο και το μισθό μιας εβδομάδας για κάθε ετήσιο εισόδημα 10.000 δολαρίων).

Ξυλοδαρμός διαδηλωτών. Γεγονότα με τους εργαζόμενους.

Τον Ιανουάριο του 1999, η Human Rights Watch κατηγόρησε την κοινοπραξία Enron, ότι ήταν συνένοχη "σοβαρών παραβιάσεων" των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ινδία.

Το εργοστάσιο ηλεκτρικής ενέργειας του Νταμπχόλ, στο οποίο η Enron κατέχει το 50%, "έχει προσλάβει δυνάμεις ασφαλείας που χτυπούν και προπηλακίζουν συστηματικά όσους διαδηλώνουν ειρηνικά ενάντια στο εργοστάσιο", ανέφερε η

οργάνωση, η οποία κατηγορούσε την αμερικανική και την ινδική κυβέρνηση ότι κάνουν πως δεν βλέπουν.

Πηγή : <http://content.time.com/time/specials/packages/0,28757,2021097,00.html>

Παρεμβάσεις σε τρίτες χώρες. Πολιτικές κομπίνες.

Αργεντινή, 1988

Λίγο μετά την εκλογή του πατέρα Μπους στη θέση του προέδρου των ΗΠΑ. ο γιος του -και ο νεώτερος πρόεδρος- τηλεφώνησε στον τότε υπουργό Δημοσίων Έργων της Αργεντινής, Ροδόλφο Τεράνο, για να τον πείσει να προτιμήσει την τεξανική εταιρεία Enron στην ανάθεση του μεγαλύτερου επενδυτικού σχεδίου της εποχής: της κατασκευής (κι εκμετάλλευσης) ενός αγωγού φυσικού αερίου που θα συνέδεε τα τοπικά κοιτάσματα υδρογονανθράκων με την παγκόσμια αγορά. Για την ανάληψη του έργου είχαν θέσει επίσης υποψηφιότητα η ιταλική ENI και μια ντόπια εταιρεία, συνεργαζόμενη με την Dow Chemical. Οι προτάσεις τους ήταν πολύ πιο συμφέρουσες απ' αυτές της Enron, που ζητούσε να ιδιοποιηθεί το φυσικό αέριο της χώρας στο 20% της διεθνούς τιμής.

Τα επιχειρήματα του Τζορτζ Μπους τζούνιορ δεν είχαν, ωστόσο, και πολλή σχέση με την οικονομία. "Μου είπε ότι μόλις είχε επιστρέψει από την προεκλογική εκστρατεία του πατέρα του, και πως η προώθηση της υπόθεσης της Enron θα έκανε πολύ καλό στην Αργεντινή και τις σχέσεις της με τις ΗΠΑ", θυμάται χαρακτηριστικά ο Τεράνο, που απέρριψε ασυζητητί τον άκομπο αυτό εκβιασμό. Μερικούς μήνες αργότερα, ωστόσο, ανέλαβε την εξουσία ο περονιστής Κάρλος Μενέμ. Αρχιτέκτονας της "δολαριοποίησης" της οικονομίας και ταυτόχρονα στενός φίλος της προεδρικής οικογένειας των ΗΠΑ. Την επομένη της εκλογής του, κατέφθασε αεροπορικώς στο

Μπουένος Άιρες ο Νιλ Μπους -επισήμως, για μια απλή παρτίδα τένις. Λίγο αργότερα, του υποβλήθηκε επίσημα (από τον πρεσβευτή των ΗΠΑ) η λίστα 8 αμερικανικών εταιρειών που αισθάνονταν "αδικημένες" από τις αρχές της Αργεντινής. Η Enron ήταν πρώτη στον κατάλογο και η περίπτωση της χαρακτηριζόταν ως "εξαιρετικά επείγουσα". Χωρίς πολλές διατυπώσεις, ένα προεδρικό διάταγμα της έδωσε ό,τι ήθελε -και με πλήρη φορολογική και δασμολογική ατέλεια.

Κολομβία, 2000

Τον Ιανουάριο παραιτείται ο υπουργός Υπεδάφους και Ενέργειας της Κολομβίας, Λουίς Κάρλος Βαλενσουέλα, μετά τις κατηγορίες ότι ασκούσε πιέσεις στην κρατική εταιρεία πετρελαίου να πουλήσει φυσικό αέριο σε χαμηλές τιμές σε αμερικανική πολυεθνική εταιρεία, όπως μετέδωσε το πρακτορείο ειδήσεων ANCOL.

Το θέμα ανέκυψε όταν στα μέσα Νοεμβρίου του 1999 ξεκίνησε εισαγγελική έρευνα, μετά τους ισχυρισμούς του βουλευτή του κόμματος των Φιλελευθέρων, Ούγκο Σεράνο, ότι ο Βαλενσουέλα σκόπευε να παραχωρήσει για 15 χρόνια στην αμερικανική Ένρον Corp. τα αποκλειστικά δικαιώματα για την εξαγωγή του κολομβιανού φυσικού αερίου.

Ο Σεράνο επικαλέστηκε ότι μία τέτοια συμφωνία θα αφαιρούσε από τη βιομηχανία ενέργειας της χώρας Ecopetrol τη δυνατότητα να διαπραγματεύεται συμφωνίες με άλλες ιδιωτικές εταιρείες.

Ο Βαλενσουέλα, πριν αναλάβει υπουργικό χαρτοφυλάκιο, ήταν πρόεδρος της εταιρείας Corfivalle, που κατέχει το 14% της Promigas, κολομβιανής θυγατρικής της Enron, μέσω της οποίας θα διοχετεύονταν καθημερινά η συμφωνημένη ποσότητα φυσικού αερίου.

Μεξικό, 2001

Ο πρόεδρος Μπους επισκέπτεται τον Φεβρουάριο το Μεξικό. Βασικό σημείο συζήτησης με τον πρόεδρο Βισέντε Φοξ είναι οι πιέσεις που δέχεται ο Μπους από βασικούς του χρηματοδότες στην προεκλογική του εκστρατεία, όπως οι εταιρείες Enron Corp. και El Paso Corp., που ζητούν εδώ και καιρό από το Μεξικό να ανοίξει την ενεργειακή του πολιτική, που τώρα αποτελεί κρατικό μονοπώλιο.

Οικονομικές παρατυπίες και ατασθαλίες.

Οι New York Times αποκάλυψαν ότι η Enron δεν κατέβαλε φόρο εισοδήματος τα τέσσερα από τα πέντε τελευταία χρόνια. Και πώς το κατάφερε αυτό; Έχοντας ιδρύσει 900 θυγατρικές εταιρείες σε διάφορους φορολογικούς παραδείσους. Ενδεικτικό της

ανοχής απέναντι στην Enron είναι το ότι οι δύο μεγάλες πετρελαϊκές βιομηχανίες των ΗΠΑ, η Chevron και η Exxon Mobil, έχουν τρεις θυγατρικές σε φορολογικούς παραδείσους η πρώτη και έξι η δεύτερη.

Έλεγχος και καταστροφή εγγράφων μετά την πτώχευση.

Μια από τις σημαντικότερες πτυχές του σκανδάλου είναι η προσπάθεια της Arthur Andersen, της εταιρείας που έλεγε τα λογιστικά βιβλία της Enron, να εξαφανίσει κάθε ενοχοποιητικό στοιχείο, καταστρέφοντας χιλιάδες έγγραφα και παραποιημένους ισολογισμούς. Ο διευθύνων σύμβουλος της Arthur Andersen, Τζόσεφ Μπεραρντίνο, υποκρινόταν βεβαίως ότι η εταιρεία του δεν γνώριζε τίποτα: σε σχετική κατάθεσή του καλούσε το Κογκρέσο να προωθήσει πιο σκληρές ποινές για τις εταιρείες που δίνουν ψευδή στοιχεία στους ορκωτούς λογιστές, ισχυριζόμενος ότι αυτό έκανε και η Enron με την Andersen.

Σύμφωνα ,όμως, με την ηλεκτρονική έκδοση του Time, τέσσερις ημέρες πριν βαρέσει "κανόνι" η Enron, η Arthur Andersen είχε διατάξει τους υπαλλήλους της να καταστρέψουν οποιοδήποτε στοιχείο σχετικά με τον οικονομικό έλεγχο της χρεοκοπημένης εταιρείας. Αργότερα ανακοίνωσε ότι θα απολύσει τον υπεύθυνο για την καταστροφή των στοιχείων για την οικονομική κατάσταση της Enron, καθώς "ανακάλυψε" ότι ο επικεφαλής λογιστής Ντέιβιντ Ντάνκαν διέταξε την εξαφάνιση των συγκεκριμένων εγγράφων, αμέσως μετά τις πρώτες οχλήσεις από την αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Σε άλλη ανακοίνωση, η Andersen είπε ότι θα απομακρύνει τέσσερις συνεργάτες στο γραφείο του Χιούστον, το οποίο χειριζόταν τις υποθέσεις της Enron, όπου και θα τοποθετήσει νέα διοικητική ομάδα.

Ακόμη χειρότερα, αποκαλύφτηκε ότι η καταστροφή εγγράφων συνεχιζόταν και στα κεντρικά γραφεία της ίδιας της Enron για αρκετό χρονικό διάστημα, παρά τις αντίθετες δικαστικές οδηγίες.

Παρ' όλο που η δικαστική έρευνα για τις παράνομες λογιστικές πρακτικές της Ένρον είχε ξεκινήσει από τα μέσα Οκτωβρίου του 2001, τα έγγραφα καταστρέφονταν μέχρι την τελευταία στιγμή, όπως δήλωσε στο τηλεοπτικό δίκτυο ABC η Μορίν Καστανέντα, πρώην αξιωματούχος της Enron που απολύθηκε στις 18 Ιανουαρίου και εργαζόταν απέναντι από το λογιστήριο: "Η καταστροφή των εγγράφων συνεχιζόταν κανονικά μέχρι την ημέρα που έφυγα. Δεν γνωρίζω εάν συνεχίζεται ακόμα". Η ίδια έχει στην κατοχή της ένα από τα κουτιά με τα σχισμένα έγγραφα. Στα κομμάτια του

χαρτιού υπάρχουν ορατές λέξεις όπως "εμπιστευτικό", καθώς και ίχνη από τις συναλλαγές που είχαν πραγματοποιηθεί το Δεκέμβριο και από αναφορές σε μυστικές συνεργασίες. Ένας από τους δικηγόρους της Enron, ο Ρόμπερτ Μπένετ, δήλωσε πάντως ότι η εταιρεία ερευνά τους ισχυρισμούς περί καταστροφής εγγράφων στα γραφεία της.

Αξίζει να πούμε ότι, στο βαθμό που ένα μεγάλο μέρος της αμοιβής των διοικητικών στελεχών είναι σε μετοχές, αυτοί έχουν κάθε κίνητρο να φουσκώνουν όσο μπορούν τις τιμές, με στόχο να τις πωλήσουν, ζημιώνοντας έτσι τους άλλους μετόχους και την εταιρεία. Αυτός ήταν ο λόγος που οδήγησε τα στελέχη της Ένρον στη χρήση της "δημιουργικής λογιστικής", που κατέληγε να δείχνει ανύπαρκτα κέρδη και να εξαφανίζει από τους ισολογισμούς τις ζημιές.

Το πρόβλημα με τις εταιρείες των ορκωτών λογιστών είναι ότι έχουν διαμορφώσει ένα πλέγμα κινήτρων που τις εξωθούν να παραβλέπουν τις τυχόν ατασθαλίες των εταιρειών που ελέγχουν. Τόσο για την Arthur Andersen όσο και για τις περισσότερες ανάλογες εταιρείες, η μεγαλύτερη πηγή εσόδων δεν είναι ο έλεγχος των ισολογισμών μιας εταιρείας, όσο οι άλλες υπηρεσίες τις οποίες προσφέρουν. Από ένα σύνολο 52 εκατομμυρίων δολαρίων που εισέπραξε η Arthur Andersen από την Ένρον πέρυσι, άνω του ήμισυ προερχόταν από υπηρεσίες που δεν είχαν σχέση με το λογιστικό έλεγχο.

Παραπλάνηση για τις μετοχές.

Όλες οι μεγάλες αμερικανικές τράπεζες, Citibank και η επενδυτική της τράπεζα Salomon Smith Barney, Credit Suisse First Boston, Merrill Lynch, Goldman Sachs, J. P. Morgan Chase και Lehman Brothers, επωφελήθηκαν από τα χρυσά αβγά που υποσχόταν ο κυριότερος εκπρόσωπος της "νέας επιχειρηματικής Αμερικής".

Τα στελέχη της Ένρον έπρεπε να πείσουν τους επενδυτές, τους τραπεζίτες, τους αναλυτές, τους λογιστές, τις εταιρείες αξιολόγησης, ότι οι υποσχέσεις της έχουν βάση και ότι οι αναπτυξιακές της προοπτικές δεν τελειώνουν ποτέ.

Για το λόγο αυτό, βέβαια, επιστρατεύτηκε το βαρύ πυροβολικό της Wall Street. Οι αναλυτές των μεγάλων εταιρειών επενδύσεων συνέχισαν να προωθούν τη μετοχή της εταιρείας ακόμη και όταν όλα έδειχναν ότι είχαν χαθεί.

Ο Ντέιβιντ Φλέισερ, υπεύθυνος της Goldman Sachs για την Ένρον, συνιστούσε αγορά της μετοχής ακόμη και στις 17 Οκτωβρίου, την επομένη που η Ένρον ανακοίνωνε ότι είχε χάσει 618 εκατ. δολάρια στο τελευταίο τρίμηνο και ότι είχε

φουσκώσει κατά 1,2 δισ. δολάρια τα οικονομικά της αποτελέσματα. Ένας άλλος αναλυτής, ο Ρίτσαρντ Γκρος της Lehman Brothers, συνέχιζε, ακόμη και όταν η μετοχή της εταιρείας είχε απαξιωθεί και είχε πέσει πολύ κάτω του ενός δολαρίου, να τη θεωρεί αγοραστική ευκαιρία.

Έως τα τέλη Οκτωβρίου, η Salomon Smith Barney αξιολογούσε την Enron με το βαθμό "αγοράστε (buy)" για να την υποβαθμίσει σε "ουδέτερη (neutral)", όταν ήδη είχε χάσει το ένα πέμπτο της αξίας της.

Η SSSB -μεταξύ άλλων- εξέδιδε έως και μία μέρα πριν την επίσημη πτώχευση της εταιρείας "σύσταση αγοράς" στον τίτλο της Enron, παρότι ενδεχομένως γνώριζε τη δυσχερή οικονομική θέση στην οποία είχε περιέλθει η εταιρεία.

Συγκάλυψη ευθυνών.

Επικαλούμενος την 5η Τροποποίηση του αμερικανικού Συντάγματος, ο τέως πρόεδρος της Ένρον, Κένεθ Λέι, αρνήθηκε να καταθέσει ενώπιον του Κογκρέσου που τον είχε καλέσει να εξηγήσει πώς οδηγήθηκε σε κατάρρευση η Enron.

Η 5η Τροποποίηση προβλέπει ότι ένας πολίτης δικαιούται να αρνηθεί να απαντήσει σε ερωτήσεις, για να αποφύγει το ενδεχόμενο να χρησιμοποιηθούν όσα πει εναντίον του σε περίπτωση ποινικής δίκης.

Έτσι, ο Κένεθ Λέι δεν δέχτηκε τις ερωτήσεις των δύο ερευνητικών επιτροπών του Κογκρέσου, που έχουν συσταθεί για να διερευνήσουν τις συνθήκες υπό τις οποίες σημειώθηκε η χρεοκοπία της Enron, η μεγαλύτερη στην ιστορία των ΗΠΑ.

Σχέσεις με Ελλάδα.

Τον Σεπτέμβριο του 2001 γνωστοποιούνται οι τέσσερις εταιρείες που θα πάρουν άδεια να προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια σε μεγάλους καταναλωτές, ανάμεσα στις οποίες ήταν και η Enron με πενταετή συμφωνία. Τις άδειες θα χορηγήσει το υπουργείο Ανάπτυξης μετά τη θετική εισήγηση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας.

Οι εταιρείες που θα αδειοδοτηθούν για τη δραστηριότητα αυτή είναι η βρετανική Enron για 350 μεγαβάτ, η ιταλική ENEL για 250 μεγαβάτ, η ελβετική ATEL για 300 μεγαβάτ και η αμερικανική CINERGY για 200 μεγαβάτ. Οι άδειες που θα χορηγηθούν θα έχουν διάρκεια δύο ετών για την ελβετική εταιρεία, πέντε ετών για τη βρετανική και την αμερικανική και επτά ετών για την ιταλική.

Η γνωστή αμερικανική επενδυτική εταιρεία Goldman Sachs, που είχε το δικό της μερίδιο ευθύνης στην υπερτίμηση της Enron, είναι η μία από τις δύο κύριες αναδόχους για το κομμάτι της έκδοσης της ΔΕΗ που κατευθύνθηκε στο εξωτερικό.

Σε έκθεση που έβγαλε τον Οκτώβριο για την Enron, την χαρακτήριζε "the best of the best". Ένα μήνα μετά, η Enron υπέβαλε αίτηση για υπαγωγή στο νόμο περί χρεωκοπίας στις ΗΠΑ.

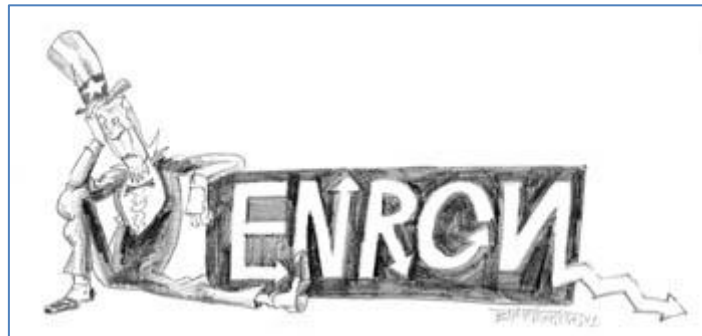
Οι Πωλητές της Enron και το τέχνασμά τους

Πως η Enron χειραγωγούσε τις τιμές ενέργειας. Μία ακόμη πτυχή του μεγάλου σκανδάλου. «Χοντρό Αγόρι(Fat Boy)», «Πεθαμένο αστέρι(Death Star)», «Δημιουργία Ανεπάρκειας(Get Shorty)». Δεν πρόκειται για μαγικές συνταγές, αλλά για ονομασίες κωδικών, που χρησιμοποιούσαν οι πωλητές ενέργειας της Enron. Ένας από αυτούς ο Τίμ Μπέλντεν από τους εξυπνότερους της Enron, όπου διεύθυνε το εμπορικό γραφείο της Δυτικής Ακτής. Όπως αποκαλύφθηκε πρόσφατα, στα γραφεία του αμερικανικού κολοσσού βρέθηκαν σημειώματα με αυτούς τους κωδικούς ονομασίας, με τους οποίους οι πωλητές ενέργειας περιέγραφαν τη χειραγώγηση των τιμών ενέργειας της Καλιφόρνια το 2000 και 2001, χρονιές που η μεγαλύτερη αμερικανική πολιτεία βυθιζόταν στο σκοτάδι. Άλλη μία πτυχή του σκανδάλου Enron, βγαίνει στο φως αποκαλύπτοντας το πώς η πολυδιαφημισμένη απελευθέρωση της ηλεκτρικής ενέργειας στην Καλιφόρνια και άλλες αμερικανικές πολιτείες, μετατράπηκε σε επικερδές κερδοσκοπικό παιχνίδι. Πόσο μάλλον που όπως τονίζουν τα δημοσιεύματα των αμερικανικών εφημερίδων, την πρακτική αυτή δεν χρησιμοποιούσε μόνο η Enron, αλλά σχεδόν όλες οι εταιρίες πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας. Μία από τις συνηθισμένες τακτικές ήταν η δημιουργία τεχνητών μπλοκ άουτ αναγκάζοντας τις αρχές της Καλιφόρνια να πληρώσουν την Enron για να αποκατασταθεί η ομαλή παροχή ρεύματος. Την περίοδο των μπλοκ άουτ, η τιμή του ρεύματος έφθανε έως και 750 δολάρια ανά μεγαβάτ, όταν υπό κανονικές συνθήκες, το κόστος δεν υπερέβαινε τα 30 με 40 δολάρια ανά μεγαβάτ. Με τον τρόπο αυτό εκτιμάται ότι η Enron έβγαλε κέρδη 30 εκατ. δολαρίων το 2000! Μία άλλη τεχνική ήταν η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε παγωμένες τιμές και η πώληση τους για περισσότερα σε άλλη αγορά.

Η Καλιφόρνια για παράδειγμα επέβαλλε ανώτατη τιμή τα 250 δολάρια ανά μεγαβάτ, στις άλλες πολιτείες ωστόσο συνέχισε να υπάρχει καθεστώς πλήρους απελευθέρωσης, έως ότου υπό το φως της μεγάλης ενεργειακής κρίσης επεβλήθησαν περιορισμοί σε όλες τις μεσοδυτικές πολιτείες των ΗΠΑ στα μέσα του 2001. Μέχρι τότε όμως η Enron αγόραζε ενέργεια με 250 δολάρια και την πωλούσε στα 1200 δολάρια. Ακόμη επειδή απαγορευόταν η πώληση ενέργειας στην Καλιφόρνια άνω

των 250 δολαρίων, ο έμπορος ηλεκτρικής ενέργειας μπορούσε να πωλήσει ακριβότερα αν δικαιολογούσε το κόστος, αν δηλαδή για παράδειγμα είχε αγοράσει την προς πώληση ενέργεια σε υψηλότερες τιμές. Οι τακτικές αυτές δεν πολύ διαφέρουν από ανάλογες τακτικές που χρησιμοποιούνται στις αγορές μετοχών και άλλων χρηματιστηριακών προϊόντων. Οι οπαδοί της απελευθέρωσης υποστηρίζουν πως οι αποκαλύψεις αυτές δεν είναι παρά παιδικές ασθένειες σε μια αγορά που είχε μάθει να λειτουργεί αλλιώς και όταν τεθούν οι νέοι κανόνες η χειραγώγηση θα είναι πλέον παρελθόν. Πιο κυνικοί ορισμένοι, τονίζουν ότι ή θα πρέπει να αντιμετωπιστεί η ενέργεια ως αγαθό όπως όλα τα άλλα, άρα και ο σκληρός ανταγωνισμός θα είναι μέρος του παιχνιδιού ή αν αντιμετωπίζεται ως σοβαρό δημόσιο αγαθό, τότε οι κανόνες πρέπει να αλλάξουν.

3.3 Χιονοστιβάδα από το σκάνδαλο της Enron

Εικόνα: Πτώση της μετοχής της «Enron» στις ΗΠΑ

[Πηγή: <http://www.rizospastis.gr/story.do?id=1114721>]

Μια άλλη πτυχή της υπόθεσης αυτής αφορά στο κατά πόσον ήταν εν γνώσει της κυβέρνησης οι οικονομικές ατασθαλίες και το ενδεχόμενο πτώχευσης της «Enron», αλλά και στο τι έκανε (ή δεν έκανε) για να προστατεύσει το συμφέρον των εργαζομένων, των επενδυτών και γενικότερα το δημόσιο συμφέρον.

Γνώριζαν, αλλά... Όταν άρχισε πια η δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης, δύο στελέχη της κυβέρνησης, ο υπουργός Οικονομικών Πολ Ο Νιλ και ο υπουργός Εμπορίου Ντόναλντ Έβανς, ομολόγησαν ότι γνώριζαν από το προηγούμενο φθινόπωρο τη δεινή θέση στην οποία είχε περιέλθει η εταιρία και μάλιστα ενημερώθηκαν προσωπικά από τον πρόεδρο της «Enron» Κένεθ Λέι, ο οποίος και ζήτησε τη συνδρομή

τους για να αποφευχθεί η χρεοκοπία. Ωστόσο και οι δύο ισχυρίστηκαν ότι συνέτρεχε λόγος για την ενημέρωση της κοινής γνώμης επί του θέματος.

3.4 Κατάρρευση της Enron / 27 Οκτωβρίου 2001 – Μαϊάμι Μπιτς, Φλόριντα

Εικόνα: Enron presentation

[Πηγή: <https://www.slideshare.net/joysanverj/enron-presentation-13980277>]

Η Εταιρεία του Τζεφ Σκίλινγκ, η Enron, που για πολλά χρόνια ήταν η ίδια η ζωή του, βρισκόταν στα όρια της κατάρρευσης. Οι άλλοι επιχειρηματίες αρνούσαν να συνεργαστούν με την Enron. Τα κεφάλαια εξανεμίζονταν. Η πίστη είχε κλονιστεί. Παρά την αισιοδοξία του Λέι για τις προοπτικές της εταιρείας, ο Σκίλινγκ ήξερε ότι το μωρό του ψυχορραγούσε. Η απάντηση ερχόταν πάντα η ίδια. Η Enron ανήκε στο παρελθόν. Ήταν αδύνατο να σωθεί.

Σε μια συνομιλία μεταξύ του Σκίλινγκ και της Κάρτερ, ο Σκίλινγκ κουνούσε απελπισμένα το κεφάλι του και δάκρυα κυλούσαν στο κατακόκκινο πρόσωπό του. «Δεν έχεις καταλάβει τι πρόκειται να συμβεί!» φώναζε άγρια. «Οι επιπτώσεις θα μας πλήξουν όλους! Δε θα έχω πια μούτρα να κυκλοφορώ στο Χιούστον! Τινάζεται στον αέρα το έργο μια ολόκληρης ζωής!».

Το σκάνδαλο ήταν αναπάντεχο, ένα σκάνδαλο που άλλαξε τα πάντα. Το φθινόπωρο του 2001, η Enron, μια εταιρεία με μεγάλη πολιτική επιρροή, της οποίας η δραστηριότητα παρέμενα ασαφής ακόμα και για τους ανταγωνιστές της, κατέρρευσε, έχασε ολοκληρωτικά το κύρος και την υπόστασή της· η άλλοτε ευπόληπτη επωνυμία της έγινε μέσα σε διάστημα λίγων εβδομάδων συνώνυμο της λοβιτούρας.

Οι επιπτώσεις από την πανωλεθρία της Enron ήταν εκτεταμένες· προκάλεσε κλιμακωτό κλονισμό της δημόσιας εμπιστοσύνης, σηματοδοτώντας το τέλος μιας εποχής που σφραγίστηκε από την ιλιγγιώδη άνοδο της αγοράς και τον φαινομενικά

εύκολο πλουτισμό. Σύντομα διαπιστώθηκε ότι η κατάρρευση της Enron δεν ήταν παρά το σύμπτωμα μιας ασθένειας που είχε μεταδοθεί σε ολόκληρο τον επιχειρηματικό κόσμο της Αμερικής, δίχως ωστόσο να έχει γίνει αντιληπτή. Στο ύπουλο, σαρωτικό πέρασμά της είχε αφανίσει κι άλλους «αήττητους» γίγαντες, όπως τη WorldCom και την Tyco, την Adelphia και την Global Crossing. Το σκάνδαλο που ξέσπασε ξαφνικά ήταν το αποκορύφωμα πολυάριθμων αλληλένδετων σκανδάλων, αιτία των οποίων φαινόταν να είναι μια οργιώδης απληστία.

Καθώς οι επενδυτές έσπευδαν πανικόβλητοι να αποσύρουν τις χρηματιστηριακές επενδύσεις τους, φοβούμενοι πως από στιγμή σε στιγμή θα έσκαγε κι άλλη βόμβα, πολλά τρισεκατομμύρια δολάρια έκαναν φτερά· αυτό μεταφραζόταν σε αγωνιώδη αναζήτηση δεύτερης δουλειάς, αναβολή της σύνταξης, απώλεια σπιτιών, διακοπή σπουδών και γκρεμισμένα όνειρα.

Τα αίτια ήταν βαθύτερα. Το σκάνδαλο Enron δεν ξέσπασε στο επιχειρηματικό τοπίο, σε όλη του την έκταση, σε διάστημα λίγων ημερών. Σε ολόκληρο τον επιχειρηματικό κόσμο της Αμερικής, η επέκταση των μονοπωλίων, η σταθερή κατάλυση των κριτηρίων και η διακύβευση της οικονομικής πειθαρχίας αποτελούσαν ανοιχτές πληγές σχεδόν για μία δεκαετία. Οι προειδοποιήσεις για απατηλούς αριθμούς, εξωπραγματικές προσδοκίες και επερχόμενα δεινά στο οικονομικό γίνεσθαι άφηναν αδιάφορους τους επενδυτές, που παραληρούσαν βλέποντας τις εταιρείες να επιδίδονται στην εφαρμογή ριζοκίνδυνων ή ακατανόητων επιχειρηματικών στρατηγικών, που έκαναν τις τιμές των μετοχών τους ν' αψηφούν τους νόμους της βαρύτητας.

Αποκλειστικά και μόνο μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα θα μπορούσε να ανακύψει η κατάρρευση της Enron. Δεν ήταν απλώς η φυσική συνέπεια μιας αχαλίνωτης καταπάτησης των νόμων. Η πραγματική ιστορία ήταν πιο σύνθετη, κι οπωσδήποτε πιο συνταρακτική. Το έγκλημα της Enron-γιατί επρόκειτο για έγκλημα- ήταν μόνο ένα από τα συστατικά του τοξικού παρασκευάσματος που δηλητηρίασε την εταιρεία. Τρομακτική ανικανότητα, αδικαιολόγητη υπεροψία, υποβαθμισμένη ηθική και παντελής περιφρόνηση των νόμων της αγοράς. Όλα αυτά τα ατοπήματα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο. Τέλος, στην τραγωδία της Enron πρωταγωνίστησαν πρόσωπα που διέθεταν αρκετή ευστροφία, ώστε να μπορούν να παρακάμπτουν τους κανόνες, αλλά δεν είχαν τη σύνεση να κατανοούν για ποιο λόγο είχαν θεσπιστεί αυτοί οι κανόνες.

Κανένας δεν ανέλαβε την ευθύνη της καταστροφής. Εξάλλου, κανένας δε θα μπορούσε να την αναλάβει. Αντιθέτως, ευθύνες αποδόθηκαν σε αδυναμίες ορισμένων

ανώτατων στελεχών- σε συνδυασμό μ' ένα κύκλωμα τραπεζιτών, δικηγόρων και λογιστών, που απέβλεπαν στην απομύζηση αμοιβών από την εταιρεία, με μια κυβέρνηση που εφάρμοζε μια παράλογα χαλαρή νομοθεσία και με μια τάξη επενδυτών που ενδιαφερόταν για γρήγορο πλουτισμό και όχι για μακροπρόθεσμες απολαβές- που δημιούργησαν μια επιχείρηση της οποίας η κατάρρευση ήταν προδιαγεγραμμένη. Ωστόσο, παρά τα απίστευτα λογιστικά τετρίπια και τους οικονομικούς χειρισμούς που ήρθαν στο φως με το σκάνδαλο της Enron, η βασική αιτία της κατάρρευσης ήταν μάλλον απλή· η εταιρεία είχε σπαταλήσει το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων της σε ανεπιτυχείς δραστηριότητες. Και η αγορά πήρε την εκδίκησή της.

Οι επιπτώσεις ήταν δυσάρεστες. Η άλλοτε αξιολάτρευτη εταιρεία λογιστών Arthur Andersen εξαφανίστηκε από τη μια στιγμή στην άλλη, καθώς ο ρόλος της στην κατάρρευση της Enron οδήγησε σ' ένα παρακλάδι του σκανδάλου. Ο πρόεδρος της χώρας και τα μέλη της κυβέρνησής του, οι οποίοι πάλευαν ήδη με μια νεοεμφανιζόμενη απειλή ενάντια στην εθνική ασφάλεια, βρέθηκαν σε αμυντική θέση, λόγω της στενής σχέσης τους με την Enron. Ο νέος πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς έβλεπε τη θέση των ονείρων του να ξεγλιστρά από τα χέρια του, εν μέσω αντεγκλήσεων. Και ορισμένα μέλη του Κογκρέσου, φοβούμενα την οργή των ψηφοφόρων τους, προέβησαν στη μεγαλύτερη αναθεώρηση-μετά την Οικονομική Κρίση-στη νομοθεσία που προστατεύει τους επενδυτές.

Συνεπώς, δεν πρόκειται απλώς για την κατάρρευση μια εταιρείας. Κατά βάση, πρόκειται για το χρονικό μια περιόδου οικονομικού και πολιτικού αναβρασμού, που ανέκυψε μέσω ενός εταιρικού σκανδάλου. Πρόκειται για το πορτρέτο μιας Αμερικής σε σύγχυση, στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, μιας χώρας διχασμένης ανάμεσα στη λατρεία για το γρήγορο πλουτισμό και στο ζήλο για την αποκάλυψη της αλήθειας, ανάμεσα στην απληστία και την υψηλοφροσύνη, ανάμεσα στη Γουόλ Στρίτ και τη Μείν Στρίτ. Τέλος, πρόκειται για μια ανείπωτη καταστροφή που προκάλεσε η αφροσύνη ενός κράτους-αφροσύνη της οποίας είμαστε βέβαιοι ότι θα ξαναγίνουμε μάρτυρες στο μέλλον.

Στις 2 Φεβρουαρίου 1987, ο Ντέιβιντ Γουόιτεκ και ο Τζον Μπίαρντ ήθελαν να συναντήσουν τον Κεν Λέι για να του αποδείξουν επιτέλους ότι δυο από τους υφισταμένους του είχαν προδώσει την εταιρεία. Ο Μπίαρντ είχε μαζί του όλα τα επιβαρυντικά στοιχεία- τραπεζικά αρχεία που έδειχνα τη μεταφορά εκατομμυρίων δολαρίων της Enron σε προσωπικούς λογαριασμούς, συναλλαγές τόσο ύποπτες που

ακόμη και η ίδια η τράπεζα είχε σημάνει συναγερμό. Ωστόσο, το καλύτερο απ' όλα ήταν ότι τα εγκαλούμενα στελέχη-Ο Λιούις Μπόργκετ και ο Τόμας Μαστρόενη, δύο από τα κορυφαία στελέχη της μονάδας εμπορίας πετρελαιοειδών της Enron στη Βαλάλα της Νέας Υόρκης-θα παρευρίσκονταν στη συνάντηση για να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους με διάφορα ψέματα, όπως ανέμεναν ο Γουόιτεκ και ο Μπίαρντ.

Οι αποδείξεις ήταν αδιάσειστες και οι ελεγκτές γνώριζαν ότι αυτό αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση. Ο Μπόργκετ ήταν ο υπεύθυνος για τα κέρδη της Enron· οι δραστηριότητές του πρόσθεταν αναμφίβολα δεκάδες εκατομμύρια δολάρια στα ετήσια κέρδη. Υπήρχαν φήμες ότι εκείνος και ο διευθυντής των οικονομικών, ο Μαστρόενη, συνεργάζονταν με τους κυβερνήτες της Σαουδικής Αραβίας και του Κουβέιτ, διασυνδέσεις οι οποίες τους εξασφάλιζαν πλήρη ενημέρωση σχετικά με τις εσωτερικές εξελίξεις στον ΟΠΕΚ, το αραβικό πετρελαϊκό καρτέλ. Η καθαίρεσή τους, επομένως, θα σήμαινε την απώλεια των διασυνδέσεών τους και την εξουδετέρωση της μηχανής του κέρδους που είχαν στήσει, σε μια περίοδο κατά την οποία η Enron αγωνιζόταν να επιβιώσει.

Παρ' όλα αυτά, ο Γουόιτεκ και ο Μπίαρντ πίστευαν ότι ο Λέι δεν θα είχε άλλη επιλογή· τα πειστήρια που είχαν στα χέρια τους ήταν αδιαφιλονίκητα. Ο Μαστρόενη είχε ανοίξει εταιρικό λογαριασμό της Enron στην Eastern Saving Bank, συνυπογράφοντας με τον Μπόργκετ. Ασφαλώς, κανένας από τους δύο δεν έκανε τον κόπο να ενημερώσει την Enron για το άνοιγμα του λογαριασμού, που εξάλλου δεν ήταν καταγεγραμμένος στα βιβλία της εταιρείας. Είχαν μεταφερθεί πολλά εκατομμύρια σε αυτόν το λογαριασμό, εκ των οποίων τα μισά περίπου είχαν καταλήξει σε προσωπικούς λογαριασμούς του Μαστρόενη. Οι συναλλαγές είχαν τα χαρακτηριστικά μιας απάτης πολλών εκατομμυρίων δολαρίων, με θύμα την Enron.

Οι κινήσεις των λογαριασμών από την Eastern Saving Bank είχαν την επωνυμία του τμήματος εμπορίας πετρελαιοειδών. Η ανακάλυψη αυτού του λογαριασμού ήταν το στοιχείο που έδωσε το έναυσμα στην έρευνα. Απίστευτο κι όμως αληθινό. Οι τραπεζικές ενημερώσεις αφορούσαν τον ίδιο λογαριασμό, είχαν την ίδια ημερομηνία, αλλά τα νούμερα που αναγράφονταν ήταν διαφορετικά. Τα πρώτα αντίγραφα έδειχναν συναλλαγές ύψους εκατοντάδων χιλιάδων δολαρίων. Στα δεύτερα αντίγραφα, οι συναλλαγές αυτές δεν αναφέρονταν καθόλου. Ο Γουόιτεκ κράτησε τα αντίγραφα του Μπόργκετ κοντά στο φως. Πουθενά δε φαίνονταν σβησμένες γραμμές, σκιές ή άλλες ενδείξεις παραποίησης. Προφανώς, ο άνθρωπος που είχε παραποιήσει αυτό το έγγραφο, είχε φροντίσει να μην αφήσει ίχνη.

Σε μια σύσκεψη που έγινε μεταξύ τους και παρευρέθηκε και ο γενικός σύμβουλος της Enron, ο κ. Ριτς Κίντερ, ακολούθησε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνομιλία. Ο Μπόργκετ μοίρασε στους παρευρισκόμενους τα αντίγραφα του υπομνήματος με τα συνημμένα τραπεζικά έγγραφα.

«Όπως όλοι γνωρίζουμε», άρχισε να λέει, «έχουν τεθεί ορισμένα ερωτήματα σχετικά με κάποιες οικονομικές συναλλαγές που αφορούν τον τομέα της εμπορικής εκμετάλλευσης. Πρέπει, λοιπόν, να εξετάσουμε καθεμία από αυτές και να εξηγήσουμε το σκοπό διεξαγωγής τους. Πιστεύω ότι θα μείνετε όλοι ικανοποιημένοι απ' αυτά που θ' ακούσετε».

Ο Μπόργκετ και ο Μαστρόεني άρχισαν να εκθέτουν τα γεγονότα, μιλώντας εκ περιτροπής. Λόγω του τεράστιου κέρδους που είχε σημειωθεί το 1986, όπως εξήγησαν, οι διευθυντές της εταιρίας τους είχαν ζητήσει να βρουν τρόπο να διοχετεύσουν ένα μέρος των εσόδων στο 1987, δηλαδή στο τρέχον έτος· με αυτόν τον τρόπο η Enron θα εξασφάλιζε καλό προβάδισμα στην επίτευξη των προβολών των κερδών της.

«Μας είπαν ότι μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε οποιοδήποτε θεμιτό μέσο», είπε ο Μπόργκετ, χειρονομώντας κάθε φορά που ήθελε να δώσει έμφαση στα λεγόμενά του. «Έτσι εφαρμόσαμε ένα σύστημα το οποίο εφαρμόζουν πολλές εμπορικές εταιρείες».

Η ιδέα ήταν να διεξάγουν διπλές εμπορικές συναλλαγές, που η μία ακύρωνε την άλλη, δηλαδή το λεγόμενο “book out” ή “net-out”. Όπως εξήγησε ο Μαστρόεني, είχαν εντοπίσει τρεις εμπορικές εταιρείες- τις Isla Petroleum, Southwest Oil & Commodities και Petropol Energy- οι οποίες ήθελαν ν' αυξήσουν τα κέρδη τους για το 1986. Έτσι, εκείνο το Δεκέμβρη, ο Μαστρόεني και ο Μπόργκετ είχαν πραγματοποιήσει εμπορικές συναλλαγές που είχαν αποφέρει κέρδη στους ανταγωνιστές και ζημιές στην Enron. Το σχέδιο ήταν η αντιστροφή των εμπορικών συναλλαγών εντός του 1987, οπότε θα ήταν η Enron εκείνη που θα είχε τα κέρδη και οι άλλες τρεις εταιρείες τις ζημιές. Έτσι, όλοι θα κατέληγαν σε μια εξισορρόπηση, επιτυγχάνοντας παράλληλα τους αρχικούς στόχους τους. Όπως εξήγησε ο Μαστρόεني, ο λογαριασμός στην Eastern Savings είχε ανοιχθεί για προληπτικούς λόγους, δηλαδή για να κατατίθενται εκεί τα χρηματικά ποσά μέχρι την ολοκλήρωση του κύκλου των συναλλαγών. Ωστόσο, επειδή αυτός ο λογαριασμός είχε ανοιχθεί στο όνομα της εταιρείας, ο ίδιος ο Μαστρόεني είχε μεταφέρει τα χρήματα σε προσωπικούς

λογαριασμούς με την προοπτική να τα επιστρέψει στην Επρον μετά την ολοκλήρωση των συναλλαγών του 1987.

«Πόσες άλλες συναλλαγές πραγματοποιήσατε με τον ίδιο τρόπο;» ρώτησε ο Γουόιτεκ.

«Μόνο αυτές», απάντησε ο Μαστρόενοι.

Είναι η μεγαλύτερη ανοησία που έχω ακούσει ποτέ, σκέφτηκε αγανακτισμένος ο Γουόιτεκ και κάπως έτσι ολοκληρώθηκε η σύσκεψη.

Όσον αφορά στο Λέι, η μεγάλη στιγμή στην ακαδημαϊκή ζωή του έφτασε όταν ήταν στο δεύτερο έτος της φοίτησής του στο προπαρασκευαστικό τμήμα των Οικονομικών. Παρακολούθησε μαθήματα του δημοφιλούς καθηγητή Πίνκνι Γουόκερ. Ο Λέι γοητεύτηκε από τις διαλέξεις του Γουόκερ, στις οποίες ο καθηγητής παρουσίαζε τις θεωρίες περί ελεύθερης αγοράς. Αυτό θέλω να σπουδάσω, σκέφτηκε ο Λέι. Ο Γουόκερ εντυπωσιάστηκε από τον ευφυέστατο νεαρό Λέι κι έγινε ο μέντοράς του. Με την ενθάρρυνση του Γουόκερ, ο Λέι συνέχισε τη φοίτησή του στη σχολή και κατάφερε να πάρει το πτυχίο του. Αυτό, όμως, δεν του αρκούσε. Ανυπομονούσε να ξεκινήσει την επαγγελματική του σταδιοδρομία και ν' αρχίσει να βγάζει χρήματα.

Προσλήφθηκε στη Humble Oil & Refining, μια εταιρεία που είχε την έδρα της στο Χιούστον και αργότερα συγχωνεύτηκε με την Εχκον, και συνέβαλε στη δημιουργία του τμήματος επιχειρησιακής ανάπτυξης, με μισθό που έφτανε τα δεκατρείς χιλιάδες δολάρια το χρόνο. Έχοντας εξασφαλίσει μια λαμπρή καριέρα, ένιωσε ότι ήταν καιρός να νοικοκυρευτεί, κι έτσι τον Ιούνιο του 1961 παντρεύτηκε την αγαπημένη του Τζούντιθ Έιερς, με την οποία είχε δεσμό από το πανεπιστήμιο.

Ο Λέι αφοσιώθηκε στη δουλειά του παρασυρμένος από τις προοπτικές ανάπτυξης της αμερικανικής οικονομίας. Πολύ σύντομα εμφανίστηκε μια νέα ευκαιρία· ο γενικός διευθυντής της εταιρείας όπου εργαζόταν έψαχνε κάποιον για να γράφει τις ομιλίες του κι ανέθεσε αυτή την αρμοδιότητα στον Λέι, δίνοντάς του έτσι την ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά την αφρόκρεμα του επιχειρηματικού κόσμου. Ο κόσμος αυτός τον γοήτευε.

Στην Ουάσινγκτον, στο χρόνο που μεσολαβούσε από τη μια σύσκεψη της American Gas Association στην άλλη, τα στελέχη της βιομηχανίας ενέργειας περιφέρονταν στον προθάλαμο του κτιρίου του Κάπιτολ Χιλ πίνοντας αναψυκτικά. Ο Κεν Λέι βρήκε εκεί τον παλιό του φίλο Τζακ Μπόουεν. Στη σύντομη συνομιλία τους, ο Μπόουεν τον ρώτησε για την ζωή του στη Φλόριντα. Ήταν άνοιξη του 1981, και ο

Λέι ήξερε ότι δεν θα παρέμενε για πολύ ακόμα στο Γούντερ Παρκ. Παρόλο που δεν το είχε ομολογήσει, οι γελοιότητες του Σάλιβαν τον είχαν κουράσει κι ανυπομονούσε να πάρει τα ηνία της εταιρείας στα χέρια του. Παράλληλα, αντιμετώπιζε κάποια προσωπικά προβλήματα. Ο γάμος του είχε κλονιστεί και βρισκόταν στα πρόθυρα διαζυγίου. Ο Μπόουεν έφυγε βέβαιος ότι δεν θα κατάφερνε ν' αποσπάσει τον πρώην συνεργάτη του και να τον φέρει στην Transco.

Δυο βδομάδες αργότερα, ο Μπόουεν τηλεφώνησε στον Λέι και του ζήτησε να δουλέψει στην Transco ως νούμερο δύο στην κλίμακα της ιεραρχίας, με την προοπτική να γίνει κάποια στιγμή ο διάδοχος του Μπόουεν. Ο Λέι αποδέχτηκε την πρόταση και λίγες ημέρες πριν από την αναχώρησή του κατέθεσε αίτηση διαζυγίου.

Πίστευε πως ήταν η κατάλληλη εποχή να ζήσει στο Χιούστον. Η πετρελαϊκή κρίση της δεκαετίας του '70 είχε εκτινάξει στα ύψη τις τιμές στον τομέα της ενέργειας, κάνοντας την πόλη να ζει με την ψευδαίσθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας υπήρχε η πεποίθηση ότι οι τιμές του πετρελαίου, που είχαν ήδη τριπλασιαστεί, θα παρουσίαζαν νέα άνοδο ξεπερνώντας τα εκατό δολάρια το βαρέλι. Ωστόσο, αμέσως μετά την άφιξη του τριανταεννιάχρονου Λέι, οι καλές εποχές έγιναν παρελθόν. Οι τιμές του πετρελαίου άρχισαν να υποχωρούν και γρήγορα κατακρημνίστηκαν. Εταιρείες διακίνησης πετρελαίου, όπως η Transco, εισήλθαν ξαφνικά σε κρίση.

Τον Μάιο του 1984, ενώ ο Λέι βρισκόταν σ' ένα προάστιο του Χιούστον, στο Γούντλαντς, τον ζήτησε στο τηλέφωνο ο πρόεδρος της εκτελεστικής επιτροπής Τζον Ντάνκαν από την εταιρεία HNG και του ζήτησε να συναντηθούν. Ο Λέι θεώρησε ότι η πρόσκληση αυτή ήταν μια πρώτη κίνηση προκειμένου να πειστεί η Transco ν' αγοράσει την HNG.

Έτσι, το επόμενο Σάββατο, ο Λέι προγευμάτισε στο σπίτι του Ντάνκαν, κοντά στο Κάντρι Κλαμπ του Χιούστον. Ενώ οι συνδαιτυμόνες απολάμβαναν το πλούσιο πρόγευμα, ο Ντάνκαν έκανε την έκπληξη· το διοικητικό συμβούλιο της HNG δεν ενδιαφερόταν για την Transco, αλλά για τον Λέι· τον ήθελαν για πρόεδρο και γενικό διευθυντή της εταιρείας. Ο Λέι κολακεύτηκε από την πρότασή τους, αλλά την αντιμετώπισε με επιφύλαξη. Ωστόσο ο Ντάνκαν και οι άλλοι διευθυντές της HNG δεν έπαψαν να του ασκούν πίεση όλο το σαββατοκύριακο, ενισχύοντας την πρότασή τους με κάθε λογής κίνητρα. Την Κυριακή, ο Λέι αποδέχτηκε την πρότασή τους με κάθε λογής κίνητρα. Την Κυριακή, ο Λέι αποδέχτηκε την πρόταση να ενταχθεί στους

κόλπους της HNG, με την ελπίδα ότι ο Μπόουεν, που τον προόριζε για διάδοχό του στην Transco, θα έδινε τη συγκατάθεσή του.

Το πρωί της Δευτέρας, ο Λέι είχε ιδιαίτερο γεύμα με τον Μπόουεν όπου του περιέγραψε με λεπτομέρειες την προσέγγιση της HNG. Ο Μπόουεν φάνηκε απογοητευμένος που η HNG δεν είχε ζητήσει τον ίδιο. Ωστόσο, δεν έδειξε την παραμικρή διάθεση να σταθεί εμπόδιο στην απόφαση του Λέι.

«Δεν πρόκειται ν' ανακόψω την εξέλιξή σου», του είπε ο Μπόουεν. «Μπορείς να γίνεις γενικός διευθυντής από αυτή τη στιγμή».

Η απόφαση είχε ληφθεί. Ο Κεν Λέι, το φτωχόπαιδο από το Μισούρι, έγινε πρόεδρος και γενικός διευθυντής μιας μεγάλης εταιρείας τον Ιούνιο του 1984, σε ηλικία σαράντα δύο χρόνων.

Αργότερα, τον Απρίλιο του 1985, ο Σαμ Σέγκναρ, Γενικός Διευθυντής της InterNorth (εταιρεία ενεργειακής εκμετάλλευσης στην Ομάχα) πρότεινε στον Κεν Λέι τη συγχώνευση των δυο εταιρειών. Του απαρίθμησε τους λόγους για τους οποίους θα έπρεπε να προχωρήσουν σε μια τέτοια κίνηση. Και οι δυο εταιρείες εφάρμοζαν στρατηγικές βασισμένες στην αντίληψη ότι πλησίαζε η πλήρης απελευθέρωση της αγοράς στη βιομηχανία του φυσικού αερίου· και οι δυο κατανοούσαν ότι οι νικητές θα ήταν τα μεγαλύτερα συστήματα διακίνησης φυσικού αερίου· και οι δυο είχαν εξασφαλίσει μικρότερα δίκτυα διακίνησης αερίου· και ανταγωνίζονταν συχνά τους πλειοδότες. Ήταν παράλογο να πολεμούν η μια εταιρεία την άλλη για ψίχουλα, τη στιγμή που μπορούσαν να επιτύχουν τον κοινό στόχο τους μέσα από μια συγχώνευση-μεταξύ τους. Έπειτα από αρκετή σκέψη, συμφωνήθηκε η συγχώνευση των δυο εταιρειών.

Η επωνυμία της νέας συγχωνευμένης εταιρείας είχε προταθεί από την Lippincott & Margulies, μια πανάκριβη εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων της Νέας Υόρκης που είχε αφιερώσει ένα ολόκληρο τρίμηνο και αρκετά εκατομμύρια δολάρια σε αυτό το πρότζεκτ. Η επωνυμία προερχόταν από την ανάλυση των δραστηριοτήτων της εταιρείας: “En” από το “energy”, “ter” από το “international” και το “InterNorth”, και “on”, επειδή ήταν μια κατάληξη εύηχη. Μετά την ανεύρεση της επωνυμίας, οι σύμβουλοι έκαναν παγκόσμια έρευνα για να βεβαιωθούν ότι καμία άλλη εταιρεία δε χρησιμοποιούσε αυτή την επωνυμία και ότι δεν είχε απρεπή σημασία σε κάποια άλλη γλώσσα.

Ωστόσο, κανένας δεν έκανε τον κόπο να κοιτάξει το λεξικό Webster's. Ο όρος "Enteron"-στα ελληνικά «έντερον»- σημαίνει τον πεπτικό σωλήνα που ξεκινά από το στόμα και καταλήγει στον πρωκτό· επομένως, η επιλογή αυτού του ονόματος ήταν ιδιαίτερα ατυχής, δεδομένου ότι η εταιρεία του Λέι παρήγαγε φυσικό αέριο. Λίγες μέρες πριν από την αναγγελία της νέας επωνυμίας, η Enteron είχε ήδη γίνει περίγελος στο χώρο των επιχειρήσεων.

Δύο μέρες αργότερα, ο Λέι επικοινωνήσε με τους συμβούλους που ασχολούνταν με την επιλογή της επωνυμίας και τους ζήτησε να βρουν άλλη το συντομότερο δυνατό, διαφορετικά η εταιρεία θα διατηρούσε την αρχική HNG/InterNorth. Το εκπληκτικό ήταν πως είχαν χρειαστεί τρεις ολόκληρους μήνες για την πρώτη επωνυμία, ενώ τώρα ήταν έτοιμοι σε λιγότερο από μία εβδομάδα. Η νέα πρόταση, που ικανοποίησε τον Λέι ευθύς αμέσως, εγκρίθηκε και από τους μετόχους της εταιρείας.

Η HNG / InterNorth θα ονομαζόταν Enron, επωνυμία που από τις πρώτες κιόλας ημέρες της γέννησής της συνδέθηκε με σκάνδαλο.

Από το πρώτο κιόλας χρονικό διάστημα της συγχώνευσης, παρατηρήθηκαν περίεργες κινήσεις. Κατ' αρχάς, ο Μπόργκετ είχε πουλήσει ένα εταιρικό αυτοκίνητο έναντι 7.800 δολαρίων και είχε κλέψει το ποσό που εισπράχθηκε καταθέτοντάς το στο λογαριασμό της Eastern Savings. Επιπλέον, υπήρχε κάποιος Μ. Γιας, ένας χρηματομεσίτης μιας άλλης εταιρείας, ο οποίος υπήρξε αποδέκτης ενός μέρους των κερδών. Ένα άλλο ποσό 106.000 δολαρίων του τραπεζικού λογαριασμού ρευστοποιήθηκε και υποτίθεται ότι καταβλήθηκε στον Γιας, ο οποίος, κατά τα λεγόμενα του Μπόργκετ, ήταν λιβανικής καταγωγής κι εργαζόταν στην εταιρεία Southwest Oil & Commodities. Ωστόσο, οι ελεγκτές ήταν πεπεισμένοι ότι ο Γιας ήταν φάντασμα που είχαν επινοήσει οι έμποροι για να δικαιολογούν τις μεταφορές χρηματικών ποσών. Ο Γουόιτεκ υποψιαζόταν ότι ακόμα και το όνομα «Μ. Γιας» προερχόταν από το «My Ass», υποδηλώνοντας ότι οι έμποροι κορόιδευαν για τα καλά το Χιούστον.

Η ομάδα του Γουόιτεκ προσπάθησε να εντοπίσει τον Γιας και τη Southwest Oil. Ο Μπίαρντ ανέθεσε τη διεξαγωγή της έρευνας σε μια εταιρεία ντετέκτιβ, ονόματι Intertect, ζητώντας να συγκεντρώσει στοιχεία για τον Μπόργκετ και τον Μαστρόνι και να εντοπίσει τον Γιας και τη Southwest Oil, καθώς και ορισμένες άλλες εταιρείες που υποτίθεται ότι είχαν συμμετάσχει στο σχέδιο μεταφοράς κερδών.

Η σχετική έκθεση παραδόθηκε στην Enron τη δεύτερη εβδομάδα του Φεβρουαρίου. Οι εταιρείες Southwest Oil, Isla Petroleum και Petropol Energy ήταν ανύπαρκτες. Οι αριθμοί των τέλεξ αυτών των εταιρειών που είχαν δώσει ο Μπόργκετ και ο Μαστρόεني ήταν άγνωστοι. Και το χειρότερο, η έκθεση ανέφερε ότι ο Μαστρόεني, οικονομικός διευθυντής του τομέα, είχε διωχθεί δικαστικά για χρήση πλαστών εγγράφων, προκειμένου να εξασφαλίσει δάνειο.

Ο Γουίτεκ μελέτησε προσεκτικά την αποκαλυπτική έκθεση κι έπειτα πήγε στο γραφείο του Κιθ Κερν, οικονομικού διευθυντή της Enron. Έδωσε στον Κερν ένα αντίγραφο της έκθεσης που περιλάμβανε όλα τα στοιχεία που είχαν φέρει στο φως οι ντετέκτιβ. Ο Κερν απόρησε που προσλάμβανε ντετέκτιβ, από τη στιγμή που έχουν την εταιρεία Arthur Andersen και κάνει εμπεριστατωμένες έρευνες. Ο Κερν ζήτησε να σταματήσουν οι έρευνες.

Η Arthur Andersen είχε υποβάλει την τελική της έκθεση την προηγούμενη εβδομάδα, δηλώνοντας αδυναμία να αποφανθεί εάν είχαν πράγματι διαπραχθεί παρατυπίες. Προς μεγάλη έκπληξη όλων, η έκθεση δεν αποκάλυπτε την αλήθεια· δεν έκανε αναφορά στις προηγούμενες κατηγορίες για απάτες που βάρυναν τον Μαστρόεني ούτε στους ανύπαρκτους εμπορικούς εταίρους, ούτε στα παραποιημένα έγγραφα. Μολονότι καθιστούσε ασαφές ότι οι ενδεχόμενες ζημιές στον τομέα της εμπορίας πετρελαιοειδών φαίνονταν πολύ μεγαλύτερες απ' ότι υπολόγιζαν οι διευθυντές, δεν υπήρχε κανένα σχετικό σχόλιο.

Αντιθέτως, ο Μικ Σιντλ τόνισε ότι η έκθεση αυτή ήταν η απόδειξη που διέλυε τις υποψίες σχετικά με τις εμπορικές δραστηριότητες στον τομέα των πετρελαιοειδών. «Αν και είναι προφανές ότι έγιναν ορισμένες λανθασμένες εκτιμήσεις, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι κίνητρο ήταν το προσωπικό συμφέρον», είπε.

Οι διευθυντές έθεσαν ερωτήσεις δηλώνοντας τη δυσαρέσκειά τους απέναντι στον Μαστρόεني. Ο Λέι άκουγε προσεκτικά, ενοχλημένος από την τροπή της συζήτησης. Πριν από τη σύσκεψη είχε δεχθεί ένα προσωπικό τηλεφώνημα από τον Μπόργκετ, ο οποίος τον παρακάλεσε να βοηθήσει τον Μαστρόεني να παραμείνει στη θέση του. «Ο τομέας δε θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς αυτόν», είχε τονίσει ο Μπόργκετ, και ο Λέι έλαβε σοβαρά υπόψη του τις προειδοποιήσεις. Είχε καταλάβει ότι έπρεπε να κάνει μια αποφασιστική κίνηση για να αποφύγει τις αντιδράσεις των διευθυντών. Πήρε, λοιπόν, το λόγο και τους είπε ότι η απόφασή του ως Γενικός Διευθυντής της

Enron είναι ότι δεν μπορούν να διακόψουν χωρίς λόγο την εμπορική τους δραστηριότητα, δεδομένου ότι παίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομική τους απόδοση. Ο τόνος του Λέι ήταν αποφασιστικός. Αποφάσισε να μην προβούν σε καμία απόλυση. Ωστόσο, θα έκαναν κάποιες αλλαγές, δηλαδή θα διατηρούσαν τον Τομ Μαστρόετι στη θέση του, αλλά θα τον είχαν απαλλάξει από οικονομικές αρμοδιότητες και στον τομέα θα διορίζοντας νέος οικονομικός διευθυντής.

Έπειτα από μια μακρά συζήτηση μεταξύ όλων των μελών και κατάθεση διαφόρων αποδείξεων, ο Λέι αποφάσισε να απολύσει τον Μπόργκετ, ο οποίος και έδειξε πολύ ξαφνιασμένος. Έφυγε εγκαταλείποντας οριστικά και αμετάκλητα την Enron.

Το δεύτερο σκάνδαλο του τομέα εμπορίας πετρελαιοειδών άλλαξε συλλήβδην την Enron· παλιές εσωτερικές συμμαχίες διαλύθηκαν και επήλθε ανακατανομή στην ιεραρχία της εταιρείας.

Τις τρεις επόμενες εβδομάδες, ο Μάικ Μάκλεροϊ μαζί με μια ομάδα εμπόρων προσπάθησε να μειώσει το άνοιγμα του πετρελαϊκού τομέα της Enron στο χρηματιστήριο. Όλο αυτό το διάστημα, είχαν διαρκώς το φόβο μήπως οι ανταγωνιστές αντιλαμβάνονταν τη σοβαρότητα της κατάστασης της Enron και ανέβαζαν την τιμή του πετρελαίου· εξάλλου, η εταιρεία ήταν αναγκασμένη να πληρώσει οποιοδήποτε τίμημα για να μπορέσει να σωθεί. Τελικά, τα κατάφεραν. Στα τέλη Οκτωβρίου, οι καθαρές ζημιές της Enron μετά την καταβολή των φόρων είχαν περιοριστεί σε ένα ελεγχόμενο ποσό 85 εκατομμυρίων δολαρίων.

Στους μήνες που ακολούθησαν, ο τομέας της Βαλάλα έκλεισε. Τα επόμενα χρόνια, ο Μπόργκετ και ο Μαστρόετι κατηγορήθηκαν για απάτη και φοροδιαφυγή. Ο Μπόργκετ κατηγορήθηκε επίσης ότι βοήθησε την Enron να υποβάλει ανακριβείς φορολογικές δηλώσεις μέσω της μεταφοράς κερδών. Και οι δύο ομολόγησαν την ενοχή τους. Ο Μπόργκετ καταδικάστηκε σε φυλάκιση ενός έτους και ο Μαστρόετι πήρε αναστολή και τέθηκε υπό δικαστική επιτήρηση.

Η απελευθέρωση της αγοράς είχε ανοίξει το παιχνίδι στη διακίνηση φυσικού αερίου και η Enron έπρεπε να καταστρώσει μια στρατηγική που θα εξασφάλιζε την παρουσία της στη νέα πραγματικότητα. Με την απελευθέρωση της αγοράς, το παλαιό καθεστώς των σταθερών τιμών στο φυσικό αέριο ήταν πλέον παρελθόν· οι τιμές υπαγορεύονταν πια από την ελεύθερη αγορά, πράγμα που σήμαινε ότι μια αιφνίδια αύξηση της ζήτησης, μια έλλειψη ή οτιδήποτε άλλο μπορούσε να εκτινάξει τις τιμές στα ύψη.

Ξαφνικά, οι πελάτες των βιομηχανιών δεν μπορούσαν να προβλέψουν το κόστος των καυσίμων, οι υπεύθυνοι διακίνησης δεν μπορούσαν να εγγυηθούν την παράδοση σε συμβόλαια μεγάλης διάρκειας και οι παραγωγοί ήταν τόσο αποδοτικοί, όσο και η πετρελαιοπηγή τους. Η αβεβαιότητα είχε ήδη στρέψει τη βιομηχανία στη χρήση καυσίμων που επιβάρυναν περισσότερο το περιβάλλον - όπως ο άνθρακας και το πετρέλαιο - επειδή η τιμολόγησή τους ήταν πιο αξιόπιστη. Η ιδέα του Σκίλινγκ μπορούσε να τα αλλάξει όλα αυτά. Η Enron μπορούσε να καταστήσει το φιλικό για το περιβάλλον φυσικό αέριο σε μια αξιόπιστη επιλογή, αγοράζοντάς το σε σταθερές κατώτατες τιμές, πουλώνοντας το σε υψηλότερες τιμές και τσεπώνοντας τη διαφορά.

«Μοιάζει με αυτό που κάνουν οι τράπεζες», είπε ο Σκίλινγκ, «με τη διαφορά ότι η Enron, αντί να διακινεί χρήμα θα διακινεί φυσικό αέριο». Οι παραγωγοί θα ήταν οι καταθέτες, οι πελάτες που θα αγόραζαν το φυσικό αέριο οι δανειζόμενοι και η Enron θα γινόταν πλούσια. Για την προσέλκυση του αγοραστικού ενδιαφέροντος θα δημιουργούνταν ένα τμήμα Marketing και όλα θα λειτουργούσαν τέλεια. Ήταν μία από εκείνες τις σπάνιες στιγμές έμπνευσης, καθώς με αυτό τον τρόπο θα αποκτούσαν το μονοπώλιο στην αγορά ενέργειας σε όλη τη Βόρεια Αμερική.

Η αντίδραση του Ρότζερς σ' αυτή την ιδέα, πυροδότησε τις αμφιβολίες και τις αποδοκimasίες των υπόλοιπων παρευρισκομένων. Είπαν ότι ο Σκίλινγκ δεν είχε κάνει σωστή εκτίμηση των συμβολαίων take or pay. Και το χειρότερο, ότι με αυτόν τον τρόπο η Enron θα υποχρεωνόταν να αναλάβει την ευθύνη της διατήρησης μιας αγοράς αερίου, διεξάγοντας μια δραστηριότητα άσχετη προς το αντικείμενο του τομέα διακίνησης. Θεωρούσαν ότι το σχέδιο θα κατέληγε σε αποτυχία.

Ύστερα από πολύμηνες προσπάθειες για εξασφάλιση επιμελητειακής υποστήριξης, η Enron δημιούργησε το νέο τμήμα μάρκετινγκ φυσικού αερίου. Ο Κίντερ και ο Σκίλινγκ ταξίδεψαν σε ολόκληρη τη χώρα, προσπαθώντας να πείσουν τους μεγαλύτερους βιομηχάνους και δυνητικούς πελάτες. Αρκετοί εντυπωσιάστηκαν από την ιδέα. Η προμήθεια καθαρού καυσίμου σε προβλέψιμη τιμή ήταν το όνειρο κάθε εργοστασιάρχη, έστω και πάνω από την τρέχουσα τιμή της αγοράς. Σε διάστημα λιγότερο των δύο εβδομάδων, ο Κίντερ και ο Σκίλινγκ εξασφάλισαν πολυετή συμβόλαια που ξεπερνούσαν το ένα δισεκατομμύριο δολάρια.

Έπειτα άρχισαν τα προβλήματα. Παρά τη ζήτηση, οι παραγωγοί φυσικού αερίου δεν ήταν πρόθυμοι να προσφέρουν το απόθεμά τους. Το αέριο πωλούνταν σε χαμηλές

τιμές και οι παραγωγοί ζούσαν ανέκαθεν με την ελπίδα μιας μελλοντικής αύξησης των τιμών. Για ποιο λόγο, λοιπόν, να κλείσουν σήμερα συμφωνίες σε χαμηλές τιμές για αποθέματα που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν αργότερα; Ωστόσο, τα στελέχη της Enron δεν ήθελαν να χάσουν την πελατεία που είχαν εξασφαλίσει, κι έτσι καταπάτησαν προσωρινά μερικές από τις ιδρυτικές αρχές της Gas Bank. Αντί να δεσμεύει η Enron αέριο σε σταθερή τιμή, αγόρασε αέριο στην ελεύθερη αγορά· το ρίσκο ήταν μεγάλο, δεδομένου ότι μια αύξηση της τιμής θα προκαλούσε τεράστιες ζημιές. Η Enron κέρδισε την πρώτη ζαριά. Οι τιμές παρέμειναν σταθερές.

Η μεγαλόπνοη ιδέα χρειαζόταν βελτίωση κι έτσι ο Σκίλινγκ έπεσε με τα μούτρα στη δουλειά. Η επιτυχία ήρθε κατά τη διάρκεια μιας συνάντησης με τους εκπροσώπους της Kaiser Aluminum και της Chemical Corporation. Η Kaiser επιθυμούσε πενταετές συμβόλαιο με σταθερή τιμή για το εργοστάσιο αλουμινίου της Λουιζιάνα, αλλά η Enron δε διέθετε αποθέματα φυσικού αερίου σε αυτή την πολιτεία. Όπως τους είπε ο Σκίλινγκ, τα καύσιμα έπρεπε να έρθουν από το Τέξας, επομένως η τιμή θα αυξανόταν κατά τριάντα σεντς. Στη συνέχεια, σκέφτηκε κάτι μεγαλειώδες. Η Kaiser θα αγόραζε φυσικό αέριο από την Texaco, και η Enron θα εξασφάλιζε ώστε η τιμή να μην ξεπερνά τα 2,50 δολάρια τα χίλια κυβικά πόδια. Ακόμα κι αν ανέβαιναν οι τιμές, η Enron θα εξασφάλιζε αέριο στην Kaiser στο Τέξας στην τιμή των 2,50 δολαρίων, το οποίο, στη συνέχεια, η Kaiser θα μπορούσε να πουλά σε υψηλότερη τιμή. Αν οι τιμές έπεφταν κάτω από τα 2,50 δολάρια, η Kaiser θα πλήρωνε στην Enron τη διαφορά. Ουσιαστικά, ο Σκίλινγκ πρότεινε η Enron να αναλάβει το ρίσκο της διακύμανσης των τιμών επί πληρωμή. Η Kaiser έσπευσε να δεχθεί την πρόταση.

Με τον καιρό, ο Σκίλινγκ και η ομάδα του κατάφεραν να λύσουν ακόμα και τα προβλήματα της προμήθειας φυσικού αερίου. Όσοι πραγματοποιούσαν τις πιο παράτολμες γεωτρήσεις πήραν τα πάνω τους όταν η Enron έριξε στο τραπέζι των προσφορών αυτό που ήθελαν: δάνεια. Έπειτα από πολυετή αναταραχή στην αγορά ενέργειας, οι τράπεζες ήταν εξαιρετικά σφιχτές στην παροχή κεφαλαίων για έρευνες και γεωτρήσεις. Έτσι, η Enron, με την επιμονή του Σκίλινγκ, πρόσφερε τη χρηματοδότηση που αρνούσαν οι τράπεζες, με αντάλλαγμα την προμήθεια φυσικού αερίου σε σταθερή τιμή. Επιπλέον, δημιουργήθηκε ένας νέος τομέας, η Enron Finance Corporation, που ανέλαβε την παροχή πιστώσεων.

Στα τέλη του 1989, η GAS BANK είχε καταγράψει εικονικές αγοραπωλησίες στα βιβλία της μεταξύ πέντε πελατών και πέντε προμηθευτών. Ο Σκίλινγκ έμελλε να

επιχειρήσει άλλη μία κίνηση που θα εκτόξευε την ιδέα του στα ουράνια. Στην πραγματικότητα, αυτό που είχε δημιουργήσει η Enron δεν ήταν παρά μια προβλέψιμη μελλοντική ταμειακή ροή, που δε διέφερε και πολύ από την υποθήκη ή το ομόλογο. Πάνω από μία δεκαετία, η Γουόλ Στριτ εκτελούσε συναλλαγές τέτοιων ταμειακών ροών. Γιατί, αναρωτιόταν ο Σκίλινγκ, να μην μπορούσε και η Gas Bank να εκτελεί ανάλογες συναλλαγές;

Οι καινοτομίες του Σκίλινγκ μεταμόρφωναν την Enron σε ένα εντελώς διαφορετικό θηρίο. Η εταιρεία διακίνησης πετρελαιοειδών και εξοπλισμού, που είχε καταληφθεί από άξεστους, αναλάμβανε ανυπολόγιστα ρίσκα προσελκύοντας συντηρητικούς τραπεζίτες επενδύσεων. Οι αλλαγές επέφεραν μετάλλαξη στην ίδια τη φύση της Enron, αλλά ήταν ελάχιστοι εκείνοι που το αντιλαμβάνονταν εντός και εκτός της εταιρείας.

Όταν ο Μπους ανέλαβε την προεδρία, ο Λέι ανέπτυξε τη σχέση του μαζί του εκφράζοντας την υποστήριξή του με επιστολές και διαδραματίζοντας σημαντικούς και ασήμαντους ρόλους στην κυβέρνηση. Λένε, μάλιστα, πως ο Μπους, κάποια στιγμή, είχε επιπλήξει το προσωπικό του Λευκού Οίκου επειδή δεν είχαν παραδώσει επιστολή του Λέι απευθείας στο Οβάλ Γραφείο. Ο Λέι ήταν συχνά προσκεκλημένος στα διαμερίσματα της προεδρικής οικογένειας στο Λευκό Οίκο, όπου συναντούσε τον Μπους και τον παρότρυνε να μεταφέρει την προεδρική βιβλιοθήκη του στο Χιούστον.

Όσον αφορά στη διοίκηση προσωπικού, η Enron εφάρμοζε ένα σύστημα κατά το οποίο σε κάθε περιγραφή εργασίας αντιστοιχούσαν ορισμένοι πόντοι, οι οποίοι μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την «εξαγορά» ενός γραφείου με μεγαλύτερα παράθυρα ή με πιο αναπαυτική καρέκλα. Αυτό ωστόσο δεν ίσχυε για την ομάδα του Σκίλινγκ. Εκεί δεν υπήρχε περιγραφή εργασίας· δεν ήθελε να αρκούνται οι συνεργάτες του σε προκαθορισμένες λίστες καθηκόντων.

Σύντομα η Enron θα ακολουθούσε δυο εντελώς αντικρουόμενες στρατηγικές. Η μία από αυτές θα απέφερε στην εταιρεία τεράστια κέρδη, αλλά περιορισμένα μετρητά, κι έτσι η Enron θα στηριζόταν στη φερεγγυότητά της για να μπορέσει να επιβιώσει. Η άλλη στρατηγική θα ανάλωνε πολλά μετρητά, ενώ θα απέφερε σχεδόν μηδενικά κέρδη για αρκετά χρόνια, θέτοντας σε κίνδυνο τη φερεγγυότητα της εταιρείας. Η Enron βρισκόταν σε πορεία σύγκρουσης με τον ίδιο τον εαυτό της.

Η Τόνι Μακ, δημοσιογράφος του περιοδικού Forbes, παρουσίαζε για πολλά χρόνια μέσα από τα άρθρα της τις εξελίξεις στην ενεργειακή βιομηχανία και είχε δείξει ενδιαφέρον για τις προσπάθειες του Λέι να αντιμετωπίσει τα προβλήματα των συναλλαγών εγγυημένης απόδοσης, δηλαδή των λεγόμενων take-or-pay. Είχε αντιληφθεί από καιρό ότι η Enron ήταν σχεδόν η μόνη εταιρεία που είχε καταστρώσει στρατηγική απελευθέρωση της αγοράς, παρακολουθώντας ωστόσο στενά τη δική της επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η Μακ βρήκε μια μέρα στο γραφείο της έναν μακρόστενο φάκελο με το λογότυπο της Enron και τον άνοιξε ευθύς αμέσως. Περιείχε έγγραφα που περιέγραφαν τα συνηθισμένα στοιχεία. Όμως, στη σελίδα πενήντα υπήρχε κάτι διαφορετικό στην έβδομη παράγραφο: Η Enron φέρει την ευθύνη του κινδύνου μεταβολής των τιμών στη διαχείριση των δραστηριοτήτων της που διέπονται από τη λογιστική μέθοδο της ημερήσιας αποτίμησης.

Οι επόμενες δύο παράγραφοι αποσαφηνίζουν τις μεθόδους που εφάρμοζε η Enron για τον υπολογισμό των κερδών στη διεύθυνση του Σκίλινγκ. Παρόλο που η Enron χρησιμοποιούσε τη λογιστική της ημερήσιας αποτίμησης, δεν εφάρμοζε τον παραδοσιακό τρόπο, όπου οι αξίες υπαγορεύονταν από τις τιμές διαπραγμάτευσης. Αντίθετα, χρησιμοποιούσε τις δικές της προβολές συγκαταλέγοντας τα αναμενόμενα έσοδα δεκαετών συμβολαίων στο τρέχον έτος. Κατά την άποψη της Μακ εφάρμοζε μια τακτική άκρως επιθετική. Τι θα συνέβαινε αν ο άλλος συμβαλλόμενος οδηγούνταν σε πτώχευση; Ή αν μεταβαλλόταν η φορολογία στον τομέα της ενέργειας; Ή αν, στη χειρότερη περίπτωση, απαγορευόταν η χρήση του φυσικού αερίου; Αυτή η καινοτόμος λογιστική μέθοδος φαινόταν παρακινδυνευμένη και η Μακ πίστευε ότι οι επενδυτές έπρεπε να το γνωρίζουν αυτό.

Το άρθρο της Μακ δημοσιεύτηκε στις 24 Μαΐου 1993, στο τεύχος του Forbes. Σε αυτό αναγνώριζε τα επιχειρηματικά επιτεύγματα της Enron, αλλά επικεντρωνόταν στο λογιστικό ρίσκο· στην ενδεχόμενη ανατροπή καταχωρισμένων ήδη κερδών εξαιτίας της εμφάνισης απροσδόκητων γεγονότων. Η Μακ επισήμανε ότι η Enron, έχοντας καταχωρήσει στην πρώτη οικονομική χρήση τα συνολικά κέρδη κάθε συμβολαίου, θα έπρεπε να συνάπτει όλο και περισσότερα συμβόλαια κάθε χρόνο, ώστε να διατηρεί τον προβλεπόμενο ρυθμό ανάπτυξης.

Η Μακ πίστευε ότι είχε αρχίσει να ξετυλίγει το κουβάρι του μύθου της Enron. Ωστόσο, ορισμένοι αναλυτές της Γουόλ Στρίτ-πολλοί από τους οποίους ανήκαν σε εταιρείες που απομυζούσαν τραπεζικές προμήθειες από την Enron-δημοσίευσαν εκθέσεις που υποστήριζαν ότι η μέθοδος της ημερήσιας αποτίμησης δεν είχε καμία διαφορά. Κανένας δεν εξέταζε την ουσία της ανάλυσης της Μακ.

Η αποτυχία της τακτικής take or pay είχε αποδείξει τις αδυναμίες της βιομηχανίας στην ανάληψη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων. «Φανταστείτε», έγραφε η Μακ, «πόσο δυσάρεστες θα ήταν οι συνέπειες αν οι εταιρείες φυσικού αερίου αναγκάζονταν να αναιρέσουν ήδη καταχωρισμένα κέρδη».

Όμως, ο Λέι και ο Σκίλινγκ ήταν αμετάπειστοι. Έλεγαν στους συναδέλφους τους ότι οι κίνδυνοι για τους οποίους προειδοποιούσε το Forbes ήταν ανύπαρκτοι. Επέμεναν ότι η Μακ είχε απλώς παρανοήσει. Μπορούσε όμως η Enron να εφαρμόσει τη λογιστική της ημερήσιας αποτίμησης σε μια δραστηριότητα που, μέχρι στιγμής, δεν είχε πραγματική αγορά; Αυτό ήταν το ερώτημα που προβλημάτιζε τα στελέχη της ομάδας του Σκίλινγκ. Στα μέσα του 1993, η Enron είχε αναλάβει τη διεύθυνση ενός τομέα που φαινόταν εντελώς ασύμβατος· καθαρά καύσιμα, από τα οποία παράγονταν μεθανόλη και MTBE, ένα πρόσθετο συστατικό της βενζίνης. Ο Σκίλινγκ πίστευε ότι η δραστηριότητα αυτή δεν είχε λογική και ότι έθετε την Enron σε οικονομικό κίνδυνο.

Ο Σκίλινγκ πρότεινε στον Κεν Ράις, κορυφαίο συνεργάτη στο Marketing, να αναλάβει τον τομέα των καθαρών καυσίμων. «Αστειεύεσαι, φυσικά», είπε ο Ράις. «Δεν έχω ιδέα από αυτή τη δουλειά». Ο Σκίλινγκ του είπε ότι δεν είχε σημασία. Ο τομέας πήγαινε από το κακό στο χειρότερο, αλλά τουλάχιστον είχε δύο αξιόλογα συμβόλαια. «Αν μπορέσουμε να δημιουργήσουμε μια αγορά και να επαναδιαπραγματευθούμε αυτά τα συμβόλαια», είπε ο Σκίλινγκ, «ίσως μπορέσουμε να αποκομίσουμε κέρδη με τη μέθοδο της ημερήσιας αποτίμησης». Προς το παρόν, ο τομέας των καυσίμων αποκόμιζε κέρδη με την παλιά μέθοδο· παρήγαγε το υλικό και το πωλούσε με κέρδος. Τα εργοστάσια παραγωγής συνδέονταν μέσω αγωγών με τα εργοστάσια που χρησιμοποιούσαν τα καύσιμα.

Μερικές ημέρες αργότερα, ο Ράις αποδέχτηκε την πρόταση. Θα δημιουργούσε μια αγορά καυσίμων. Στη συνέχεια, αφού θα έδινε κάποια ώθηση στους εμπόρους, θα συμβουλευόταν την Andersen και θα πρότεινε τη μετάβαση στη λογιστική μέθοδο της

ημερήσιας αποτίμησης. Μέσα σε λίγες ημέρες ο Ράις αντιλήφθηκε ότι δεν είχε καταλάβει σωστά, τουλάχιστον όσον αφορούσε στα αφεντικά του.

Το 1994, οι διαμαρτυρίες για τη δυσλειτουργία στην αναπτυξιακή δραστηριότητα του διεθνούς τομέα γίνονταν όλο και συχνότερες. Στα έργα αυτά δαπανιόνταν μεγάλα ποσά και είχαν σοβαρό αντίκτυπο στον ισολογισμό της Enron. Η ικανότητα της Εταιρείας να αναπτύσσεται και να προστατεύει την εμπορική της δράση απειλούνταν από υπερπόντιες εξορμήσεις. Επιπλέον, τα εξωφρενικά μπόνους που έδινε η Enron σε όσους υλοποιούσαν τα προγράμματα είχαν εξοργίσει τους υπαλλήλους της. Ο Λέι ήταν αποφασισμένος να επεκτείνει την παρουσία της Enron σε ολόκληρη την υφήλιο, ενώ ο Κίντνερ ήθελε να τιθασεύσουν το θεριό.

Η Enron επιδίωκε ένα σύστημα στο οποίο κάθε εταιρεία εκμετάλλευσης ηλεκτρικής ενέργειας- προερχόμενη είτε από δικά της εργοστάσια είτε από εμπορική συναλλαγή- θα μπορούσε να εξασφαλίζει πρόσβαση στα δίκτυα μεταφοράς και να συμμετέχει στον ανταγωνισμό της προσέλκυσης πελατών. Όποιος πρόσφερε τις καλύτερες τιμές, θα κέρδιζε τη μάχη. Η Καλιφόρνια όμως είχε δημιουργήσει ένα συνονθύλευμα κανονισμών βασισμένων σε οικονομικές θεωρίες που μόνο έναν πολιτικό θα μπορούσαν να γοητεύσουν.

Παλαιότερα, οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας της Καλιφόρνια αγόραζαν ηλεκτρική ενέργεια με μακροπρόθεσμα συμβόλαια. Τώρα τους ζητούνταν να πουλήσουν τις δικές τους μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και να αγοράζουν ρεύμα καθημερινά σε μια αγορά άμεσης παράδοσης με μετρητά, όπου οι τιμές ήταν κυμαινόμενες.

Ωστόσο, η τιμή που θα πλήρωνε η πλειονότητα των καταναλωτών θα μειωνόταν κατά δέκα τοις εκατό από την καθορισμένη τιμή και θα παρέμενε σταθερή για μια πενταετία. Με άλλα λόγια, όσο κι αν κόστιζε στις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, η τιμή για τους καταναλωτές δε θα μεταβαλλόταν. Η προσέγγιση αυτή βασιζόταν στην ιδέα ότι η μεταβολή των κανονισμών θα επέφερε δραματική πτώση στις τρέχουσες τιμές. Ο νόμος δεν περιλάμβανε καμία δικλίδα ασφαλείας για την περίπτωση που η θεωρία αποδεικνυόταν εσφαλμένη.

Οι κανονισμοί δημιουργούσαν επίσης μια νέα αγορά - αποτελούμενη από δύο ημικυβερνητικά σώματα - η οποία θα όριζε τις τιμές χονδρικής του ρεύματος και θα διαχειριζόταν τα κρατικά δίκτυα μεταφοράς. Στην προκειμένη περίπτωση δεν

κερδίζει ο καλύτερος ανταγωνιστής. Θέτουν απλώς κανονισμούς, προκειμένου να εκμεταλλευτούν το σύστημα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Τον Οκτώβριο του 1996, ο φόρτος εργασίας που επέβαλε στην Enron η συγχώνευση με την Portland General παρέμενε αμείωτος. Αιτία δεν ήταν τόσο η ίδια η συμφωνία, όσο οι συνέπειές της. Αν η Enron σκόπευε πράγματι να αγοράσει μια δημόσια επιχείρηση ηλεκτρισμού, σύμφωνα με τους κανονισμούς, έπρεπε να πουλήσει κάποια άλλα στοιχεία του ενεργητικού της.

Τα πρώτα ήταν δύο εργοστάσια συμπαραγωγής ηλεκτρισμού-του Τέξας Σίτι και του Κλίαρ Λέικ- που ανήκαν από κοινού στην Enron και στην Dominion Resources, μια άλλη εταιρεία παραγωγής ενέργειας. Επειδή αυτά τα εργοστάσια μετέτρεπαν τη θερμότητα που εκλύεται από απόβλητα σε ηλεκτρική ενέργεια, χαρακτηρίζονταν ως «πιστοποιημένες μονάδες» και απαιτούσαν από τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας όχι μόνο να αγοράζουν το παραγόμενο ρεύμα τους, αλλά και να πληρώνουν σε υψηλότερες τιμές. Το πρόβλημα ήταν ότι τα εργοστάσια που ανήκαν σε μια επιχείρηση κοινής ωφέλειας δεν επωφελούνταν από την άνοδο των τιμών. Επομένως, η εξαγορά της Portland General σήμαινε ότι τα υψηλά ποσοστά κέρδους που εξασφάλιζαν τα εργοστάσια συμπαραγωγής από την υπερτιμολόγηση του ρεύματος σύντομα θα εξανεμιζόνταν· συνεπώς, η πώληση αυτών των εργοστασίων ήταν τώρα πιο συμφέρουσα για την Enron παρά η συντήρησή τους.

Η διευθέτηση της πώλησης ανατέθηκε στην Αμάντα Μάρτιν, η οποία, με τη βοήθεια της ομάδας της, επιδόθηκε στην αναζήτηση προσφορών. Πολύ σύντομα, όμως, εμφανίστηκαν προβλήματα. Τα συμβόλαια φυσικού αερίου των εργοστασίων ήταν εξαιρετικά ασύμφορα. Καμία εταιρεία δε θα δεχόταν να αγοράσει τα εργοστάσια αποδεχόμενη την επιβολή τέτοιων εξωφρενικών τιμών στα καύσιμα. Επομένως, έπρεπε να γίνει επαναδιαπραγμάτευση των συμβολαίων.

Φυσικά, αυτό αποτελούσε σοβαρό πρόβλημα. Εφαρμόζοντας την επιθετική λογιστική της η Enron είχε από καιρό καταχωρήσει τη συνολική υψηλή αξία των συμβολαίων φυσικού αερίου ως κέρδος. Η επαναδιαπραγμάτευση των συμβολαίων, ώστε αυτά να αντανακλούν λογικότερες τιμές, θα σήμανε μείωση της συνολικής αξίας τους. Όσα είχε προσφέρει η μέθοδος της ημερήσιας αποτίμησης θα αντιστρέφονταν. Τα πρότερα κέρδη θα γίνονταν ζημιές 100 εκατομμυρίων δολαρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

4.1 Έκρηξη στο Πουέρτο Ρίκο

Στις 21 Νοεμβρίου στον πέμπτο όροφο του κτιρίου Βιντάλ, ένας τεχνικός κλιματιστικών που πραγματοποιούσε τη μηνιαία συντήρηση του κτιρίου πάτησε έναν διακόπτη για να θέσει σε λειτουργία το σύστημα ψύξης. Με το κλείσιμο του ηλεκτρικού κυκλώματος προκλήθηκε ανάφλεξη σε μια πεντάτονη κλιματιστική μονάδα που βρισκόταν στο γεμάτο αέριο υπόγειο.

Η έκρηξη ήταν στιγμιαία και εκκωφαντική. Οι τρεις πρώτοι όροφοι του κτιρίου κατέρρευσαν καταπλακώνοντας το υπόγειο. Τα εμπορεύματα των καταστημάτων εκσφενδονίστηκαν στο δρόμο. Ο συντηρητής κλιματιστικών σκοτώθηκε ακαριαία. Ο τεχνικός της εταιρείας αερίου, που βρισκόταν στο πεζοδρόμιο, εκτινάχθηκε στον αέρα. Από απέναντι, που στεγάζονταν ένα σχολείο, ακούγονταν τα ουρλιαχτά των μαθητών, καθώς κομμάτια τσιμέντου και μετάλλου εμβόλιζαν τα παράθυρα των αιθουσών. Τελικός απολογισμός τριάντα τρεις νεκροί και εξήντα εννέα τραυματίες. Η έκρηξη που σημειώθηκε στο Πουέρτο Ρίκο προκάλεσε σοβαρή κρίση στην Εnron. Μέσα σε λίγες ώρες, οι αρμόδιες αρχές έβγαλαν το πόρισμα για την έκρηξη και η αιτία ήταν η διαρροή αερίου. Υπόλογος για το τραγικό συμβάν ήταν η Εnron.

4.2 Φυσικές Επιπτώσεις

Ο Σαμ Ουέμπ, Εθνικός Πρόεδρος του ΚΚ ΗΠΑ παρατήρησε σε πρόσφατη ομιλία του στην Εθνική Επιτροπή του ΚΚ ΗΠΑ: «Πριν από έναν αιώνα, ακόμα και πριν από 50 χρόνια, η εργατική τάξη και οι σύμμαχοί της αντιμετώπιζαν μεγάλες προκλήσεις. Ο καπιταλισμός τότε ήταν βάνουσος, ωμός και βίαιος και σαν συνέπεια αυτού, έδωσε αφορμή σ' ένα δυναμικό κίνημα ενάντια στις αδικίες του. Κι όμως, όσο βάνουσος, ωμός και βίαιος και αν ήταν, δεν απειλούσε τη φύση του πλανήτη... Μερικοί άνθρωποι νομίζουν ότι η τεχνολογική μαγεία και η προσαρμοστικότητα του καπιταλισμού θα μας βγάλουν από την άβυσσο της κοινωνικής καταστροφής. Οι καπεταναίοι της βιομηχανίας και του χρήματος με τους αξιωματικούς τους στους διαδρόμους της πολιτικής εξουσίας, θα δουν την καταστροφή που φέρνει η συμπεριφορά τους και θα αντιστρέψουν τα πράγματα. Μην υπολογίζετε σ' αυτό. Υπάρχει πληθώρα αποδείξεων για το γεγονός ότι το καπιταλιστικό σύστημα διαθέτει

περισσότερες ισχυρές καταστροφικές τάσεις απ' ότι νομίζουμε, πράγματι, τόσο ισχυρές και τόσο ενσωματωμένες στη διάρθρωση του συστήματος, ώστε να θέσουν σε κίνδυνο την αναπαραγωγή των ανθρώπων και της φύσης».

Η διαφθορά που ασκεί η βιομηχανία πετρελαίου, αερίου και άνθρακα στο Λευκό Οίκο του Μπους και στους συμμάχους του στο Κογκρέσο, βοήθησε στην υπόθαλψη ενός είδους πειρατικής νοοτροπίας στις εταιρίες ενέργειας. Αυτό πάλι δημιούργησε μια μυωπική, αδυσώπητη παράβλεψη της περιβαλλοντικής ασφάλειας, για να υπηρετήσει μια ακόρεστη όρεξη για περισσότερα κέρδη. Και το κύριο περιβαλλοντικό ζήτημα είναι η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας, μια από τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές απειλές για τον πλανήτη.

Παρ' όλες τις τεχνολογικές προόδους του περασμένου αιώνα, το μεγαλύτερο κομμάτι ηλεκτρική μας ενέργεια -και είναι δύσκολο να το πιστέψει κανείς- ακόμη προέρχεται από τους σταθμούς που κινούνται με άνθρακα και ρυπαίνουν σοβαρά. Τα σχεδόν 86% της χρήσης καυσίμων στις ΗΠΑ είναι τα ορυκτά καύσιμα -άνθρακας, πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Αυτοί οι ηλεκτρικοί σταθμοί εκπέμπουν κάθε χρόνο εκατοντάδες εκατομμυρίων τόνων ρύπων στον αέρα συμβάλλοντας στο νέφος και στην όξινη βροχή. Όμως, ο πιο επείγων περιβαλλοντικός κίνδυνος είναι η παραγωγή τους των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, πρώτον του διοξειδίου του άνθρακα που συμβάλλει στη θέρμανση της γήινης ατμόσφαιρας - το λεγόμενο «φαινόμενο θερμοκηπίου». Σύμφωνα με τη Λέσχη Σιέρα «όλοι οι ηλεκτρικοί σταθμοί στον κόσμο που κινούνται με ορυκτά καύσιμα παράγουν περίπου το 60% όλων των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Παρ' όλο που παράγουν μεγάλες ποσότητες ηλεκτρικού ρεύματος, αυτοί οι σταθμοί λειτουργούν επίσης και σαν μηχανές παγκόσμιας αύξησης της θερμοκρασίας που σταθερά αλλοιώνουν το κλίμα του πλανήτη μας».

Ήδη, έχουν γίνει αισθητές οι επιπτώσεις της ρύπανσης των αερίων θερμοκηπίου. Σύμφωνα με πρόσφατες επιστημονικές μελέτες τα επίπεδα του διοξειδίου του άνθρακα, το πρωτεύον αέριο θερμοκηπίου, ανέβηκαν αλματωδώς κατά 30% τα τελευταία 100 χρόνια. Ερευνητές καταμέτρησαν μια ανησυχητικά γρήγορη άνοδο τα τελευταία 50 χρόνια στην καθολική παγκόσμια θερμοκρασία, πιο γρήγορη από οποιονδήποτε περίοδο τα τελευταία 10.000 χρόνια. Επίσης παρατήρησαν μια συρρίκνωση των πολικών παγοσκεπών κορυφών, που έχει σαν αποτέλεσμα μια ψηλότερη στάθμη των ωκεανών και τον αποδεκατισμό πλήθους ειδών άγριων ζώων στις πολικές περιοχές. Πολλοί εμπειρογνώμονες προβλέπουν ότι αν η άνοδος της

θερμοκρασίας συνεχίσει αμείωτα, η Γη θα αρχίσει να παρουσιάζει ριζικές αλλαγές του κλίματος μέσα στα επόμενα 25 έως 50 χρόνια. Χιλιάδες φυτά και ζώα θα εξαφανίζονταν. Ελονοσία, κίτρινος πυρετός και ένα ευρύ φάσμα από ασθένειες που προέρχονται από τροπικά, θα γίνονταν και πάλι κοινές. Η αύξηση των πλημμυρών, οι θύελλες και οι αγροτικές απώλειες δε θα κατέστρεφαν μονάχα τις οικονομίες των υποανάπτυκτων χωρών, αλλά και εκβιομηχανισμένων χωρών.

Η άνοδος της θερμοκρασίας θα έχει σαν αποτέλεσμα μια αύξηση των ασθενειών και των θανάτων που σχετίζονται με τη ζέστη. Η έκθεση λέει ότι «οι επιπτώσεις ενός πιο ζεστού κλίματος μπορεί να αρχίσουν να έχουν ένα κόστος για τους ανθρώπους - ιδίως γι' αυτούς που δεν μπορούν να πληρώσουν έναν κλιματισμό ή που έχουν λιγότερες φυσικές δυνάμεις - όπως τα μικρά παιδιά και οι γέροι». Οι κάτοικοι πολλών αστικών κέντρων ήδη παλεύουν για να αντιμετωπίσουν τους σοβαρούς καλοκαιρινούς καύσωνες, ιδιαίτερα όσοι ζουν στις πολυπληθείς κεντρικές αστικές περιοχές με στέγαση κατώτερων προδιαγραφών. Ίσως, το πιο πρόσφατο παράδειγμα θανάσιμων επιπτώσεων ενός κύματος ζέστης στο κέντρο μιας πόλης, να ήταν η τραγωδία του καλοκαιριού του 1995 στο Σικάγο, όταν πάνω από 700 άνθρωποι πέθαναν από προβλήματα που είχαν σχέση με τη ζέστη.

Επίσης, η έκθεση επισημαίνει ότι η παγκόσμια αύξηση της θερμοκρασίας και η διάδοση των ασθενειών που τη συνοδεύει, θα μπορούσε επίσης ν' αποτελέσει απειλή για την ασφάλεια του πόσιμου νερού, ιδιαίτερα στις χαμηλού εισοδήματος περιοχές. Θα χειροτερέψει η ποιότητα του αέρα. Όταν ο αέρας γίνεται πιο ζεστός, ανακατεύεται με το φως του ήλιου και παράγει νέφος του όζοντος και αυτό με τη σειρά του αποτελεί μια πιο σοβαρή απειλή για τους ανθρώπινους πνεύμονες, για τα δένδρα και τη χλωρίδα απ' ότι άλλες μορφές ρύπανσης του αέρα. Με την άνοδο της θερμοκρασίας έρχεται αναπόφευκτα η αύξηση στη χρήση ηλεκτρικού ρεύματος, ιδιαίτερα για τον κλιματισμό. Αυτό σημαίνει περισσότερες εκπομπές των ηλεκτρικών σταθμών και απελευθέρωση στην ατμόσφαιρα ακόμα πιο τοξικών ρύπων, κάτι το οποίο με τη σειρά του επιδεινώνει ακόμα μια ήδη θανάσιμη οικολογική κρίση.

Το πρωτόκολλο του Κιότο του 1997 αποτελεί μια διεθνή προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος της παγκόσμιας αύξησης της θερμοκρασίας. Η Συνθήκη αυτή που έγινε αποδεκτή από 178 χώρες, δεσμεύει 37 εκβιομηχανισμένα έθνη να ελαττώσουν σημαντικά τις εκπομπές των αερίων θερμοκηπίου μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια. Αυτό θα ζητούσε από τις ΗΠΑ -το μεγαλύτερο παραγωγό

δηλαδή- να μειώσουν τις εκπομπές τους σε επίπεδα 7% χαμηλότερα από το 1990, με μια καθολική μείωση του 33% στα επόμενα δέκα χρόνια. Ωστόσο, η κυβέρνηση Μπους αρνήθηκε να υποστηρίξει τη Συνθήκη, αξιώνοντας ότι οι περιορισμοί της θα έβλαπταν σοβαρότατα την οικονομία των ΗΠΑ και θα είχε σαν αποτέλεσμα την απώλεια εκατομμυρίων θέσεων εργασίας.

Αλλά τι πραγματικά συμβαίνει εδώ; Το σχέδιο ενέργειας Μπους δίνει πρωτίστως έμφαση στη μαζική επέκταση της παραγωγής πετρελαίου, αερίου και άνθρακα, ενώ κόβει τη χρηματοδότηση των ανανεώσιμων, καθαρών πηγών ενέργειας, όπως η ηλιακή και η αιολική ενέργεια, κατά 50%. Το Σχέδιο Νόμου Ενέργειας περιλάμβανε σχεδόν όλες τις προτάσεις του Μπους, συμπεριλαμβανομένων 36,3 δισ. δολαρίων φορολογικών ελαφρύνσεων και κυβερνητικών επιδοτήσεων για τις βιομηχανίες ηλεκτρικών χρήσεων, πετρελαίου, αερίου, άνθρακα και πυρηνικών. Μια έκθεση του ρεπουμπλικάνου Χένρι Ουάξμαν (Καλιφόρνια), λίγο μετά από την υιοθέτηση του νομοσχεδίου, έδειξε ότι οι βιομηχανίες αυτές συνέβαλαν με πάνω από 69,5 εκ. δολάρια συνολικά στην εκστρατεία του εκλογικού κύκλου του 2000. Με τη συντριπτικά μεγαλύτερη μερίδα του ποσού αυτού να πηγαίνει σε υποψήφιους των Ρεπουμπλικανών. Αν αυτά τα 69,5 εκ. δολάρια θεωρηθούν ένα είδος «επένδυσης» της βιομηχανίας ενέργειας στη νομοθετική διαδικασία, τότε τα 36,3 δισ. σε οφέλη που παραλήφθηκαν θα αποτελούσαν ένα «ποσοστό επιστροφής» των 52.200%, κατά προσέγγιση.

Οι βιομηχανίες άνθρακα, πετρελαίου και αερίου που αποδεδειγμένα πια είναι η κύρια πηγή της ρύπανσης θερμοκηπίου, έδωσαν πάνω από 37 εκ. δολάρια για την προεκλογική εκστρατεία του 2000. Σύμφωνα με την έκθεση Ουάξμαν οι εταιρίες άνθρακα θα πάρουν πάνω από 5,8 δισ. δολάρια σε φορολογικές ελαφρύνσεις και σε επιδοτήσεις με βάση το Νομοσχέδιο Ενέργειας. Έδωσαν 3,8 εκ. δολάρια στη διάρκεια των εκλογών του 2000 και έτσι έκαναν το ποσοστό επιστροφής τους 153.700%, περίπου. Σχεδόν το 88% των εισφορών της πήγαν στους Ρεπουμπλικάνους.

Αλλά και οι εταιρίες πετρελαίου και αερίου -και δε θα εκπλαγεί κανείς- πήραν καλά λεφτά από το Νόμο αυτό. Πήραν καθαρά σχεδόν 22 δισ. δολάρια σε φορολογικές ελαφρύνσεις και σε επιδοτήσεις, κάνοντας το ποσοστό επιστροφής της 65.900%. Πάνω από τα 78% των συνεισφορών πήγαν στους Ρεπουμπλικάνους.

Στις βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις για τις εκπομπές των αερίων θερμοκηπίου των ορυκτών καυσίμων ανήκει η καθαρή, ανανεώσιμη ενέργεια από τον ήλιο και τον αέρα. Οι εναλλακτικές αυτές λύσεις παρέχουν μη-ρυπογόνες, οικονομικές, βιώσιμες μεθόδους παραγωγής ενέργειας.

Σύμφωνα με πολλούς εμπειρογνώμονες στον τομέα της ενέργειας και του περιβάλλοντος, οι ανανεώσιμες τεχνολογίες δε χρησιμοποιούνται στο βαθμό που θα μπορούσε. Η Λέσχη Σιέρα εκτιμά ότι σήμερα η ηλιακή και αιολική ενέργεια αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 3% όλου του παραχθέντος ηλεκτρισμού. Αν προχωρήσει και άλλο η χαλάρωση της νομοθεσίας για τη βιομηχανία ηλεκτρικής ενέργειας, αυτό το ποσοστό μπορεί να μειωθεί ακόμα. Παρ' όλο που το κόστος των πόρων της εναλλακτικής ενέργειας έχει σταθερά μειωθεί τα τελευταία χρόνια, οι πηγές αυτές εξακολουθούν να είναι συγκριτικά πιο ακριβείς από τις φτηνές και βολικές πηγές ενέργειας από άνθρακα και αέριο.

Αφού οι εταιρίες ενέργειας εξακολουθούν να μεγιστοποιούν τα κέρδη τους σε αυτόν τον τομέα της χαλάρωσης της νομοθεσίας, δεν έχουν και πολύ κίνητρο να αλλάξουν την πολιτική τους. Η κυβέρνηση Μπους έχει ουσιαστικά αγνοήσει τις ηλιακές και αιολικές τεχνολογίες βάζοντας ένα στόχο του μόλις 2,8% παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με ανανεώσιμη ενέργεια μέχρι το 2020. Έχει καταργήσει σχεδόν όλες τις κυβερνητικές επιδοτήσεις για την ανανεώσιμη ενέργεια και αντί αυτού, επιλέγει να χρησιμοποιήσει τα δολάρια από τους φόρους για να αναπτύξει νέες τεχνολογίες εξόρυξης πετρελαίου και για να βρει νέους τρόπους καύσης άνθρακα.

Αν κοιτάξεις με κάποια ειλικρίνεια όλη την εικόνα, θα συμπεράνεις ότι το πραγματικό σκάνδαλο δεν είναι οι ύποπτες συμφωνίες των εταιριών ή της μιας εταιρίας ενέργειας που είναι το «κάθαρμα». Ούτε η ουσία είναι η μαζική επιρροή των εταιριών στην πολιτική διαδικασία. Όχι, το σκάνδαλο είναι πολύ πιο βασικό. Το σκάνδαλο είναι ο ίδιος ο καπιταλισμός που απειλεί όχι μόνο να καταστρέψει την οικονομική μας ευημερία, αλλά και τη φυσική ύπαρξη στον πλανήτη μας. Συνεπώς, δε μας μένει άλλη επιλογή από το να ψάξουμε μια ανθρώπινη εναλλακτική λύση για το καπιταλιστικό σύστημα, που αφαιρεί από μας την ανθρώπινη ουσία και αποτελεί απειλή για τη ζωή. Όπως το λέει ο Σαμ Ουέμπ «πρέπει να υποστηρίξουμε όχι τόσο ότι ο σοσιαλισμός είναι νομοτέλεια, αλλά μάλλον ότι είναι αναγκαίος. Δηλαδή, μια ιστορική επιτακτική ανάγκη κάτω από το πρίσμα των καταστροφικών τάσεων του παρόντος συστήματος. Δεν πρέπει μονάχα να πούμε ότι προσφέρει ένα καλύτερο

μέλλον για την ανθρωπότητα, αλλά επίσης ότι είναι απαραίτητος όρος για να έχουν η ανθρωπότητα και η φύση μέλλον ούτως ή άλλως.

Περιβαλλοντική καταστροφή.

Φεβρουάριος 2000- Βολιβία

Με οικολογική καταστροφή απειλούνται δύο λίμνες στις Άνδεις, ύστερα από διαρροή σε αγωγό πετρελαίου των εταιρειών Shell και Enron την περασμένη εβδομάδα. Τα μολυσμένα νερά του ποταμού Ντεσαγουαντέρο έχουν ρυπάνει και τις λίμνες Ούρου και Πόπο, ζωτικής σημασίας για τους Ινδιάνους που ζουν στην περιοχή, αλλά και για την τοπική χλωρίδα και πανίδα.

Οι κάτοικοι της περιοχής προσπάθησαν να αποτρέψουν την περαιτέρω μόλυνση, φράζοντας τα αρδευτικά κανάλια που διοχετεύουν το νερό των δύο λιμνών στα χωράφια τους. Ωστόσο, οι εικόνες από νεκρά ψάρια και πτηνά των δύο λιμνών έδειξαν ότι οι προσπάθειες των Ινδιάνων δεν στέφθηκαν με επιτυχία.

4.3 Επιπτώσεις προς την Arthur Andersen

Ανεξαρτήτως της δικαστικής έκβασης ως προς το ρόλο της εταιρείας στις δημιουργικές πρακτικές της Enron, η φήμη της Arthur Andersen επλήγη ανεπανόρθωτα. Από τους 28.000 υπαλλήλους της στις ΗΠΑ και 85.000 διεθνώς, η εταιρεία απασχολεί μόλις 200 στην έδρα της στο Σικάγο, προσπαθώντας να αντιμετωπίσει τις αγωγές από όσους θίχτηκαν από την ελλιπή πληροφόρηση των στοιχείων της Enron. Η άλλοτε μία εκ των μεγάλων πέντε ελεγκτικών εταιριών, με διεθνή φήμη και κύρος, άφησε πίσω της τέσσερις μεγάλες ελεγκτικές. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση στον ελεγκτικό κλάδο προκαλεί προβλήματα στις μεγάλες επιχειρήσεις που χρειάζεται να απασχολήσουν περισσότερες από μία εταιρίες για ελεγκτικές και μη ελεγκτικές υπηρεσίες ξεχωριστά. Επιπλέον, το κόστος στις λογιστικές υπηρεσίες είναι λιγότερο ελαστικό, καθώς οι μεγάλες επιχειρήσεις προτιμούν να επιλέξουν μεταξύ των μεγάλων ελεγκτικών.

4.4 Κοινωνικές και Νομικές Επιπτώσεις

Η πτώση της Enron έπαιξε ρόλο και στη δημιουργία της νομοθετικής πράξης Sarbanes-Oxly Act (SOX) στις 30 Ιουλίου του 2002. Θεωρείται μία από τις

σημαντικότερες ρυθμίσεις στους ομοσπονδιακούς νόμους χρεογράφων από τη New Deal του FDR το 1930. Άλλες χώρες επίσης υιοθέτησαν νομοθετικές ρυθμίσεις εταιρικής διακυβέρνησης. Αυτός ο νόμος προβλέπει αυστηρότερες κυρώσεις για απάτη και μεταξύ άλλων απαιτεί οι δημόσιες επιχειρήσεις να αποφεύγουν να δίνουν δάνεια στη διοίκηση, να αποκαλύπτουν πιο λεπτομερείς πληροφορίες στο κοινό, να διατηρούν μεγαλύτερη ανεξαρτησία από τους εξωτερικούς ελεγκτές τους αλλά και να κοινοποιούν και να υφίστανται έλεγχο στις εσωτερικές ελεγκτικές διαδικασίες των οικονομικών τους, κάτι που συζητήθηκε έντονα. Παρά ταύτα, συγκεκριμένα εφόδια στη νομοθεσία εξετάζονται στο Κογκρέσο.

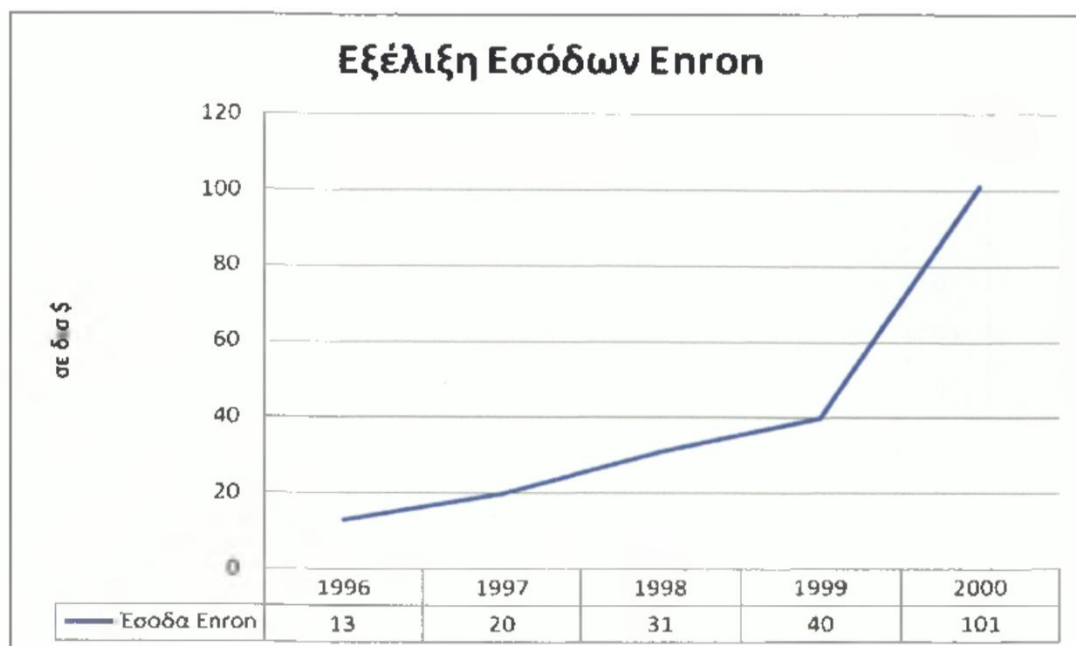
Ο ιστορικός και νομοθέτης χρεογράφων Joel S. Seligman είχε σημειώσει στη *Washington Post* ότι: "Πρόκειται για το μεγαλύτερο εταιρικό σκάνδαλο όλων των εποχών. Ήταν ένας από τους άμεσους λόγους δημιουργίας της Sarbanes-Oxley Act, τις κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης και το NASD, καθώς και το βασικό λόγο επαναπροσδιορισμού της εταιρικής συμπεριφοράς από τότε που μπορούμε να θυμηθούμε."^[51]

Οι μακρόχρονες δίκες και επιπλοκές που έπονται της κατάρρευσης της Enron δεν είναι ακόμη τελείως ευδιάκριτες, αλλά το ίδιο το γεγονός της πτώσης της είχε αξιοσημείωτες επιπτώσεις στις ΗΠΑ, το ΗΒ, αλλά τελικώς και στην Ευρώπη. Τα αμερικανικά ΜΜΕ έκαναν αναφορές σε προσανατολισμό των δικαστικών ερευνών και προς πιθανές πολιτικές διαστάσεις του σκανδάλου, αλλά και προς τα συγγενικά πρόσωπα των στελεχών της εταιρείας.

Η δίκη της Arthur Andersen LLP βοήθησε στην αποκάλυψη προβλημάτων και στη WorldCom. Η επακολουθούμενη πτώχευση αυτής της εταιρείας τηλεπικοινωνιών γρήγορα προκάλεσε ένα κύμα ποικίλων οικονομικών προβλημάτων, παρασύροντας και πολλές άλλες εταιρίες. Παρά το γεγονός πως μέχρι την κατάρρευση της WorldCom η περίπτωση της Enron αποτελούσε τη μεγαλύτερη πτώχευση στην ιστορία, τα δεδομένα άλλαξαν μετά την πτώση της WorldCom και πιο πρόσφατα με την οικονομική καταστροφή της Lehman Brothers.

Επιπλέον, τα ιστορικά δεδομένα των προβλημάτων της Enron προσδιορίζονται χρονικά στα τέλη της δεκαετίας του '90, μια περίοδο κατά την οποία αναδείχθηκαν πολλά χρηματιστηριακά προβλήματα, εταιρίες offshore και περιπτώσεις εσωτερικής

πληροφόρησης σε πολλά μέρη του κόσμου (π.χ. χρηματιστηριακή κρίση του 1999). Επίσης, η κατάρρευσή της το 2001 ακολούθησε την ενεργειακή κρίση της Καλιφόρνια του 2001, αλλά προέκυψαν και πολλά προβλήματα μετά από αυτήν, όπως μικρές πετρελαϊκές κρίσεις^[52] και σύγχρονα προβλήματα της ευρύτερης αμερικανικής αγοράς που κλιμακώθηκαν με τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2007. Στις αρχές του 21ου αιώνα, καθιερώνονται σταδιακά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, στα οποία εν συνεχεία ενσωματώνονται τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και οι Διερμηνείες, με σκοπό την καθιέρωση συγκεκριμένων λογιστικών πρακτικών ομοιόμορφα, έχοντας λάβει υπόψιν κατά το σχεδιασμό τους προηγούμενες διεθνείς εμπειρίες. Παράλληλα, ανοίγει μια μεγάλη κουβέντα στην Ευρώπη για τις εξωπραγματικές αμοιβές και bonus των στελεχών και managers.

Πηγή: Στοιχεία από την ετήσια Οικονομική Έκθεση έτους 2000 της εταιρείας Enron (Enron, 2000)– ποσά σε δις \$

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία αναλύθηκε η περίπτωση της χρεοκοπίας σε μια από της μεγαλύτερες εταιρείες ενέργειας και φυσικού αερίου των ΗΠΑ, την Enron. Η πτώχευση της Enron εκδηλώθηκε κατά τον Αύγουστο 2001 όπου το σκάνδαλο δημοσιεύτηκε, τα γραφεία λογιστών της αναγκάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο εκατομμυρίων δολαρίων για προσπάθεια παραπλάνησης των επενδυτών. Η Enron όμως αναλώθηκε και σε πολιτικά σκάνδαλα όπου στην πορεία φυσικά χρησιμοποιήθηκαν εναντίον της. Τελικά η χρεοκοπία της Enron ήρθε στις 14 Σεπτεμβρίου 2001 όπου η «φούσκα» έσκασε.

Η ανώτερη διοίκηση της Enron διετέλεσε καταλυτικό ρόλο στην πορεία της τελικής κατάρρευσης της. Η διοικητική ομάδα είχε την πεποίθηση ότι το μέγεθος των κερδών τους ήταν τόσο μεγάλο ώστε να έχει ζωτική σημασία για την οικονομία των ΗΠΑ, με συνέπεια η κυβέρνηση να την διέσωζε από τον κίνδυνο της κατάρρευσης.

Η πεποίθηση αυτή οδήγησε την Enron στην υιοθέτηση μιας «δημιουργικής» λογιστικής όπως θα λέγαμε. Χρησιμοποιούσε πολλές εταιρείες – βιτρίνες, στις οποίες μετέφερε τα ελλείμματα και τα χρέη, ώστε να εμφανίζει διογκωμένα αποτελέσματα. Στόχος αυτής της -έμμεσης- παραποίησης των ισολογισμών της ήταν η αύξηση της ελκυστικότητας της μετοχής της, ώστε να «φουσκώνει» η χρηματιστηριακή αξία της εταιρείας.

Η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen έπρεπε να είχε κατανοήσει τις αιτούμενες εσωτερικές δικλίδες ελέγχου και να είχε εντοπίσει τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος, βάσει των πρακτικών των διεθνών ελεγκτικών προτύπων. Στα πλαίσια αυτά η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen δεν κατόρθωσε να εντοπίσει τους κινδύνους από την δημιουργία εκατοντάδων οντοτήτων ειδικού σκοπού.

Επιπλέον, μας αποδεικνύει ότι εταιρείες-κολοσσοί είναι χτισμένες σε σαθρά θεμέλια και βουτηγμένες ως το μεδούλι μέσα στη διαπλοκή. Ο τύπος σε όλη την ιστορία δεν έλλειπε από αυτό, αφού πριν ξεσπάσει το σκάνδαλο καθημερινά ενίσχυε με δημοσιεύσεις τη χρηματιστηριακή αξία της μετοχής. Μην ξεχνάμε ότι πριν από όλα αυτά οι οικονομικοί αναλυτές την παρουσίαζαν ως το «νέο εταιρικό μοντέλο» και η χρηματιστηριακή της αξία αυξανόταν με εντυπωσιακό ρυθμό.

Τέλος, η αλήθεια είναι ότι αυτή η ιστορία είναι γοητευτική. Πολλοί πιστεύουν ότι είναι γοητευτική επειδή έχει να κάνει με αριθμούς, πολύπλοκες συναλλαγές και κακές εταιρείες, αλλά η αλήθεια είναι ότι είναι μία τραγική ιστορία σχετικά με ανθρώπους.

Είναι πολιτική ιστορία επειδή η Enron είχε στηρίξει περισσότερο από όλους την πρώτη εκλογή του George W. Bush και ο ιδρυτής της Enron είχε στενές σχέσεις μαζί του; Μήπως αυτή ήταν η τακτική όλων των εταιριών, άρα δεν έκανε καμία διαφορά και ήταν απλά η απομονωμένη ιστορία μίας μόνο επιχείρησης;

Τα καταστροφικά ελαττώματα της Enron ήταν η περηφάνια, η αλαζονεία, η αδιαλλαξία και η απληστία, χαρακτηριστικά ανθρώπων και όχι εταιρειών. Το αποτέλεσμα, αυτό που μένει από αυτή την ιστορία είναι ότι 21.000 άνθρωποι έχασαν τη δουλειά τους και χάθηκαν 2 δισεκατομμύρια από συνταξιοδοτικά ταμεία και επιδόματα. Η Enron ήταν δημιούργημα λίγων κακών ή η μαύρη σκιά του Αμερικάνικου Ονείρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

➤ **Ελληνική Βιβλιογραφία**

1. Ρομποτής, Κωνσταντίνος (2003, Φεβρουάριος 8). Νέες αποκαλύψεις για το σκάνδαλο της Enron. *Ημερησία*, Ανακτήθηκε από:
<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26502&subid=2&pubid=86676>.
2. Θ.Μ.. Α.Π. Μ.Λ. (2002, Ιούλιος 21). Enron: Μια αμαρτωλή εταιρία με εξίσου αμαρτωλή ιστορία. *athens.indymedia.org*. Ανακτήθηκε από:
<https://athens.indymedia.org/post/21142/>.
3. Καψύλης, Αλέξανδρος (2002, Ιούνιος 30). Το σκάνδαλο που έκανε το νέο αμερικανικό όνειρο εφιάλτη. *Το Βήμα*, Ανακτήθηκε από:
<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=143807>.
4. Παπαβασιλείου, Δάνης (2002, Ιανουάριος 20). Χιονοστιβάδα από το σκάνδαλο της Enron. *Ριζοσπάστης*. Ανακτήθηκε από:
<http://www.rizospastis.gr/story.do?id=1114721>.
5. Eichenwald, Kurt (2005). *Σκάνδαλο Enron. Η συνωμοσία των ηλιθίων*. Αθήνα: Modern Times S.A.
6. Σταματάκη Ε.,2013, *Παραδείγματα λογιστικής και άλλης απάτης εις βάρος εταιρειών που θα μπορούσαν να προληφθούν από τον εσωτερικό έλεγχο μίας επιχείρηση ή ενός οργανισμού*. ΤΕΙ Καλαμάτας Ανακτήθηκε από:
http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16843/SDO_XRHM_EL_00814_Medium.pdf?sequence=1
7. Θεοχάρη Χ.,2013 *Ελεγκτική και Εταιρικά Σκάνδαλα*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Ανακτήθηκε από:
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15829/6/TheochariChristinaMsc2013.pdf>

➤ **Ξένα Βιβλιογραφία**

1. Λίος, Ρέι (2002, Τεύχος 3). Αντιμετωπίζοντας το σκάνδαλο της βιομηχανίας ενέργειας. *Κομμουνιστική Επιθεώρηση*, Ανακτήθηκε από:
<http://www.komep.gr/2002-teyxos-3/antimetopizontas-to-skandalo-ths-biomhxanias-energeias>.
2. CNN Library (2017, Απρίλιος 27). *Enron Fast Facts*. Ανακτήθηκε από:
<http://edition.cnn.com/2013/07/02/us/enron-fast-facts/>.

3. BBC NEWS World Edition (2002, Ιούνιος 15). *Andersen guilty in Enron Case*. Ανακτήθηκε από: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/2047122.stm>.
4. Scippa, Beverly (2006, Σεπτέμβριος 8). *Ashmore Energy International Acquires Prisma Energy International*. Ανακτήθηκε από: http://www.businesswire.com/news/home/20060908005384/en/Ashmore-Energy-International-Acquires-Prisma-Energy-International#.U_7-s_nV_gU
5. Bradley, Robert L. (2011). Edison to Enron: Energy Markets and Political Strategies. *Scrivener*, pp. 371–372, 464–467. ISBN 978-0470917367.
6. Watkins, Thayer (2016, Ιούλιος 13). *The Rise and Fall of Enron*. San Jose State University. Ανακτήθηκε από: <http://www.sjsu.edu/faculty/watkins/enron.htm>
7. Frontain, Michael (2010, Ιούνιος 12). *Enron Corporation*. Ανακτήθηκε από: <https://tshaonline.org/handbook/online/articles/doe08>
8. Schiesel, Seth (1999, Ιούλιος 11). *Jumping Off the Bandwidth Wagon*. Ανακτήθηκε από: <http://www.nytimes.com/1999/07/11/business/jumping-off-the-bandwidth-wagon.html>.
9. Plaskon, Ky, News 88-9 KNPR (2004, Νοέμβριος 29). *Profiting from Enron Bankruptcy*. Ανακτήθηκε από: <https://knpr.org/knpr/2004-11/profitting-enron-bankruptcy>
10. Miller, Greg (2015, Σεπτέμβριος 11). *SUPER NAP: The New “Fort Knox” in the Desert*. Ανακτήθηκε από: <https://www.wallstreetdaily.com/2015/09/11/supernap-data-center/>.
11. Vance, Ashlee (2008, Μάιος 24). *Welcome to Las Vegas - Home of the technology superpower you've never heard of. Rob Roy seizes Enron's busted dream*. Ανακτήθηκε από: https://www.theregister.co.uk/2008/05/24/switch_switchnap_rob_roy/?page=3

➤ **Διαδικτυακές Σελίδες**

1. www.imerisia.gr
2. <https://athens.indymedia.org>
3. www.tovima.gr
4. www.rizospastis.gr
5. www.komep.gr
6. <http://www.cnn.gr/>

7. <http://www.bbc.com/news>
8. www.businesswire.com
9. <http://www.applet-magic.com/index.html>
10. <https://www.tshaonline.org/home/>
11. www.nytimes.com
12. <https://knpr.org/>
13. <https://www.wallstreetdaily.com/>
14. <https://www.theregister.co.uk/>
15. https://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Enron